A PROJECT OF
BAIS HAVAAD
HALACHA CENTER

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומקא דדינא

הלכות הלואה וגביית חוב

LOANS & COLLECTIONS PART 2

THIS VOLUME HAS BEEN DEDICATED BY THE YORUCHA CHABURA OF
LIDO BEACH, NY

IN HONOR OF THEIR ROSH CHABURA
R' YAKOV LOWINGER

BENEVOLENT FOUNDER OF THE YORUCHA PROGRAM AND NOTABLE CONTRIBUTOR TO THE TREMENDOUS GROWTH IN TORAH AND AVODAH IN THE LIDO BEACH COMMUNITY.
MAY THE COMMUNITY CONTINUE TO GROW **מחיל אל חיל.**

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומקא דדינא

Prepared by Rav Yitzchak Grossman,
Rosh Chaburah, Greater Washington Community Kollel

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

Reb EC Birnbaum
Chief Marketing Officer

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

Rav Ariel Ovadia
Yorucha Content Editor

A project of BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | 732.232.1412
WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA
YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG
105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKEWOOD, NJ 08701

BAIS HAVAAD DIVISIONS

- Business Halacha Services
- Bais Din & Dispute Resolution
- Zichron Gershon Kollel for Dayanus
- Medical Halacha Center
- Kehilla & Bais Din Primacy Initiative
- Halachic Awareness & Education

תוכן הענינים

מצות הלואה

- מצוות הלואה 8
- במקום מניעת רווח 15
- הלואה ע"י היתר עיסקא 22
- הלואת סחורה והשאלת כלים 26
- הדרכה מעשית בהלואת מעות 29

ערבות

- אופן התחייבות ערב 44
- ערב מטעם שליחות 49
- כשלא הלוהו על אמונתו 54
- מתי גובין מהערב 65

גביית חוב

- איסור דחיקת לוה 76
- חיוב לוה להשכיר א"ע לשלם חובו 81
- האם מסדרין לבעל חוב 86
- דיני סידור 92

יאוש, מחילה, התיישנות, פשיטת רגל

- מחילה בלב וחוקי התיישנות [Statutes of Limitations] 110
- נתייאש מלגבות חובו 113
- מנהג לחייב פשרה או מחילה 122
- פשיטת רגל ודינא דמלכותא 126

YORUCHA CORPORATE SPONSORS:

SILVER CARE FAMILY THERAPY AGENCY

ALLURE HEALTHCARE SERVICES
BY MR. AND MRS. MICHAEL NUDELL

worldesk
SEND MONEY ABROAD WITH WORLDESK, SAVE WHILE YOU SUPPORT THE BAIS HAVAAD
https://worldesk.com/bais-havaad
Shiko@worldesk.com | 646.772.7000

FOUNDERS & BUILDERS

In memory of
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"L
לע"נ הרב יוסף ישראל ב"ר משה גרוסמן זצ"ל

LOWINGER FAMILY
ר' מאיר משה בן בן ציון הלוי ז"ל • מינקא בת משה שמואל ע"ה • ר' דוד בן ברוך בענדיט ז"ל • גאלדא בת משה דוד ע"ה • ר' יונה בן יצחק ז"ל • מרים בת חיים ע"ה

לע"נ ר' אברהם נחמן ב"ר זאב וולפסון זצ"ל

לע"נ ישראל ליב בן מרדכי ז"ל,
ברכה לאה בת אריה לייב ע"ה

MR. HOWARD ZUCKERMAN Z"L לז"נ
ר' צבי יעקב בן פסח יהודה ז"ל
By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

ARYEH WEISS & FAMILY

MAAREH MEKOMOS DEDICATIONS

DINA DMALCHUSA & MINHAG BMAMMON
Dedication available

MISHPITEI HAMAMMON & HILCHOS GEZEL
Dedication available

GEZEL AKUM & GENEIVAS DA'AS
Dedication available

HALACHOS OF EMPLOYMENT
לע"נ ר' שלמה בן ר' אביגדור משה ז"ל | האשה מלכה בת ר' משה ע"ה | ר' יצחק יעקב בן ר' אליהו ז"ל | האשה רבקה בת ר' גבריאל חיים ע"ה
Dedicated by Mr. & Mrs. Avigdor Fried

HALACHIC DEALS & DOCUMENTS
Dedication available

BUSINESS & EMPLOYMENT ON CHOL HAMOED
Dedication available
Distribution sponsored by Barry Lebovits & Family

CORPORATE CHAMETZ
Dedication available
Distribution sponsored by Reb Shimshon Bienstock & Family
in honor of the Yorucha Chabura at the Kollel Los Angeles and its Rosh Chabura - Rabbi Zalman Frager

PARTNERSHIPS & CORPORATIONS
Dedication available
Distribution sponsored by Mr. & Mrs. Meir Futersak
לזכות רפואה שלמה לכל חולי ישראל

INFRINGEMENT & COMPETITION
Dedicated in memory of Rav Yehuda Kelemer זצ"ל
Young Israel W. Hempstead Led by R' David Felt, R' Aaron Gershonowitz
Eitz Chayim Dogwood Park Led by Rabbi Dov Greer

COMMITMENTS & KINYANIM
Dedicated
לזכר ולע"נ ר' אברהם דוב ב"ר יצחק מנחם הכהן וועגראוו ז"ל נפטר י"ב סיון תשמ"ז ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י משפחתו

ONAAH & MEKACH TAOS
Sponsored by
Frankel Rubin Klein, Attorneys at Law
Mayer S. Klein, Managing Partner
Solving serious business problems. בעז"ה

TZEDAKAH & MA'ASER I
Dedicated by the Yorucha Chabura at Khal Zichron Moshe Dov - Far Rockaway, NY
in honor of their Mara D'asra and Rosh Chabura Rav Aaron Eliezer Stein Shlit"a
בזכות ר' שמואל ברוך הייט ומשפחתו עמו"ש

TZEDAKAH & MA'ASER II
Dedicated by the Yorucha Chabura at
Kollel Zichron Shneur כולל זכרון שניאור
Monsey, NY
in honor of their Rosh Chabura
הרב מיכאל איללעס שליט"א

SHEMITAH & PRUZBUL
Dedicated
לע"נ ר' אברהם נחמן ב"ר זאב וולפסון זצ"ל

LOANS, GUARANTORS, & BANKRUPTCY
Dedicated by the Yorucha Chabura at Lido Beach, NY in honor of their Rosh Chaburah, Rabbi Yakov Lowinger

WEEKLY DEDICATIONS & SAREI ELEF

Mr. & Mrs. Michael Abramson
Mr. & Mrs. David Yitzchaki – W. Hempstead, NY
Reb Shimshon Bienstock & Family
Reb Chaim Gross & Family
Reb Ephram Ostreicher & Family
Reb Dovid Bloom & Family
Reb & Mrs. Saadia Zakarin – Monsey, NY
Reb & Mrs. Yaakov Klein – St. Louis, MO
לזכות זיווג הגון בקרוב
אסתר שיינדל בת שולמית | ברכה אסתר בת דינה
Reb & Mrs. Yudi Hertzberg - Monsey, NY
Reb & Mrs. Ari Schwartz - Monsey, Ny
Reb & Mrs. Tzvi Rieder - Monsey, NY

Sponsor a day, a week, or a month of Yorucha... and help thousands nation-wide gain a working knowledge of Business Halacha!
CONTACT THE BAIS HAVAAD OFFICE: (CONTACT INFO ON BACK COVER) OR GO TO WWW.BAISHAVAAD.ORG/DONATE

LOANS & COLLECTIONS

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this series of shiurim

1. THE MITZVAH TO LEND MONEY

There is a mandatory Biblical commandment to lend money to one in need of it. Some *acharonim* suggest that this obligation is the rationale for the prohibition against charging interest for loans of money.

Precedence The Gemara and the *poskim* establish various rules of precedence, both between various potential borrowers of limited funds, as well as between the lender's own need for his money and the need of the potential borrower.

Scope The *poskim* discuss whether the *mitzvah* extends to loans of property other than money; to profit-generating loans (made according to a *heter iska*); and to a vendor extending credit to a customer.

2. ARVUS (CO-SIGNING)

Guaranteeing a loan is a binding commitment, despite its involving an element of *asmachta* (conditional obligation). In certain circumstances a *kinyan* (act of formal solemnization of a transaction) is required, while in others it is not.

Agency Some *poskim* maintain that the liability of a guarantor derives from the fact that the lender is considered his agent in making the loan, and they therefore limit this liability to where the rules of agency are satisfied, and the language of agency is used; others disagree.

Third-Party Purchase Guarantees The *poskim* discuss whether a third-party guarantee of a purchase is binding under the law of *arvus*.

Indemnification Priority An ordinary guarantor is generally an indemnitor of last resort, although in certain cases, he is an indemnitor of first resort.

3. COLLECTIONS

"Do Not Act Toward Him As A Creditor" It is a Biblical prohibition for a creditor to demand repayment of a loan if he knows that the debtor does not have the wherewithal to do so. The *poskim* discuss whether he is required to be stringent when he is not sure whether he does. The creditor is even prohibited from merely crossing paths with the debtor without demanding repayment, since this will cause the debtor anguish over his inability to repay the debt.

Accepting Employment In Order To Repay A Debt The court cannot compel an insolvent debtor to accept employment in order to repay a debt. The debtor is permitted to do so of his own volition, and the *poskim* discuss whether he is personally obligated to do so (despite the fact that the court cannot compel him to do so).

Retention Of Personal and Professional Property When a debtor cannot repay a loan, the court seizes all his assets and transfers them to the creditor, with the exception of certain personal necessities, such as a limited supply of food and clothing, and certain professional equipment.

4. LOAN FORGIVENESS, BANKRUPTCY, AND RELATED ISSUES

Loan Forgiveness and Yeush In general, a mere verbal declaration of loan forgiveness (*mechilah*) is sufficient to erase a debt, and *poskim* debate whether even a mental, unverbalized one is effective. They also debate whether giving up hope (*yeush*) of ever collecting a debt erases it.

Statutes of Limitations Aside from the cancellation of debts by the Sabbatical Year (*Shemitah*), which is of limited practical significance in contemporary times, *halachah* has no native statute of limitations with regard to debt collection (or almost anything else). *Poskim* consider the question of the *halachic* relevance of secular statutes of limitation.

Bankruptcy *Halachah* has no native concept of bankruptcy. *Poskim* debate whether secular bankruptcy laws and customs may be incorporated into *halachah* via the mechanisms of *minhag* (custom) and *dina de-malchusa dina* (the law of the government is the law).

BUSINESS HALACHA daily

BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

QUESTIONS ON
Loans & Collections

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1 Does one fulfill the obligation to lend money by lending under the terms of a heter iska (an arrangement that allows for the de facto charging of interest by technically restructuring the transaction as (part) equity investment rather than an outright loan)?

2 How does the obligation to lend money apply in the event of opportunity costs – what if one can earn interest if he deposits the money in the bank, or invests in the stock market (or cryptocurrency), or engages in real estate speculation?

4 Would halachah consider a generally accepted commercial custom of bankruptcy binding as a minhag?

3 Is there ever a problem with demanding payment of a loan that has come due? What about simply crossing paths with the debtor, which may remind him of his outstanding obligation? Do these prohibitions apply only if one knows that the debtor has no money, or even if the lender is unsure whether he does?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post derived from the current Yorucha topic.

JOIN "BUSINESS HALACHA DAILY" TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages 732.232.1412

חלק ב'

ערבות

תוכן הענינים

- אופן התחייבות ערב 44
- ערב מטעם שליחות 49
- כשלא הלוהו על אמונתו 54
- מתי גובין מהערב..... 65

For the Halacha Shiur on on Loans & Collections Part II, see pages 72-73

קעג: גט פשוט פרק עשירי בבא בתרא

חסורי מחסרא והכי קתני. פירש ר"ת בכתב יד: מקורי מתסרא והכי קמני מי המלוה את חברו על ידי ערב לא יפרע מן הערב הכי פירושו והכי אלכתא לא יתנו מן הערב תחלה אע"פ שאין לו נכסים (ה) לוה דהייט קרקעות אלא יתנו מן הלוה תחלה ואם יש נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב וכן היה [6] רבן שמעון בן גמליאל אומר [7] הערב לאשה בכתובתה והיה בעלה מגרשה ידירנה הנאה שמא יעשו קנוניא על נכסים של זה ויחזיר את אשתו: **גמ'** מאי מעמא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו גברא אשלימת לי גברא אשלימי לך מתקיף לה רב נחמן האי דינא דפרסאי אדרבה בתר ערבא אזלי אלא בי[8] דינא דפרסאי דלא יהבי מעמא למילתייהו אלא אמר רב נחמן מאי לא יפרע מן הערב [9] לא יתבע ערב תחלה תניא נמי הכי [1] המלוה את חבירו על ידי ערב לא יתבע ערב תחלה ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה יתבע ערב תחלה א"ר הונא מנין לערב דמשתעבד דכתיב [2] אנכי אערבנו מידי תבקשנו מתקיף לה רב חסדא הא קבלנות היא דכתיב [3] תנה אותו על ידי ואני אשיבנו [4] אלא [5] אמר רבי יצחק מהכא [6] לקח בגדו כי ערב זר ובעד נכריה חבלהו ואומר [7] בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעיך [8] אם ממון יש לו בידך התר לו פיסת יד ואם לאו הרבה עליו רועים אמר אמימר ערב דמשתעבד מחלוקת ר' יהודה ור' יוסי (ו) לרבי יוסי דאמר [9] אסמכתא קניא ערב משתעבד לר' יהודה דאמר אסמכתא לא קניא ערב לא משתעבד אמר ליה רב אשי לאמימר [10] הא מעשים בכל יום דאסמכתא לא קניא וערב משתעבד אלא אמר רב אשי בההיא הנאה דקא מהימן ליה [11] גמר ומשתעבד נפשיה: ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה כו': אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [12] לא שנו אלא שאין נכסים ללוה אבל יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב והא מדקתני סיפא רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה (ז) לא יפרע מן הערב מכלל דתנא קמא סבר לא שנא הכי ולא שנא הכי חסורי מחסרא והכי קתני המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה יפרע מן הערב במה דברים אמורים בשאין נכסים ללוה אבל יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב [13] וקבלן אף על פי שיש נכסים ללוה יפרע מן הקבלן [14] רבן

*[1]ואם אמר לו על מנת שאפרע ממי שארצה יפרע מן הערב רשב"ג אומר אם יש נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב וכן היה [6] רבן שמעון בן גמליאל אומר [7] הערב לאשה בכתובתה והיה בעלה מגרשה ידירנה הנאה שמא יעשו קנוניא על נכסים של זה ויחזיר את אשתו: **גמ'** מאי מעמא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו גברא אשלימת לי גברא אשלימי לך מתקיף לה רב נחמן האי דינא דפרסאי אדרבה בתר ערבא אזלי אלא בי[8] דינא דפרסאי דלא יהבי טעמא למילתייהו אלא אמר רב נחמן מאי לא יפרע מן הערב [9] לא יתבע ערב תחלה תניא נמי הכי [1] המלוה את חבירו על ידי ערב לא יתבע ערב תחלה ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה יתבע ערב תחלה א"ר הונא מנין לערב דמשתעבד דכתיב [2] אנכי אערבנו מידי תבקשנו מתקיף לה רב חסדא הא קבלנות היא דכתיב [3] תנה אותו על ידי ואני אשיבנו [4] אלא [5] אמר רבי יצחק מהכא [6] לקח בגדו כי ערב זר ובעד נכריה חבלהו ואומר [7] בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעיך [8] אם ממון יש לו בידך התר לו פיסת יד ואם לאו הרבה עליו רועים אמר אמימר ערב דמשתעבד מחלוקת ר' יהודה ור' יוסי (ו) לרבי יוסי דאמר [9] אסמכתא קניא ערב משתעבד לר' יהודה דאמר אסמכתא לא קניא ערב לא משתעבד אמר ליה רב אשי לאמימר [10] הא מעשים בכל יום דאסמכתא לא קניא וערב משתעבד אלא אמר רב אשי בההיא הנאה דקא מהימן ליה [11] גמר ומשתעבד נפשיה: ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה כו': אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [12] לא שנו אלא שאין נכסים ללוה אבל יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב והא מדקתני סיפא רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה (ז) לא יפרע מן הערב מכלל דתנא קמא סבר לא שנא הכי ולא שנא הכי חסורי מחסרא והכי קתני המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה יפרע מן הערב במה דברים אמורים בשאין נכסים ללוה אבל יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב [13] וקבלן אף על פי שיש נכסים ללוה יפרע מן הקבלן [14] רבן*

ואם אמר לו על מנת כו'. גגמרא אמרינן מסורי מיסחרא והכי קמני כו' ומפרש לה: **בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב.** מחלה: **הערב לאשה בכתובתה.** ואין לנעול נכסים והיה בעלה מגרשה ולרוץ הערב לפרעה כתובתה ממקום: **ידירנה.** הנעל בעלה בעל יוכל לכחזיר לה לחיישינן שמא דעתו לגחזיר את אשתו ולאכול כתובתה לגחזר שגתקבלה כתובתה מן הערב וקנוניא בעלמא הוא דעבדי בעל ולשמו על נכסיו של ערב: **גמ' מאי טעמא.** לא יפרע מן הערב דקסלקא דעתך השתא לא יפרע כלל קאמר מתני' דלא מהני ערבות אלא להכי שאם מת לוה או ברח אז יפרע מן הערב אך אם הלוה בפניו פטור: **גברא אשלמת לי.** הפקדתיה הלוה על מנת שאם ימות או יברח ואשפרע ממנו והרי אני מחזירו לך ותתבענו בדין ואני פטור: **מתקיף לה רב נחמן האי דינא.** דמתמיהין אלא יפרע הערב כלום דינא דפרסאי הוא וקס"ל שהמלוה אינו מגבה אלא מן הלוה: **בתר ערבא אזלי.** אם אין נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב: **דלא יהבי טעמא למילתייהו.** שגם זה דבר שאינו הגון הוא לומר אלא יפרע מן הערב כלל ולא מ"מ מהי ערבות אלא ולא נכסי ומגגם בערבות שאם אין נכסים ללוה שיאלם לו ערב ממתיו את הממון: **לא יתבע ערב תחלה.** דלא נעשה ערב אלא על מנת אם יומגן לגם לדין אם שיתיעיבו בית דין ולא יהיה לו מה לפרוע לו יפרע מן הערב: **ואם אמר לו על מנת כו' יתבע מן הערב תחלה.** וכגון שאין נכסים ללוה דהכי מפרשי לה מתני' לקמן: **מנין ערב שמשתעבד.** בגמירה בעלמא בלא קנין: **קבלנות.** לקמן[2] מפרש מן לו ואני קבלן ובגמירה בעלמא הוי קבלן והכי מוכח לקמן בשמעתין[3] אבל אם נשא ומן ביד אמרינן לקמן[4] לאין לומלוה לו הלוה לוה: **תנה אותו על ידי.** כלומר כאילו (ג) מקבלו בידי מחזירנו[5] לך: **לקח בגדו.** למלוה קאמר קרא קח בגדו של ערב כי ערב בשביל אתם זר הרשיע אמירה בעלמא דלא כתיב הכא קבלנות: **בני אם ערבת תרעך.** ממון. או נוקשת באמרי פיך שתרפסתו ונגדפתו. עשה זאת אפוא בני והנצל משני דברים הללו על כי בתת בכף רעך הרשיע הממון שים לו עליך. לך התרפס המר לו פיסת יד ומן לו מעומיו. והסכ רעך[6] על שתרפתו הרבה עליו רועים ונקקש ממילה: **רבי יהודה סבר אסמכתא לא קניא.** הרשיע לאסמכתא אם לא יפרע לך אני אשלם לך וכל דאי הוי אסמכתא[7] סומך ובוטח אלגו אשלוה יפרעינו ואילו היה יודע אלגו אשלוה יפרעינו ואילו היה יודע

ואם אמר לו על מנת כו'. גגמרא אמרינן מסורי מיסחרא והכי קמני כו' ומפרש לה: **בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב.** מחלה: **הערב לאשה בכתובתה.** ואין לנעול נכסים והיה בעלה מגרשה ולרוץ הערב לפרעה כתובתה ממקום: **ידירנה.** הנעל בעלה בעל יוכל לכחזיר לה לחיישינן שמא דעתו לגחזיר את אשתו ולאכול כתובתה לגחזר שגתקבלה כתובתה מן הערב וקנוניא בעלמא הוא דעבדי בעל ולשמו על נכסיו של ערב: **גמ' מאי טעמא.** לא יפרע מן הערב דקסלקא דעתך השתא לא יפרע כלל קאמר מתני' דלא מהני ערבות אלא להכי שאם מת לוה או ברח אז יפרע מן הערב אך אם הלוה בפניו פטור: **גברא אשלמת לי.** הפקדתיה הלוה על מנת שאם ימות או יברח ואשפרע ממנו והרי אני מחזירו לך ותתבענו בדין ואני פטור: **מתקיף לה רב נחמן האי דינא.** דמתמיהין אלא יפרע הערב כלום דינא דפרסאי הוא וקס"ל שהמלוה אינו מגבה אלא מן הלוה: **בתר ערבא אזלי.** אם אין נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב: **דלא יהבי טעמא למילתייהו.** שגם זה דבר שאינו הגון הוא לומר אלא יפרע מן הערב כלל ולא מ"מ מהי ערבות אלא ולא נכסי ומגגם בערבות שאם אין נכסים ללוה שיאלם לו ערב ממתיו את הממון: **לא יתבע ערב תחלה.** דלא נעשה ערב אלא על מנת אם יומגן לגם לדין אם שיתיעיבו בית דין ולא יהיה לו מה לפרוע לו יפרע מן הערב: **ואם אמר לו על מנת כו' יתבע מן הערב תחלה.** וכגון שאין נכסים ללוה דהכי מפרשי לה מתני' לקמן: **מנין ערב שמשתעבד.** בגמירה בעלמא בלא קנין: **קבלנות.** לקמן[2] מפרש מן לו ואני קבלן ובגמירה בעלמא הוי קבלן והכי מוכח לקמן בשמעתין[3] אבל אם נשא ומן ביד אמרינן לקמן[4] לאין לומלוה לו הלוה לוה: **תנה אותו על ידי.** כלומר כאילו (ג) מקבלו בידי מחזירנו[5] לך: **לקח בגדו.** למלוה קאמר קרא קח בגדו של ערב כי ערב בשביל אתם זר הרשיע אמירה בעלמא דלא כתיב הכא קבלנות: **בני אם ערבת תרעך.** ממון. או נוקשת באמרי פיך שתרפסתו ונגדפתו. עשה זאת אפוא בני והנצל משני דברים הללו על כי בתת בכף רעך הרשיע הממון שים לו עליך. לך התרפס המר לו פיסת יד ומן לו מעומיו. והסכ רעך[6] על שתרפתו הרבה עליו רועים ונקקש ממילה: **רבי יהודה סבר אסמכתא לא קניא.** הרשיע לאסמכתא אם לא יפרע לך אני אשלם לך וכל דאי הוי אסמכתא[7] סומך ובוטח אלגו אשלוה יפרעינו ואילו היה יודע

מסורת הש"ס עם הוספות

ב) [ערכין דף כג.]. ג) [לקמן קנד.]. ד) ב"מ קטו.]. ד) [יומא פז. ב"מ קטו.]. ה) [לעיל קסח. וש"נ]. ו) [ב"ק נה: וש"נ]. ז) עיין חוס' נישוין מס: ד"ה אלא. ח) ערכין כג.]. ט) קעד.]. י) ב"מ סו.]. כ) לעיל קסח.]. ל) עיין ב"מ דף קטו.]. מ) לקמן דף קעד.]. נ) פסחים לא.]. ס) לקמן קעו.]. ע) ב"מ מז ע"א ועי"ב]. פ) עיין כלים פרק כז מ"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' לר' יוסי דאמר דאסמכתא. נ"ב ע"ל דף קסח ע"ש: (ב) שם ים נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב מכלל דמ"ק: (ג) **רשב"ם** ד"ה תנה אותו כו' כלומר קבלתיו מידי: (ד) ד"ה נמר ומשעבד נפשיה אלא אלא: (ה) תוס' ד"ה תקורי וכו' אע"פ שאין לו נכסים ידרעים ללוה: (ו) **באה"ד** לנכסי דערב דדלמא לא הוה מהימה ללוה הבא הוה יסיב וכו' אלגלה המלה אינו צריך להמתין ולמוזר: (ז) באה"ד לא מצא שום דבר לסמוכ וכו' כמגל חוב דעלמא וכ"ש הבא וכולהו ערבון בעו קנין וכו' וקבלן חייבי מן לו וכו' לו נמי אינו מזכיר:

תורה אור השלם

א) אֲנֹכִי אֶעֱרֻבֶנּוּ מִיָּדִי תְּבַקְּשֶׁנּוּ אִם לֹא הֲבִיאֹתִיו אֵלֶיךָ וְהַעֲמַדְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחָטָאתִי לְךָ כָּל הַיָּמִים: [בראשית מג, מ]

ב) וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן אֶל אָבִיו לֵאמֹר אֶת שְׁנֵי בָנַי תָּמִית אִם לֹא אֲבִיאֲנוּ אֵלֶיךָ תֵּן אֹתוֹ עַל יָדִי וַאֲנִי אֲשִׁיבֶנּוּ אֵלֶיךָ: [בראשית מב, לז]

ג) לֶקַח בִּגְדוֹ כִּי עָרַב זָר וּבְעַד נָכְרִיָּה חֲבָלֻהוּ: [משלי כ, טז]

ד) בְּנִי אִם עָרַבְתָּ לְרֵעֶךָ תָּקַעְתָּ לַזָּר כַּפֶּיךָ: נוֹקַשְׁתָּ בְּאִמְרֵי פִיךָ נִלְכַּדְתָּ בְּאִמְרֵי פִיךָ: עֲשֵׂה זֹאת אָפוֹא בְּנִי וְהִנָּצֵל כִּי בָאתָ בְּכַף רֵעֶךָ לֵךְ הִתְרַפֵּס וּרְהַב רֵעֶיךָ: [משלי ו, א-ג]

ליקוטי רש"י

ידירנה הנאה. שלא יחזירנה לעולם. קנוניא. עכמה [ערכין כג.]. לא יתבע ערב תחלה. אין תופסין לערב תחלה עד שיתחיל מלוה לגוה כדין ויתייעיבו לגלם ואין לו מה לפרוע ואז יגבה מן הערב [רשב"ם לעיל מז. וכצ"ל קנג.]. אין נכון להערים את הערב תגם לגמרא מעלי ליה לוה [שם לקמן קנד.]. בני אם ערבת ד"רעך. ברעות ממון שכמתנו עיכו לוחיגו [משלי ו, א]. בעבל זר לגרבי מתמון [יומא פז.]. נוקשת באמרי פיך. שהקעמנו מדברים עגם זאת הכגלי כי בתת בכף רעך על עסקי ממון [יומא שם]. סוגיותו מדברים [ב"מ קטו.]. עשה זאת אפוא בני והנצל". התפרס יד לא הגרבה ואם לא לגרבה אלא נוקשת בפאותם דברים הכגי רעיך הרבה עליו רעים לנקקש המלה [ב"מ שם]. לך התרפס. המר לו אם יד לגלם לו ומתוגו [משלי שם]. יד יפרע לו [יומא שם]. ורהב רעיך. אם אין לו ממון מתן אלגא שנוקשת פאמרי פיך לגרבי לו קשות הרבי עליו רעים לנקקש ממנו שיומאל לך [משלי שם]. וכל מוקש אמרי פיך הם הקשונות הכגי רעיך הרבה רעים לנקקש הימנו המלה רעיך בגתלא דקקש אלא כתיב לפי שהוא לשון רבים [יומא שם]. אם ממון. אם נעשית לו ערב נוקשת מדברים הכגי רעך [ב"מ שם]. אסמכתא. המנעית לאמרי דבר על אמת שיעשה דבר לעמתך ומוקך אלגו בשעה המתגלי שיוכל לקיים הדבר כשגיגיע זמן ובשגיגע הזמן יאנס אלא יוכל לקיים [רשב"ם לעיל קסח.]. הנגמת גומא שאתם מנגעים אם אמרגי לאמון עליו אם לא יקיים תגלו הגיו יכך ובכ"מ מח.]. הנגמה בעגלמא לאמון על אמת [שם מז.]. אסמכתא לא קניא. ואיגו נתפש מגגלו ולא יפסיד נכך ודיגי לאמגמתא מעפוקגן בכ"מ מ"ב לאיגו נאך [מז.] ומתקבל [שם קד:] ורשב"ם שם].

גמרא בבא בתרא דף קעג:

הגמרא טורחת למצוא מקור לכך שערב משתעבד, וביאר רשב"ם דהיינו שמתחייב אע"ג שלא עשה קנין. אולם מהמשך דברי הגמרא מבואר שיש עוד חידוש, דאף לפי מה דקיימא לן דאסמ־כתא לא קניא, מכל מקום משתעבד הערב "בההיא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה". והרשב"ם הוסיף שעי"ד נעשה המלוה שלוחו של הערב, וכאילו הערב בעצמו הלוהו.

עין משפט נר מצוה

קכו א מיי' פכ"ה מהל' מלוה ולוה הל' ל סמג עשין נד טוש"ע מ"מ סי' קמט סעיף יד:
קכח ב מיי' פי"ז מהל' חשוגת הלכה טו ומיי' בהגאות ומגגד מעגה סמג עשין מח טור וש"ע אה"ע סימן קג סעיף ז:
קכט ג מיי' פכ"ה מהל' מלוה ולוה הל' ג סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' קכט סעיף ה:
קל ד מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ב:
קלא ה ז מיי' שם הל' ד ומיי' בהגאות ומגגד מעגה שם"ע שם סעיף יד טור סימן מגוד:

הגהות וציונים

ם) נדב"ל כי דינא, ובר"ף **בדינא: ג)** [הך מילתא ד"תנה אותו ובר"ר ראובן הוא דאמר אבל יהודה אמר "אנכי אערבנו". וההרש"א בח"א נדחק ליישב הפליאה זו אמנם דע נוסחת שאלתות פרשת מקץ סי' ל"א בזה"ל אנכי אערבנו מידי תבקשנו א"ל **רב חסדא התם יהודה בעיה לוה הוא דכתיב שלחה הנער אתי אלא אי"ר חסדא מהכא** בני אם ערבת לרעך (גליון): **ג)** נדב"ל **שאם:**
ד) בד"ם כאילו **אני מלבדו ואחזירנו:**
ה) ציל **רעיך: ו)** רש"ל [ע"ש בחידושים]. וגי' רש"א **ולא** לשון (גליון):
ז) פי' אני רוצה ליתן לך (גליון): **ח)** פי' אני רוצה לפרוע לך (גליון):
ט) ציל **ולא ליטא ואני קבלן דהה"בתא כרבא** (רי"ש דעסוי):

לעזי רש"י

יי"ש דונרא"י. פירוש מי מתן לך. יי"ש דיברא"י. פירוש מי מתמיר לך:

רבינו גרשום

ואם אמר. בשעת הלוואה: **על מנת שאפרע ממי שארצה.** וקיבל עליו הערב: **יפרע** מן הערב. וכיוצא בו אמר רשב"ג הערב לאשה בכתובתה בשביל בעלה והיה בעלה מגרשה. ואין למנעל נכסים לפרוע כתובתה ידירנה הנייה. שלא יחזירנה לעולם ויפרע לה הערב כתובתה שאם אינו מדירה אינה למימר קנוניא עשו ביניהן על נכסיו של זה הערב ישוב בשיפרע לו הערב כתובתה יחזיר לו זה **את אשתו** ויאכל נכסיו של ערב: **מאי טעמא.** לא אפקת מן הערב: דאמר לו ערב **גברא אשלימת לי.** כלומר לזה הפקדת בידי שאהיה ערב שלא יברח **וגברא אשלימי לך** אותו אדם עצמו אני אחזירו לך ושוב אינו נזקק לך: **האי דינא דפרסאי הוא.** דדיינו בבתיהם שאין יודרין לעיקר הדין אלא פוטרין לאלתר הנתבע כמו שגראה להם לפי שעה: **אדרבה בתר ערבא אזיל** ם) דבר תימה הוא היאך יכול ערב לסלק עצמו ולומר לו גברא אשלמת לי וכו' והלא יכול לומר לו המלוה אי לא את לא הוה נפקי אזאי מתחת ידאי. **ואלא מאי לא יפרע** מן הערב **תחלה** אלא ללוה יתבע תחילה **ואם אין** (יפרע) נכסים ללוה יפרע מן הערב: **תניא** נמי הכי. כדאוקימנא דהאי לא יפרע לא יתבע הוא: **לקח בגדו כי ערב זר.** אלמא דמשתעבדי ם) ולכה קרא נמי דכתיב **ערבת לזר כפיך** וגו' **לך התרפס ורהב רעיך** אי תפרע לו אי **הרבה עליו רעים** לפיוסו שיתן לך זמן עד שתפרע לו על יד על יד: **ולר' יוסי דאמר אסמכתא קניא ערב משתעבד.** דערבות נמי אי הוו כמו אסמכתא שהוא דאי כלומר דאי לא פרע לך לוה פרעי לך אנא וגמר ומשעבד נפשיה בלב שלם: **לא שנו.** דהיינו דאמר על מנת שאפרע ממי שארצה שיפרע מן הערב **אלא בשאין נכסים ללוה: מכלל דתנא קמא סבר לא שנא** יש לו לא שנא אין לו. יגבה מן הערב וקשיא לר' יוחנן: ואמר לך **חסורי מחסרא והכי קתני סבר.** והא דקא דייקת מכלל דתנא קמא סבר לא שנא הכי דיפרע מן הערב בקבלן קאמר. **דקבלן אע"פ שיש נכסים ללוה הפרעון מן הקבלן:**

חשק שלמה על רבינו גרשום ם) נראה דחסר כאן ותרץ לגין בכ"ל אין לגגמ' אלגא ר' דיגא דפרסאי אלגא יסבי טעמא לגמלמיהו, דבר מוגם מגא וכו'. ג) אולי ציל אלמד מהכן קגא מגי וכו'.

The Gemara seeks out a source for the concept of guarantors. Rashbam explains the need for a source is the novelty that a guarantor is liable even without a formal kinyan. Later, the Gemara introduces another potential problem with a guarantor – that of asmachta, a lack of true commitment. The reason asmachta does not apply in the case of a guarantor's obligation, is because in lieu of his gratification that the loan is being extended upon his guarantee, the guarantor truly indebts himself to the lender.

Rashbam explains the mechanics of a guarantor to be a form of agency – it is as if the lender extended the loan to the borrower on behalf of the guarantor.

קעה: גט פשוט פרק עשירי בבא בתרא

גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו. אע"ג דמייר [ד] מ"מ מעות אין לו דלא הכי מעות שכך שהוהן אע"ג דהייט מייט קרקע אמאי יש לו? אלא ודאי עיקר שעבוד הוא על קרקע אלמא שעבוד קרקע לגוביות דלוקוחות הוא **דבר** תורה ב"ה דינו בזבורית. מימה היכי מוכח מהכא דשעבוד דלוריימת דלמא הייט מייטה דמייטה פסיעה דגב מן קרקע ומן סוכין [ה] וסמא עולא אמרה על הא דפ' הגיזקין (גיטין דף מח:) דלין נפרעין מנכסים משועבדי' דמקום שיש בני חורין ואפי' הן זבורית דמעוט פסידא דלקוחות אלקומה דלדוריימת ומדקאמר דלקומה דלדוריימת' משמע דהתם נמי דלוריימ' הוא מיהו לא אמסמן דקאמר מיהו דהיא הכי אבל הגמרא קאמר התם דהגיזקין (שם ב.) כדעולא דאמר עולא כו' ומעוט פסידא דלקוחות כו' ואפילו (ה) אומר בהיא הכי לא הוה דוקא דשפיר מעמע אוקמוה דלדוריימת דבמייטה הוא ומלאה שמא מדקאמר בזבורית דמעמע קרקע זבורית מלא הזכיר סוכין ואין נראה דהכי דמ"ל לאו דלוריימת דמייטה הייט אפי' מייטה דהא פסיעה אחייב לאלם ואם אין לו מעות פסיעה לאיזו פטור כך אלא יתן לו סוכין או קרקע (או) ומכר ויתן לו מעות אלא בשעבוד לקוחות מיירי שמשועבדים אע"פ דכתב לה אחרייות הכיא לאו דלוריימת הוי הלא קנין דמדלוריימ' לא יוכל לשעבד מחוצו את נכסיו מן הלקוחות אע"פ שיכול לנכרן ומה שפי' דשב"ם גבי שעבוד דלוריימ' הוי הלא קנין דכתיב יוציא אליך את הטעבוד וגבי לאו דלוריימת פי' והא דכתיב יוציא אליך הטעבוד ממשכון אלא בשעבוד הלוותו בב"מ (קיד:) (לא מ) ממעמ דבשעבוד דמייטה פלוגי אז ולא ידע רבי מאי קאמר וגם לא הבמאי מה שאמרו למ"ל לאו דלוריימת דקרא ממשכון (ו) בשלא בשעבוד הלוותו כ"ש דהוי דלוריימת דבשלא בשעבוד הלוותו הוא בשעבוד מחוצו: **אינו** גובה אא מן היורשים. מימה כיון דמעלה בשטר גובה מן היורשים אע"ג דשעבוד לאו דלוריימת אלא בשטר ומי מ"ט לא נגבי מה לי הכא דלית ליה קנא וי"ל (ז) מי שמעלה בעדים [ב] אינו מוסיף נקנא ולגבייה [ג] דלקוחות לא מקני הכמיה לגבות מן היורשין [ד]: **לא** מן היורשין. וקשה לר"י דבתרגמה אמת (ב"ק דף יא: ופס) גבי הלכה גוזמן מן העבדים אמר ר"ל אפילו מימחי לא מייטה מייטה אפילו מגלמת דעל כתפיה ומשני שעשאו אפוטיקי ומכרו מעמע אבל מימחי לא גבי ומימה דספקינן לקמן מגבי טפי מלקוחות ומירן רבי דאמר מלקוחות אלא דלמאי

אמר רב פפא הלכתא כו'. לעולי[2] פירקמי[3] גמיית מלוה מן היתומים וגם בפרק שור היתומים בעגלון (דף כב:) אמר רבא הלכתא אין מזקקין לגבאי יתומים כו'. **בעא מיניה רבה בר נתן מרבי יוחנן הוחזק כתב ידו בבית דין מהו.** לאחר זמן שמסר לו הלוה למלוה כתב ידו שהוא חייב לו ממון וגם בג"ד והולה בפיוסים שהוא כתב ידו וכתבו לו ב"ד הנפק הוא הנקרא אגרתא וקיום הטטר: **מאי.** מי אמרינן הרי הוא מעצתה כשטר שיש בו עדים ויוצה ממשעבדי דאחריות עטות סופר הוא[1] דכל שטר מלוה ומכירה שאומתים בו עדים נתנן ממשעבדי כאילו כתוב בהן אחריות לו דלמא קיום שטר אינו מועיל לשום שטר אלא להחזיקו בג"ד לכמות שהיה מקודם לכן שאינו יומתו עדים או לזה לא יוכל לטענן שטר זה מזויף הוא דב"ד קיימוהו ויוצה בו המלוה וגם זה לא יוצה בלא מצי מורין ולהכי אהני ב"ד שלא יוכל לזה לומר אין זה כתב ידי: **פסולין.** ליגאל בו: **ואין עליו עדים.** אלא שנמסר לה בפני עדים דעדי מכירה כדאי בכתב ידו הוא הכתובה: **הרי אלו כו'.** בגיטין מפרש הרי אלו דרשא והרי אלו[2] דסיפא למעוטי מאי דאיכא מאי דסיפא למעוטי מאי: **בשר.** לכתמלה דסמיכא ליה עדי מסירה דרמי[3]: **וגובה מנכסים משועבדים.** כלומר ואם שטר מלוה שלו אותו הטטר הכתוב בכתב ידו ואין בו עדים אלא שנמסרו בפני עדים גובה מנכסים בני חורין מן הטטר הכתוב בכתב ידו שטרות אינו גובה אלא מנכסים בני חורין קשיא דרב אדרב לא קשיא [4]הא דכתב ביה פלוני ערב הא דכתב ביה ופלוני ערב ור' יוחנן אמר אחד זה ואחד זה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין ואף על גב דכתב ביה ופלוני ערב מתיב רבא [5]עדים החתומין על שאילת שלום בגט פסול חיישינן שמא על שאילת שלום חתמו ואמר רבי אבהו לדידי מיפרשא ליה מינה דרבי יוחנן [6]שאילו פסול ושאילו כשר הכא נמי דכתב פלוני ערב אי הכי היינו דרב אימא וכן אמר רבי יוחנן: מעשה ובא לפני רבי שמעאל וכו': אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אף על פי שקילם רבי שמעאל את בן נגס הלכה כמותו אביעא להו בחנוק מה לי אמר רבי שמעאל תא שמע דאמר ר' יעקב אמר רבי יוחנן חלוק היה רבי שמעאל אף בחנוק הלכה כמותו או אין הלכה כמותו תא שמע דבי אתא רבין אמר רבי יוחנן חלוק היה רבי שמעאל אף בחנוק והלכה כמותו אף בחנוק אמר רב יהודה אמר שמואל 'חנוק וקנו מידו משתעבד מכלל דערב בעלמא לא בעי קנין ופליגא דרב נחמן דאמר רב נחמן ערב

גובה מן היורשים כדי שלא תנעול דלת בפני לוין. הכא מוקי לה בשטר שאינו מוקדם לחבירו אלא שהיה מקודם לו ולא נתן לו אלא אחר כך ונתן לו אחר כך ונמצא שהיה מקודם לו ולא נתן לו אלא

קעו: גט פשוט פרק עשירי בבא בתרא

קפה א מיי' פכ"ה מהל' מלוה ולוה ה"ב סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קכט סעיף ב:
קפו ב מיי' שם הל' ל טוש"ע שם ס"ק:
קפז ג מיי' שם הל' ב טוש"ע שם ס"ב:

ערב דבית דין הוא דלא בעי קנין הא בעלמא בעי קנין והלכתא ערב [א]בשעת מתן מעות לא בעי קנין [ב]אחר מתן מעות בעי קנין [ג]ערב דבית דין לא בעי קנין דבההיא הנאה דמהימן ליה גמר ומשעבד ליה:

ערב דבית דין לא בעי קנין. דבההיא הנאה דקא מהימני ליה ב"ד גמר ומשעבד נפשיה[ג]: הכי גרסינן והלכתא ערב בשעת מתן מעות לא בעי קנין. ואם כתב מתן הטטר לאחר[ב] מיתום טטרות גובה מנכסים משועבדים: שלא בשעת מתן מעות בעי קנין. ואפי' מתום מתן הטטר ואי מתום לאחר מיתום בעי קנין וגובה מבני חורין:

ערב דבית דין לא בעי קנין. ולא גרסינן הכי כולהו בעי[ג] קנין:

הדרן עלך גט פשוט וסליקא לה מסכת בבא בתרא

רבינו גרשום

והלכתא ערב בשעת מתן מעות לא בעי קנין. ומשתעבד דמצי אמר ליה אי לאו את לא נפיק זוזי מתחת ידי: **דלאחר מתן מעות.** כגון חגיגה **בעי קנין. וערב דב"ד** לפני בית דין דהיינו נמי לאחר מתן מעות **לא בעי קנין.** כך אמר המורה משום רבו ב) דהנך כולהו בעי קנין לא מתרצתא היא משום דאין עוד ערב אלא הני דקאמר:

חשק שלמה על רבינו גרשום ב) נראה דל"ל כך אמר המורה משום רבו דמקן דגרם כאן והנך כולהו בעו קנין לא מתרצתא היא וכו'.

אחר השלמת המסכת יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך:

*) הַדְרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְּרָא וְהַדְרָךְ עֲלָן דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְּרָא וְדַעְתָּךְ עֲלָן לָא נִתְנַשֵּׁי מִנָּךְ מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְּרָא וְלָא תִתְנַשֵּׁי מִנָּן לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי: ג"פ

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תּוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּתְהֵא עַמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא**) חֲנִינָא בַּר פָּפָּא רָמִי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחַאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רָכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ: מְאִירֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשָּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לְבְאֵר שַׁחַת שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרְדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לְסַיֵּם מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְּרָא כֵּן תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכֶתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם לְלִמּוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיְּמוּ בִּי בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתְךָ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וְהָקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ: כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּי הוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא (נ"א לְחַדָּתָא) וּלְאַחֲיָאָה מֵתַיָּא וּלְאַסָּקָא יָתְהוֹן לְחַיֵּי עָלְמָא וּלְמִבְנֵא קִרְתָּא דִירוּשְׁלֵם וּלְשַׁכְלָלָא הֵיכְלֵהּ בְּגַוַּהּ וּלְמֶעְקַר פֻּלְחָנָא נֻכְרָאָה מִן אַרְעָא וְלַאֲתָבָא פֻּלְחָנָא דִּי שְׁמַיָּא לְאַתְרֵהּ וְיִמְלוֹךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵהּ וְיַקְרֵהּ וְיִצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ [בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל (בעש"ת לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִכָּל) בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל מָאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא דִּי בְאַתְרָא הָדֵין (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר. יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין וְחַיִּין אֲרִיכִין וּמְזוֹנָא רְוִיחִי וּפֻרְקָנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: עֹשֶׂה שָׁלוֹם (בעש"ת הַשָּׁלוֹם) בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

**) [בסיומא בסוף תשובת הרמ"א ז"ל וכן בסוף יש"ש בב"ק כתוב רמזים על הזכרת שמות הללו]:
ולפנינו נדפס בים של שלמה סוף פרק מרובה הן דברי הים של שלמה והן דברי הרמ"א. וז"ל הים של שלמה: הא לך דין הסיום: גרסינן בפרק כל כתבי, אמר אביי תיתי לי דכי חזינא צורבא מדרבנן דשלים מסכתא, עבידנא יומא טבא לרבנן. מכאן נהגו כל ישראל לסיים בשמעתא, וליתן שבח והודיה למקום, ולפרסם אותה שמחה שזכה לכך. שעושין סעודה בעת שמסיימין. וראייה ממסכת תענית ומביאו נמי בריש פרק יש נוחלין. לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים וט"ו באב. ומסיק בגמ"א בשלמא יום כיפור יום סליחה ומחילה הוא. אלא ט"ו באב מאי טעמא. ומפרש כמה טעמים. עד דמסיק לבסוף, רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יום שפוסקים בו מלכרות עצים למערכה כו'. ופירושו, לפי שפסקו אותו היום להשלים מצוה גדולה היו שמחים ונחשב להם ליום טוב. ואם כן השלמת הספר אין לך מצוה גדולה מזו. ובפרט היכא שדעתו להתחיל אחר כך ספר אחר. וכן כתב לשם הר"ן שמהא שמעינן שמנהג ישראל הוא לשמוח ולעשות יום טוב בהשלמת המצוה. ומהא דפרק כל כתבי משמע, דאפילו מי שלא סיים מסכתא זו, מצוה רבה שישמח עם המסיים. דהא אביי אע"ג דהוא גופא לא סיים, אפילו הכי עביד יומא טבא לרבנן. ומשמע שהיה מזמין אף אחרים עמו, דהא לא אמר עבידנא ליה יומא טבא אלא לרבנן קאמר. ומה שפירש רש"י לפי שהיה אביי ראש ישיבה, לאו משום דאחר לא היה עושה. אלא דקשה לרש"י וכי לא היה בדורו של אביי שום אחד שהיה מהדר ועושה זולתו מאחר שהיא מצוה רבה. על כן פירש משום שהיה ראש ישיבה והוא קודם למצוה זולתו. והנה פקח עינך וראה אף שאביי היה אחד מן החולים, ומצמצם ביותר כדאיתא בפרק במה מדליקין אביי חש בהדרנתקא. אמר רבא ידענא ביה בנחמני דמכפין נפשיה כו'. אפילו הכי עביד יומא טבא לרבנן, מחמת רוב חיבת המצוה. ומשמע נמי מהא דאביי דאפילו יחיד שסיים מחיי"בים אחרים לסיים עמו, כתאי עובדא דאביי. ואין לומר דהתם איירי שהצורבא מרבנן סיים עם כל המתיבתא בכה"ג עביד ליה אביי סיום. זה אינו, חדא דלישנא צורבא מדרבנן משמע תלמיד חכם ותיק יחידי ולא ריש מתיבתא. דאל"כ הל"ל ריש מתיבתא. ועוד מסתמא איירי דומיא דאינך דמסיק תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן כו' עד דלא מהפכי, א"כ כותיה דאיירי בצורבא מרבנן לחוד. ועוד נראה היכא דאמר תלמודא צורבא מרבנן משמע דוקא איהו לחוד'. מדאמר תלמודא אמר רבא שרי צורבא מדרבנן לאודעיה נפשיה באתריה דלא ידעי ליה. ואי לישנא דצורבא מדרבנן משמע עם כל המתיבתא. אם כן מה צריך לאודעיה נפשיה. הלא מסתמא כבר יודעין אותו. אלא ש"מ עיקר כדפירשתי. ולעיל בסימן ל"ז כתבתי שהיא סעודת מצוה ממש וע"ש: **סליק דין הסיום** וכתב שם המגיה וז"ל: והואיל שדין הסיום אתא לידן, וכאן הוא מקומו, גם אמרתי לצרף ולחבר לזה דרוש נאה אף נעים ויפה ומקובל שהעתקתי בימי הגרי"ד מגדל וחכם אחד שהעתיקו בשם שארו וקרובו של הגאון המחבר ספר הגדול המהור"ר משה איסרל"ז זצ"ל ומש"ה אל אלהים על"ה ומה טוב ומה נעים שבת אחי"ם גם יחד בשישבה של מעלה. הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו. אי"ש אי"ש לפי מדרגת מחיצתו ופרגודו: וז"ל: דרוש נאה וכונה גדולה. לסיום מסכתא מהאמור הגולה: הנה מה שנתהגין ורגילין אנו להזכיר בסיום כל מסכתא רב פפא עם עשרה בניו שהיו מאירים וגדולים בתורה ע"י שהיה עושה לה סעודה בסיום המסכתא כי עשיר היה והיה מחזיק לעוסקי התורה. לכן זכה שמזכירין אותו עם עשרה בניו הרומזים כאלו הוזכרו עשרת הדברות, כי מלת רב פפא הוא רמז על מעלת משה רבינו ע"ה שנאמר בו דבר אתה עמנו ונשמעה. ועיקר מעלתו של משה רבינו שדבר עם השי"ת פ"ח אל פ"ה שהוא אותיות פפ"א. ואיתא במדרש לחד מאן דאמר דאנכי אינו בכלל הדברות, ופתח באנכי רק להודיע מי הוא המצוה. על כן בא מלת פפ"א להוציא מלבו של אותו המאן דאמר כי נוטרי"קון של פפ"א פת"ח פ"א, שבגימטריא אנכי"י. גם מצות לא יהיה לך וגו', שנאמר בעובדי עבודה זרה לא החנם, והוא בהיפך משאר בני אדם שראוי לחננם ולרחם עליהם, כמו שדרשו ז"ל והלכת בדרכיו מה הוא חנון אף אתה תהא חנון. לכן נקרא האחד חנינא. נגד לא תעשה לך פסל, שלבסוף אחר העשייה יגחם עמך על העשייה, שרואה שפה להם ולא ידברו, והם הן הם פשוטי וגולמי כלי עץ. נקרא האחד נחמן מלשון נחמתי כי עשיתים. נגד לא תשא, שהוא לשון רוממות והתנשאות, שלא יחשוב האדם שבזה מנשא ומכבד השם שנשבע בשמו וכמו שנשבע יוסף בחי פרעה. וכן מצינו שהיו נשבעין בחיי המלך. נקרא האחד רמי שהוא לשון רוממות. נגד מצות זכור את יום השבת, נקרא האחד אד"א, שבגימטריא שש, נגד ששת ימי המעשה. ונגד כבד [את אביך ואת אמך], נקרא האחד אבא מורי, שהוא הכבוד שהבן קורא לאביו אבא מורי. נגד לא תרצח נקרא האחד אחאי (לאן) [לשון] אחותה. כי כשיחשוב כל אחד לחבירו כאח לא ירצחנו, וכמו שנאמר ואהבת לרעך כמוך. ואף כי הרציחה הראשונה שהיתה בעולם היתה בשני אחים, שקין הרג את הבל אחיו. וכנגד לא תנאף שדרך המנאפים לקרוץ ולרמוז בעינים, כמו שנאמר קורץ בעיניו, נקרא האחד דפרם, מלשון דפרף בעיניו. ונגד לא תגנוב, נקרא האחד רכיש, מלשון רכוש, כי הגונב אפילו נפשות גונב כדי למוכרו. ונגד לא תענה, נקרא האחד סורחב, מלשון סרח בת אשר, שהיא העידה ליעקב שיוסף חי אמר לה כה תחיי. וכנגד לא תחמוד, שנאמר בו בית ואשת רעיך, נקרא האחד דרו, מלשון דירת בית, וגם האשה נקראת בית, כמו שאמר רבי יוסי מעולם לא קריתי לאשתי אלא ביתי כו'. וכמו שמתחיילין אחר סיום התורה בשמחת תורה בראשית, שאין עומדין על הפרק רק בסיום התורה אין עומדים כדי שלא ליתן פתחון פה לשטן לקטרג לומר שכבר סיימו התורה ומבטלין מ"ז והוזרין לעסוק בתורה לקרות מבראשית. ולזה ירמזו בני רב פפא בעשרה שמות אלו נגד העשרה מאמרות שבהן נברא העולם בשביל התורה הנקראת ראשית. וארז"ל בראשית נמי מאמר א' הוא. ולהיות כי העולם נברא בחסד וחנינא מאת השם כמו שנאמר עולם בחסד יבנה לכן נקרא אחד חנינא. ונגד ויאמר אלהים יהי אור וגו', שארז"ל שאור שנברא ביום ראשון גנוז הקב"ה לצדיקים והבדילו לעתיד לבא, נקרא האחד רמי, מלשון תרומות והבדלה. ונגד ויאמר אלהים יהי רקיע, שאמרו חז"ל, שהמים התחתונים בוכים עד שנחמן הקב"ה ואמר להן שעתידין להתקרב על גבי המזבח נקרא האחד נחמן. וכנגד ויאמר יקוו המים וגו' שאמרו רז"ל שים אוקינוס מקוף הארץ והארץ נראה מתוכן, נקרא האחד סורחב מלשון סרח המשכן. וכנגד מאמר תרשא הארץ דשא וגו', ונאמר וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ עד ואד יעלה מן הארץ, נקרא האחד אדא, מלשון אד. ונגד מאמר יהיו מאורות שנבראו מתחלה שניהם גדולים, הרומזים על יעקב ועשו שהיו אחים. וכנגד הגרים מונים לחמה וישראל ללבנה. ועל זה אמרו רז"ל שהמאורות לוקין על שני אחים שנשפך דמם כמים כו', לכן נקרא האחד אחא. ונגד מאמר ישרצו המים שרץ נפש חיה, והדגים פרים ורבים יותר מכל בעלי חיים, לכן נקרא האחד דפרם, מלשון פריה ורביה. ונגד מאמר תוצא הארץ נפש חיה וגו', והם נבראו לעבוד עבודת משא, בכתף ישאו כל צרכי בני אדם, לכן נקרא האחד דרו, מלשון דרו באגרה [ביצה ל.]. ונגד מאמר נעשה אדם בצלמנו שנברא האדם יחיד והוא היה אב לכל הבאים אחריו, נקרא האחד אבא מורי. ונגד מאמר הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע, וזה הוא עיקר ממונם ורכושם של אדם שהיה להם לאכול זרע השדה, לכן נקרא האחד רכיש. עכ"ל דברי הגאון הגדול כמהר"ר משה איסרל"ז זצ"ל:

*) [פר' הגרן ע"ז תמצא בספר החיים שחיבר אחי הגאון מהר"ל מפראג בספר זכיות ח"א פ"ב). וז"ל ישראל אינם מהודדים לפני השם יתברך רק בשביל התורה שבעל פה, שהוא הסימן המובהק המבדיל בין ישראל לעמים וכו', על כן אנו נוהגין לומר בכל סיום מסכתא "הדרן עלך והדרך עלן". וגם אין מי שנותן דעתו על התורה שבעל פה שלא תשכח ח"ו רק אנו. וזהו "דעתן עלך". וכן התורה שבעל פה היא המגינה על ישראל, ולכך נקרא "ממרא" שהוא ר"ת של ג'בריאל מ'יכאל ר'פאל א'וריאל, לומר כי העוסק בגמרא חונה מלאך ה' סביב לו להצילו, מימינו מיכאל, ומשמאלו גבריאל, ומלפניו אוריאל, ומאחריו רפאל, ועל ראשו שכינת אל הבחור בדברי חכמים. וזהו "דעתך עלן", כלומר השגחתך עלן. והואיל וישראל והתורה שבעל פה הן שני תאמי צביה, ראוי ש"לא יתנשו זה מזה לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי". ולהיות שתלמיד אינו חביב ומהודר כל כך רק אצל בעלי התורה אבל לא אצל יושבי הקרנות, על כן אנו מודים "ששם חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שם חלקנו מיושבי הקרנות".

הגהות וציונים

ב) נדע"ל קודם חיתום שטרות (רש"ש):
ג) בשנו קנין (דפו"ר):

ב) עי' לעיל קעג ע"ב.

דף קס"ח ע"א. לימא בכופין על מדת סדום קא מיפלגי. תמהני אדרבה קשיא מאי טעמייהו דרבנן דילמא אם נכתוב לאחר יכפור ויזקיקנו לזה להתעצם עמו בב"ד והיאך נכריחנו לזה להתפיס זכותו ביד אחר, ואפילו אם אתה מוצא שום טעם בדברי חכמים היאך הקשו בגמ' שזו מדת סדום היא, ונראה לי בשאומר אחד מהן ניתן שניהם השכר ויהא השטר מונח בידך לזכות שנינו, והשני אומר לא כי אלא שטר לעצמי אני רוצה, וזו מדת סדום היא הואיל וזכותו בידו, ואעפ"כ חלק רבן שמעון בן גמליאל ואמר אתה אומר לי כל היום להוציא לך זכותך שאתה צריך לו ותראה זכותי ותריב עמי, ואין הלכה כמותו.

מתני' מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני החזר לו את שטרו וכו'. פירשו כל המפרשים ז"ל ויגבנו כולו, וכן משמע בגמ' בפ' הבית והעלייה (ק"ז ב'), ותמהני לר' יוסי במה גובה כיון שנמחל שעבודו באותו חצי שפרעו, ונראה לי באומר החזר לו שטרו ויגבנו ופריעה זו שאני פורעו יהא מתנה, ואעפ"כ לר' יהודה לא יחזיר דאסמכתא היא, ומכאן תשובה לאומר בערבוני מחול לך שערבונו מחול, הואיל והתפיסו לו נעשה כאומר מעכשיו, וכבר כתבתיה במקומה בבבא מציעא (מ"ח ב').

הכי גרסינן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב אין הלכה כר' יוסי דאמר אסמכתא קניא. וה"נ אמרינן בנדרים (כ"ז ב' עיי"ש) **והאמר** רבה בר אבוה אמר רב אין הלכה כר' יוסי, וכן גריס רבינו הגדול ז"ל בהלכות, ואיכא נוסחי דכתיב בהו הלכה כר' יוסי, ויש לפרש דרב ורבה בר אבוה מעיקרא סבירא להו הלכה כר' יוסי, והדרי בהו כדהדר ביה רב נחמן גופיה דמניומי אהדריה ואמר ליה דשמע מרבה בר אבוה בשם רב אסמכתא לא קניא ומניומי הוה בחזרה ורב נחמן לא הוה בחזרה לפיכך הדר ביה כדאיתא בפרק איזהו נשך (פ"ו א'), ודיקא נמי מדאמר ר"נ (שם ב') **השתא** דאמור רבנן אסמכתא לא קניא, ושמעת מינה דמעיקרא לאו הכי סבירא להו לרבותיו דאינון רבה בר אבוה ורב וכך פי' רבינו סעדיה גאון ז"ל.

ופי' אסמכתא כל דאי גזים לא קני אפי' היה בידו לקיים תנאו, ואי לא גזים קני אם היה בידו מתחלה לקיים תנאו כדאמרינן בפרק איזהו נשך (ע"ג ב') התם בידו הכא לאו בידו, אלא שתשובת רבינו הגאון ז"ל חלוקה בדבר שהוא מפרש דאם אוביר ולא אעביד משום תנאי ב"ד הוא חייב, אבל מדינא אסמכתא הוי אע"ג דלא גזים ובידו, וכבר כתבתיה בפ' המקבל (ק"ד א') וכן נראה דעת ר"ח ז"ל.

וכל דאמרינן באסמכתא הני מילי במתנה על עצמו כגון אם לא נתתי לך מכאן ועד שלשים יום החזר לו שטרו, אי נמי אם אוביר ולא אעביד אשלם, וכן כל אסמכתא שבתלמוד בדרך זו תמצא אותם, וכן ההיא דנדרים (כ"ז א') אי לא אתינא עד תלתין יומין ליבטלן זכותאי, אבל האומר אם תעשה כך וכך או לא תעשה או שאמר אם באת מכאן ועד יום פלוני או לא באת שדי נתונה לך, זו אינה קרויה אסמכתא אלא זה תנאי בני גד ובני ראובן שנאמר אם יעברו ונתתם, בין שהתנאי בקיום מעשה בין שהוא שב ואל תעשה, וזהו דרך כל התנאין שבתלמוד שבדיני ממונות, והיינו פלוגתייהו דר"מ ורבנן (קדושין ס"א א') **בתנאי** כפול דלאו במעכשיו בלחוד פליגי, ועוד דאמור רבנן כל היכא דאמור מעכשיו או ע"מ לא בעינן תנאי כפול ולא אחד מדיני התנאין דהכי פירשו רבינו הגדול ז"ל ורבינו הגאון ז"ל בפרק מי שאחזו, אלמא אע"ג דלא אמר מעכשיו כל כי האי גונא לאו אסמכתא היא, וטעמא ברירא היא דמימר אמר איהו מקיים ואזיל תנאיה דאיהו קים ליה בנפשיה טפי מינאי הילכך גמר ומקני, ובהני שייכא ההיא דאמרינן בסנהדרין (כ"ד ב') גבי משחק בקוביא ורב ששת אמר כל כי האי גונא לאו אסמכתא היא, פי' לפי שאין הדבר תלוי בדעת עצמו אלא בדעת חברו ובמעשה חברו וכן פרש"י ז"ל והרב אב ב"ד ז"ל, וקיימא לן כרב ששת, ואפילו לרמי בר חמא דאמר אסמכתא הויא הא בגמ' מפרש טעמא משום דתולה בדעת עצמו הוא דאמר קים לי בנפשאי דידענא טפי, אבל תולה תנאו בדעת מי שמתנה עליו לכולי עלמא לאו אסמכתא היא, ואפילו תולה בדעת אחרים כגון שאמר לחברו שדי נתונה לך אם לא בא איש פלוני מכאן ועד שנים עשר חדש משמע דלאו אסמכתא היא, דהיינו תולה בדעת יונו דלא הויא אסמכתא לכולי עלמא אלא משום דבנקשא תליא מילתא ומימר אמר אנא ידענא נקשא טפי, הא לאו הכי תנאה הוי.

ואי קשיא לך אי הכי היכי אמרינן לקמן (קע"ג ב') לרבי יהודה דאמר אסמכתא לא קניא ערב לא משתעבד אלא משום ההיא הנאה דמהימן ליה, י"ל שאני התם משום דעביד איניש דפרע חוביה ואנן סהדי דאהכי סמך מעיקרא וכטועה בדעת עצמו דמי, ועוד דמימר אמר אנא כפינא ליה ופרענא לך מדידיה ואי לא פרענא לך מדידי, ואי לאו דאמר קים לי בנפשאי לא הוה מתני הכי, תדע דהא ערב דלאחר מתן מעות דליכא הנאה דמהימן ליה ואעפ"כ קנו מידו משתעבד, ואלו אסמכתא גמורה שהתנה על עצמו לא קניא עד דקנו מיניה בבית דין חשוב ובבטול זכוותיהו כדפריש רבינו הגדול ז"ל, שמע מינה ערב לאו אסמכתא גמורה היא לפי שאין הכל תלוי בדעת עצמו, ומה שאמרו בפרק איזהו נשך (ע"ג ב') במאן דיהיב זוזי לחבריה למזבן ליה חמרא ופשע ולא זבן ליה רב אשי אמר אפי' יין סתם נמי לא משלם מ"ט אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא והוינן בה ומאי שנא מהא דתנן אם אוביר ולא אעביד ופריק הכא לאו בידו, כלומר לאו בידו לגמרי אלא שסבור הוא שבידו שאף זה על עצמו התנה אם לא לקחתי לך יין, ואע"פ שאין התנאי מתקיים בלא חברו, כיון שלא תלה תנאו באחרים ותולה בדעת עצמו הוא שאי אפשר שלא ימצא יין ליקח, אסמכתא היא, שכל שבנוהג העולם והתנה על עצמו אינו תנאי אלא אסמכתא, תדע דהא לרב חמא ולרב זביד ביין סתם משלם ואע"ג דלדידהו ודאי אסמכתא לא קניא.

ואי קשיא ארבעה שומרין דחייב רחמנא היכי משכחת לה, בשלמא שומר חנם ושומר שכר בידו ודמיא לאם אוביר

חידושי הרמב"ן <זכרון יעקב> -בבא מציעא, בבא בתרא, סנהדרין, מכות משה בן נחמן (הרמב"ן) עמוד מס 312 **הודפס ע"י תכנת אוצר החכמו**

חידושי הרמב"ן ב"ב דף קסח

בביאור גדר אסמכתא כתב הרמב"ן שכל התולה דבר בדעת עצמו הרי"ז אסמכתא, משא"כ כשתולה הדבר בדעת אחרים הרי זה תנאי גמור. ומה שהגמ' מדמה ערב לאסמכתא הוא משום שדומה לתולה בדעת עצמו ששיקל בדעתו שבודאי הלוה ישלם, אבל באמת אינו אסמכתא גמורה, דאל"כ גם קנין לא הי' מועיל. ומכל מקום דומה קצת לטועה בדעת עצמו, ע"כ לא מהני בלא קנין אלא בצירוף ההנאה דמהימן ליה.

Ramban understands the rule of asmachta to apply to one who obligated himself based on something he mistakenly thought was under his control. Whereas, if it was up to the will of others it would not be considered an asmachta, rather a regular stipulation. Consequently, a guarantor is not truly an asmachta, and the Gemara only compares it in the sense that he thought he'd be able to coerce the borrower into paying. This small lack of commitment can be avoided by either a kinyan or the gratification that the loan is being granted on his guarantee. *As opposed to a true asmachta where even a kinyan is ineffective to make it binding.*

הלכות ערב

סימן קכט

דין הערב בשטר ועל פה ומתי נפרעין מן הערב

ובו כ"ב סעיפים

א המלוה את חבירו ואחר שהלוהו אמר לו אחד אני ערב או שתבע את הלוה בדין ואמר [א] לו אחר הנח ואני ערב או שהיה חונק את חבירו בשוק ליתן לו ואמר לו הנח ואני ערב אין הערב חייב כלום ואפילו אמר בפני בית דין אני ערב.

הגה: מיהו אם פרע למלוה בציווי הלוה חייב לשלם לו מה שנתן למלוה (הגהות מיימוני פכ"ה דמלוה) **אבל אם קנו מידו שהוא ערב ממון זה בין בפני בית דין בין בינו לבין המלוה נשתעבד** האומר לחבירו א) אני ערב לך (א) בעד יום אחד אינו כלום. (תשובת רשב"א סימן אלף קמ"ח).

קצות החושן

קכט א) **אני ערב לך.** כתב הש"ך [סק"ו] ז"ל, ואם כתב בכתב"י כל מי שיתנדב לצות לפלוני כך ממון אני נכנס עבורו ערב קבלן עיין באורך בתשובת מוהרשד"ם סימן ל"ח שלדד שאין זה ערבות כיון שלא אמר בשם ציווי תן לו ודמי למי שאמר כל הזן אינו מפסיד [כתובות ע' ע"כ]. ועיין ש"ך בי"ד סימן רל"ה סק"מ] שהסכים לדעת הפרישה דאפילו האומר כל הזן אינו מפסיד חייב לשלם רק לאו שליחותו קא עביד והעלה בזה האמת כדעת הט"ז שם [סק"ד] וכדעת מוהרשד"ם דפטור וכו', אך עם כל זה אין זה עניין להאומר כל המלוה הריני משלם או ערב וכמ"ש מוהרשד"ם בעצמו דמתשובת הרא"ש כלל ס"ח סימן ט' מוכח להיא דזה מתחייב, דרא"ש הרא"ש מקרא אינש אשר יכנו יעשרנו המלך עושר גדול ואני מוסיף ממשנה המבשרני אם ילדה אשתי זכר יטול מנה וכו', ומהני מהש"ך שהעתיקו שהרשד"ם גופיה לא אמרו רק בלשון משא ומתן ע"ש.

ואחר העיון נראה דברי הש"ך נכונים והוא דולאי הבירא ליה לא"ך בי"ד באומר כל הזן אינו מפסיד דחייב לשלם ומשום דסובר כדברי הפרישה שם דהוה ליה כאומר מי שיפרנס להמודר אני אשלם ומשום הכי חייב לשלם, אבל שליחותיה לא מיקרי ואינו אלא כפורע מוכו של המודר דמותר כיון דאינו שלוחו, והכא לענין ערב בעינן דוקא שליחות ומי שאמר הריני ערב בעד מוכו של פלוני והתוב לא היה עפ"י שליחות דידיה אינו מתחייב כלל, ומשום דערבות הוי אסמכתא ואינו מתחייב בדיבור גרידא אפילו לדעת הרמב"ם [פי"א מכירה הט"ו] דאדם יכול לחייב עצמו בדיבור והוא בש"ע סימן מ' [ס"א], ערב אינו משתעבד אלא בשעת מתן מעות ומשום דהמלוה נותן עפ"י שליחות דידיה גמר ומשעבד נפשיה בההיא הגאה. ועיין לשון (רש"י) [רשב"ם] ס"פ גט פשוט [קע"ג ע"ב] גמר ומשעבד בלב שלם ושליחותיה דערב קא עביד מלוה כאלו הוא עצמו הלוה עכ"ל. וכיון דאומר כל מי שיתנדב אינו שליחות דאם לא כן היה אסור באומר הגאה, וזה שכתב הש"ך דדמי לאומר כל הזן אינו מפסיד דמותר באומר הגאה ומשום דאינו שלוחו ואע"ג דהתם חייב לשלם, ערב אינו מתחייב בדיבור משום דהוה ליה אסמכתא ובעינן דוקא שליחות, ואפילו אומר הריני ערב קבלן לא דמי לאומר הריני משלם דנתחייב בדיבור גרידא וכדעת הרמב"ם וש"ע בסימן מ' דאדם יכול לחייב עצמו, אבל ערב קבלן נמי דרך תגאי הוא דהא אם יש נכסים ידועים אינו נפרע מהלוה תחלה, ועוד דזה הלשון אני נכנס עבורו ערב קבלן אינו קבלן ממש, וערב קבלן היינו דוקא תן לו ואני אתן, אבל כותב הריני ערב קבלן אינו אלא ערב סתם וכמ"ש בטור ועיין ש"ך ס"ק ל"ז, וכיון דבערב ודאי בעינן ציווי הערב וזה דלא הוי ציווי מדשרי במודר הגאה אע"ג דשם נתחייב לשלם דנתחייב בדיבור אבל ערב דהוי דרך תגאי ואסמכתא ועיין ש"ך ריש סימן מ' בעינן ציווי ושליחות וכמ"ש רש"י, וכל המלוה אינו מפסיד אינו לשון שליחות וציווי וזה ברור.

ולפי זה לא קשה מאיש אשר יכנו יעשרנו המלך, דהא הש"ך לשיטתו דהוא חייב לשלם באומר כל הזן ומשום דנתחייב בדיבור וכן בהמבשרני, אבל שליחות לא הוי ובערב בעינן שליחות כיון דהוי דרך תגאי אם לא יהיה לזה לשלם לא מהני מיהו בדיבור גרידא אלא [היכא] דאיכא שליחות וציווי. ומוהרשד"ם דהביא ראיה דחייב לשלם מאיש אשר יכנו יעשרנו המלך היינו דסבירא ליה כשיטת הט"ז בזה ודעתו נמי שם בי"ד דהא בהא תליא דהיכא דהוא חייב לשלם ע"כ שליחות דידיה הוא, ומזה העלה בט"ז שם דכל הזן אינו מפסיד אינו חייב לשלם דאם היה חייב לשלם הוי ליה שליחות, וזה הוא נמי שיטת מוהרשד"ם, ואם כן אפיר מוכח לה מאיש אשר יכנו דהוי שליחות וממילא הוי ערב, אבל הש"ך לשיטתו דסבירא ליה דחייב לשלם ואפילו הכי אינו שליחות, ואם כן מאיש אשר וכו' לאו דאיה דהא חייב לשלם ואפילו הכי שליחות לא הוי, ואם כן בערב לא מהני כמו לענין מודר הגאה דלא הוי לשון שליחות ובערב ודאי בעינן שליחות וציווי וכמ"ש.

גם זה נראה כדברי הש"ך דכל הזן אינו מפסיד חייב לשלם ושליחות לא הוי, והא דמבואר מדברי (הרמב"ם) [הר"ן] בפ"ד דנדרים [נ"ו ע"כ] דאינו חייב לשלם, היינו משום דהרשב"א והרמב"ן חולקים על הרמב"ם וסבירא להו דאין אדם מחייב עצמו בדברים בלי קנין, וכן נראה דעת הר"ן כיון דאינו שליחות וצווי שלו אינו מתחייב בדברים בעצמו, אבל הש"ך לשיטתו דהעלה בסימן מ' [סק"ד] כדברי הרמב"ם דהיכא דמחייב עצמו בלי שום תגאי יכול לחייב עצמו בדברים היכא דליכא טענת השטאה והשבעה, וכזו נראה דליכא משטה והשבעה, ומשום הכי אפילו בלא אתם עדי מתחייב.

אמנם לפי מ"ש בסימן מ' דאפילו לדעת הרמב"ם אינו מתחייב כלל בדברים אלא דרך הולאה דאודיתא [הוי] קנין וגם בעינן דוקא אתם עדי, אם כן כל הזן אינו מפסיד אם אינו שליחות וצווי שלו לא מתחייב בדיבור בעצמו ודו"ק

נתיבות המשפט

משפט האורים – חידושים

קכט [א] **הנח לו.** פירוש עתה, ואם לא יפרע לך לאחר זמן אני אפרע. אבל אם אמר לו פטור אותו לגמרי, הוי כפטרו ע"פ דהו"ל כערב בשעת מתן מעות [סמ"ע סק"ב]. ואם אמר כל מי שילוה לפלוני אינו מפסיד, לא הוי ערב. אבל אם אמר כל מי שילוה לפלוני אני ערב או אני אשלם חייב, ☜ וע"ב [סק"א]:

משפט האורים – ביאורים

קכט (א) **בעד יום אחד.** עש"ך ס"ק ו' עד ודמי למי שאמר כל הזן אינו מפסיד וכו'. עי' תומים [סק"כ] שהקשה דהש"ך סותר דברי עצמו בי"ד סי' רל"ה [סק"מ] שפוסק באומר כל הזן אינו מפסיד חייב לשלם. ומסיק דאף דהעיקר כדברי הט"ז שם [סי' רכ"א ס"ק ל"ו] דפטור באומר כל הזן אינו מפסיד, מ"מ באומר כל מי

קצות החושן - נתיבות המשפט <הוספות מכת"י> - ב הלר, אריה ליב בן יוסף הכהן - לורברבוים, יעקב בן יעקב משה עמוד מס 331 **הודפס ע"י**

קצות החושן סימן קכט סק"א, נתיבות המשפט שם סק"א, משובב נתיבות שם

מי שכתב בכתב ידו שכל מי שילוה לפלוני הריני ערב קבלן, פסק הש"ך שאינו נעשה ערב עי"ז, שדומה ל"כל הזן [לפלוני שמודר הנאה ממני] אינו מפסיד" דקי"ל שמותר לומר כן ואינו כש־לוחו לפרנסו. והק' התומים הרי סו"ס פסק שם הש"ך שהאומר כן חייב לשלם, ולמה כתב כאן שלא נעשה ערב? והקצות החושן הסכים לש"ך, דהתם הרי הוציא מעות על פיו ממש, ונתחייב לשלם. אבל ערבות הוי כאסמכתא כמבואר בש"ס, ולא נתחייב הערב אא"כ הלוהו בתורת שליח כמוש"כ הרשב"ם, ואילו "כל הזן אינו מפסיד" אינו שליח.

הנתיבות המשפט חולק על הקצות וסובר שאין צריך לשון שליחות ממש, והביא ראיה מערב שלא בשעת מתן מעות שמתחייב [לולא הטעם שלא על אמונתו הלוהו] שאז לא שייך שליחות כלל. ובמשובב נתיבות דחה הקצות החושן את דברי הנתיבות על פי דברי הרשב"ם הנ"ל, דלפי מה דקי"ל בעינן דוקא שליחות כדי לשעבדו בלי קנין. *ולכאורה מבואר שכל שעשה קנין, אף להקצות מהני בלא שליחות, דבקנין מהני אף שלא בשעת מתן מעות.*

The Shach rules that one who commits himself to be the guarantor "to whomever grants this lender a loan", is not bound by this commitment. Ketzos Hachoshen explains that this is due to a lack of agency – one who acts upon such a general statement is not considered an agent of the principal. Consequently, the lender is not granting the loan on behalf of the guarantor.

Nesivos Hamishpat disputes the ruling of the Shach, claiming that a guarantor is obligated due to the loan being extended upon his guarantee, even without agency. Ketzos Hachoshen responds by referencing the abovementioned Rashbam who clearly links a guarantor's obligation with the idea of agency.

הלכות ערב סימן קכט

ב אמר להם בשעת מתן מעות הלוהו ואני ערב נשתעבד הערב ואינו צריך קנין. הגה: ואפילו לא נתערב בהדיא רק שאומר למלוה להלוות לזה (ב) כי [ב] בטוח הוא ועשאו על פיו והיה כאילו נתערב לו (מהרי"ו סימן פ') **וכן אם בית דין עשו אותו ערב נשתעבד אע"פ שלא קנו מידו כגון שהיו בית דין רוצים לגבות מהלוה ואמר להם הניחוהו ואני ערב לכם הואיל ויש לו הנאה שהאמינוהו בית דין באותה הנאה שעבד עצמו.**

ג אם על פיו החזיר שטר או משכון הוה ליה ערב בשעת מתן מעות. הגה: וכן אם פטר הלוה על פי הערב הוה ליה כערב בשעת מתן מעות (מרדכי פרק איזהו נשך ומוספתא פרק המקבל) ויש אומרים דאם היו לערב [ג] מעות של לוה בידו בשעה שערב נשתעבד בכל ענין (מהרי"ו סימן ל').

ד ערב היוצא לאחר חיתום שטרות דהיינו לאחר שחתמו העדים בשטר כתב ואני ערב וניכר שכתב ידו הוא זה או שהעדים מעידים עליו יש אומרים שמשתעבד בלא קנין לגבות ממנו מבני חורין וי"א שאינו משתעבד אלא בקנין (ג) **ולהרמב"ם אפילו ערב היוצא** [ד] **קודם חיתום שטרות צריך קנין כל שלא נכנס ערב אלא לאחר מתן מעות.**

נתיבות המשפט

משפט האורים – ביאורים

שילוה אשלם לו או אני ערב לו דוודאי חייב כמו באומר כל הזן אשלם לו, ע"ש וע"ע. ובספר קצה"מ [סק"א] כתב דהכא פטור ובערב בעינן דוקא לשון שליחות דהיינו תן לו ואני פורע, אבל כשלא אמר לשון שליחות רק ואני ערב בלבד אין לו דין ערב. וזה ודאי ליתא, דהא איכא תנאי דסברי דאפי' שלא בשעת מתן מעות חייב, ושלא בשעת מתן מעות ודאי דלא אמר לשון שליחות דתן לו רק ואני ערב גרידא ואפ"ה חייב. ואפי' מאן דפוטר הוא מטעם דשלא בשעת מתן מעות לא על אמונתו הלוהו כמבואר בסוף ב"ב [קע"ה ע"ב], וא"כ בערב בשעת מתן מעות דעל אמונתו הלוהו אפי' לא אמר לשון שליחות רק ואני ערב לחוד ג"כ חייב, וכן מוכח בכמה דוכתין והוא פשוט וברור לפענ"ד[סי]:

(ב) **כי בטוח הוא.** עש"ך ס"ק ז'. ומשמע דאין בזה חיוב טעם ערבות רק דין גרמי, וי"מ למאן דפוטר בדיני דגרמי במת, דס"ל דדיני דגרמי הוא רק קנס ולא קנסו בו אחריו כמבואר בסי' (של"ו) [שפ"ו בש"ך סק"א]. ומ"ש הש"ך דאם הוא בקי כגון שותף דפטור, הטעם דהוי כמו מראה דיר לשולחני דאומן פטור דהוי אונס, וה"נ בבקי הוי כמו אומן דפטור מטעם אונס. ובש"ך ס"ק ח' יש ט"ס וצ"ל וזה לא ידע משום כאונס ופטור:

(ג) **ולהרמב"ם אפי' ערב.** עש"ך ס"ק י"א עד דמסתמא פלוגתתן במתניתין [ב"ב קע"ה ע"ב] ר' ישמעאל ובן נגס מיירי בין למ"ד אסמכתא קניא ובין למ"ד לא קניא וכו'. לכאורה קשה דבתירוץ זה אינו מתורץ רק הא דאמר התם בש"ס [כתובות ק"ב ע"א] דר' יוחנן לא מצי סבר כבן נגס, וזה א"ש להש"ך דב"נ אמר דאפי' למ"ד אסמכתא קניא פטור ערב היוצא לאחר חיתום שטרות, וע"כ לא מצי לחייב עצמו בשטר גרוע וכר"ל. אך מ"מ קשה כיון דר"י פסק בהדיא דאפי' למ"ד אסמכתא לא קניא מ"מ בשטר מהני, ופסק התם בב"ב [קע"ו ע"א] בהדיא דהלכתא כר' ישמעאל וגם הלכה כר' יוחנן, ובכתובות [ק"ב ע"ב] אמרינן דר' יוחנן ס"ל כרבי ישמעאל, וא"כ אמאי פסק הרמב"ם [פכ"ו ממלוה ה"א] דשטר לא מהני.

והיה אפשר לומר בישוב דברי הרמב"ם דסובר כהגימוק"י שכתב בסוף ב"ב [פ"ג ע"א מדפי הרי"ף] דהך משנה דערב היוצא לאחר חיתום דמיירי בקנין ע"ש, וא"כ קשה הא דמדמה הש"ס בכתובות פרק הנושא [ק"ב ע"א] פלוגתא דר' יוחנן ור"ל לפלוגתא דר' ישמעאל ובן נגס, הא פלוגתא דר' ישמעאל ובן נגס מיירי בקנין ור' יוחנן ור"ל מיירי בלא קנין. ועכ"ל דפירושא דהש"ס שם דהש"ס דייק דהמשנה שם מיירי שאין העדים לפניו רק שכתב בשטר אחר חיתום ואני ערב בק"ס שמודה שנעשה בק"ס, וזה הוי הודאה בשטר גרוע כמ"ש התוס' שם [ד"ה אליבא], וא"כ מוכח מר' ישמעאל דהודאה בשטר כזה מהני, וע"כ דחיוב בשטר כזה ג"כ מהני כמו שהוכיחו התוס' שם בד"ה כתנאי דהא בהא תליא ע"ש. אך עדיין קשה דילמא לא פליג בן נגס, רק דס"ל דקנין לא מהני בערב שלא בשעת מתן מעות כהרבה תנאים דסוברים כך שם, אבל במקום דמהני מהני ג"כ שטר כזה.

ובזה א"ש דברי הש"ך, דכוונת הש"ך כך היא דפליגי ר' ישמעאל ובן נגס בין למ"ד דאסמכתא קניא וממילא לא נזכר בשטר שנעשה בקנין סודר דהא א"צ קנין סודר, ובין למ"ד אסמכתא לא קניא ומיירי שנזכר בשטר שנעשה בקנין סודר, דהא למ"ד זה לא קניא וע"כ צריך קנין סודר. וסובר ר' ישמעאל דבין למ"ד אסמכתא קניא ולא נזכר בשטר רק לשון ערבות לחוד, ובין למ"ד אסמכתא לא קניא ונזכר בשטר שנעשה בק"ס, בטולן מהני שטר כזה. וע"כ סבר ר' ישמעאל דשטר גרוע כזה מהני ג"כ לחייב עצמו, כמו שיכול לחייב עצמו באתם

משפט האורים – חידושים

[ב] **כי בטוח הוא.** והש"ך [סק"ז] כתב דצ"ל לו חזי דעלך קא סמיכנא או שיש הוכחה שסומך עליו. ועוד כתב דאם הוא שותפו ובקי בו וטעה פטור, וע"ב [סק"ב] הטעם. ואם העני אח"כ ודאי פטור. וע"ב דבמקום שחייב, הוא רק מטעם גרמי ולא מטעם ערב, וגם באם מת אם בנו חייב לשלם:

[ג] **מעות של לוה בידו.** הש"ך [סק"י] חולק וכן עיקר. ואפילו היו המעות הלואה עצמו בידו, דהלואה להוצאה ניתנה. או"ת:

[ד] **קודם חיתום שטרות צריך קנין.** ואפילו כתב לו שטר בפני עצמו, כל שלא נתן לו רק בתורת ערבות דהיינו אם לא יפרענו יהיה שטר זה עליו, לא מהני להרמב"ם דבעי קנין דוקא. סמ"ע ס"ק י"ד. אבל אם נתן שטר בפירוש על עצמו שלא יהיה לו שום דין ודברים רק עליו בוודאי חייב:

סו. ס"ק א בעד יוס אחד. זה לשונו עיין ש"ך סק"ו עד ודמי למי שאמר כל הזן אינו נפסד וכו'. וכן מוכח בכמה דוכתי והוא פשוט וברור לפענ"ד עכ"ל.

ואנו אין לנו אלא דברי (רש"י) [רשב"ם] שהובאו בקצה"ח ס"ק א' שכתב ס"פ גט פשוט [קע"ג ע"ב ד"ה גמר] גמר ומשעבד בלב שלם ושליחותיה דערב קא עביד מלוה כאלו הוא עצמו הלוה עכ"ל.

והא דאמרו בש"ס [ב"ב קע"ג ע"ב] שעל אמונתו הלוהו היינו נמי תורת שליחות, ומאן דס"ל אפילו שלא בשעת מתן מעות ולא בעי על אמונתו הלוהו לא בעי ג"כ שליחות [רק ס"ל דיכול לחייב עצמו במקום שאינו מחויב אפילו בערבות, ואנן ס"ל דהכא הוי אסמכתא, רק בשעת מתן מעות משתעבד מדאורייתא], והמחבר לא הביא הראיה שהובאה בקצה"ח מדברי (רש"י) [רשב"ם] ז"ל ע"ש.

קלב [א] **אבל קטן שערב לאחרים אינו חייב לשלם.**

וכתב הרב המגיד פכ"ו מהלכ' מלוה (הי"ח) [דהא] דלא דמי למתנתו שהיא קיימת במטלטלין היינו משום דערבות הוא אסמכתא אם לא מפני שכיון שהלוהו על אמונתו אם אמר ליה לאחר שהלוהו ותבעו הניחהו וכל זמן שתתבענו אביאנו לך וקנה מידו על כך אפילו התנה ואמר אם לא אביאנו או שמת או שברח אהיה חייב לשלם הרי זה אסמכתא ולא נשתעבד. (וי"א דאין בערבות משום אסמכתא) (וע"ל סימן קכ"ט ס"ח).

יג מי שלא פירש קצב הדבר שערב בגון שא"ל כל מה שתתן לו תן לו ואני ערב או מכור לו ואני ערב או הלוהו ואני ערב, להרמב"ם אין זה הערב חייב כלום, וכל הבאים אחריו חלקו עליו והכי נקטינן.

יד האומר לחבירו ערוב זה לפלוני ואני ערב לך הרי זה כמו שאמר, הלוהו (ואני) ערב ואינו צריך קנין.

סימן קלב

עבד ואשה וקטן שערבו ושנים שנעשו ערבים בשביל אחד ואחד בשביל שנים

וכו' ו' סעיפים

א עבד או אשת איש שערבו לאחרים או נכנסו קבלנים ונתחייבו לשלם אין חייבים לשלם עד שישתחרר העבד ותתאלמן האשה או תתגרש, [א] אבל קטן שערב לאחרים אינו חייב לשלם אף לכשיגדיל (טור ס"ג בשם הגאונים).

דערב משום דהוא הגאה דקא מהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה, וז"ל: גמר ומשתעבד בלב שלם ושליחותא דערב קא עביד מלוה כאלו הוא עצמו הלוה, עכ"ל[78]. וא"כ בערב לקטן כיון דאין שליחות לקטן לא אתן לדידהו ולא אינהו לדידן ג"כ אינו גמר ומשעבד נפשיה ואין לקטן דעת כדי לשעבד עצמו בזה, עכ"ל. ולפ"ז אם אחד ערב לקטן שהלוה לאחרים (1234567 אחרים) דלא שייך טעם זה משתעבד. אך מ"מ לפי מה שכתב המחבר בסי' רמ"ג סי"ט בשם יש מי שאומר דמי שמתחייב לקטן בין בשטר בין בקנין כיון שאין אותו דבר תחת ידו דהקטן אינו זוכה בו אלא א"כ זיכהו ע"י אחר, א"כ הכא נמי בערב לקטן אף דגמר ומשעבד נפשיה מ"מ אין זוכה בו הקטן. אמנם לולי דברי הרב המגיד הייתי אומר טעם אחר דלכך קטן שערב לאחרים אינו משתעבד, משום [ד]כיון דטעמא דערבות דמשתעבד משום דסמך עליו ועל פי צוויו הלוה לו חייב הערב, וא"כ לא עדיף הערבות משליחות דכל היכא דלא נתחייב המשלח מתורת שליחות ג"כ לא מתחייב מתורת ערבות, וכן משמע להדיא מדברי הרשב"ם בס"פ גט פשוט דף קע"ג ע"ב שכתב התס על הא דאמרינן בש"ס דטעמא דאין לגבייה חיוב ערבות הן קטן שערב לאחרים והן אחר שערב לקטן, כמו המשלח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן דפטור המשלח משום דאין שליחות לקטן, ולא עדיף ערבות משליחות גמור[79], ובאמת אף הערב לעכו"ס אינו מתחייב מדינא כיון דאין שליחות לעכו"ס אלא דעכו"ס לא ליית דינא דידן, וזו סברא נכונה לפע"ד. ויש להביא ראיה לזה מדברי תשובות הרשב"א (ח"ד סי' ב') שהביא בב"י ובש"ע סוף סי' קע"ז דשותף שאמר לחבירו גנוב וכל נזק שיגיע לך אשלם לך פטור דאין זה שלוחו לדבר עבירה ובמה נתחייב לו ואע"פ שנהנה מאותה גניבה פטור יע"ש. ואמאי נהי נמי דפטור מטעם שליחות מ"מ יהא חייב מתורת ערבות דהא שותפו גנב על פי צוויו וסמך עליו לגנוב וגם המשלחו נהנה באותה הגניבה, אלא ודאי דכל היכא דפטור מטעם השליחות משום דאין שליח לדבר עבירה פטור נמי מתורת ערבות

שער הלכות חזקת מטלטלין סימן קלג משפט קנג

דלא עדיף ערבות משליחות גמורה[80], והוא הדין כל הני שאינן בתורת שליחות לא מתחייבי נמי מתורת ערבות וכמו שכתבתי, כן נ"ל נכון.

הרא"ש כלל ס"ח סי' כ"א, אלמא שנאמן המוכר לומר שחזר ולקחה מן הלוקח אף שיש שטר ביד הלוקח ולא אמרינן שטרך בידי מאי בעי. ונראה דיש לחלק דדוקא בקרקע הדין כן משום

יתר עיון: שער משפט סימן קלב סק"א

דעת השער משפט כדעת הקצות שערב מהני מדין שליחות, וממילא לא מהני בקטן, הן קטן שנעשה ערב לאחר והן אחר שנעשה ערב לקטן, וכן לא מהני בעכו"ם (אלא דעכו"ם לא ציית דינא), וכן לא מהני לדבר עבירה.

Shaar Mishpat also assumes that a guarantor is only obligated if the lender can be considered his agent. Therefore, if the lender is a minor or a non-Jew, who are excluded from the rules of agency, or in the case of a prohibited matter where one cannot become an agent, the guarantor's commitment would not be binding.

ממילא אף אם לא נתן רק שהתחייב את עצמו ליתן חייב לתת השכר פעולה. ואין לומר שהוא דוקא כשכבר נתן דליכא עבירה רק התנאי ולכן כשנתקיים התנאי שוב אינו יכול להוציא, אבל אם זוה לו לעשות עבירה שיהיה חייב לשלם כמו שהתנה י"ל דבזה יהיה העבירה גרם ההתחייבות, וי"ל דאי עביד לא מהני. זה אינו למ"ש המהרי"ט (מ"א סי' סט) והסכימו כו"כ גדולים לדבריו דהיכא דלא יתקן כלל האיסור במה דלא מהני והעבירה כבר נעשה בזה לא אמרינן דלא מהני וכיון דנעשה רצונו במצוה למה לא יתחייב שכר פעולה, ועיין ספר בית מאיר (סי' קעו).

אך יש להתבונן מדברי ש"ע (סוף סי' קעז סעי' ה) בשותף שאמר לחבירו גנוב וכל מזק שיגיע לך אשלם פטור אעפ"י שנהנה מאותה גניבה. והוא מתשובת רשב"א בב"י שם דאמרינן אשלד"ע ובמה נתחייב לו, ועיי"ש בסמ"ע (ס"ק ח). ולכאורה למה לא יתחייב מצד דעשה פעולתו, ויש לומר כיון דכל כוונתו היה שיקנה ויהיה עמו שותף בקנינו וזה לא מהני מטעם דאשלד"ע, לכך פטור גם מטעם שכירות הוא"ל דלא עשה על דעת חבירו רק על דעתו לתועלתו, כיון דלא מועיל מה שעשה בשביל המצוה לו דלא קנה ממילא על דעת דנפשו עשה להגנב זכה וקנה הגניבה לעצמו, וי"ל דבאמת אם לא נשתתף עמו כלל רק זוה לו שיזיק לחבירו ואני אשלם י"ל דחייב מטעם שכירות.

1234567 אות/ח אוצר החכמה

וראיתי בס' המקנה קידושין (דף ט. ד"ה אמר רבא) דכתב דלשיטת הרמב"ן וריטב"א (שם ח:) דס"ל באומר זרוק מנה ליס ואתחייב אני לך דחייב דכ"ש אם אמר קרע כסות חבירי ואני אשלם דחייב לשלם, אף דקיי"ל בלך וגנוב דאשלד"ע מ"מ היכא דאמר ואני משלם מתחייב ע"פ דיבורו. ולכאורה למ"ש ריטב"א (שם מב:) בטעמא דאשלד"ע דהוי שליחות בטעות דסבר שלא ישמע לו דדברי רב ודברי תלמיד דברי מי שומעין[67], אוצר החכמה אא"ח ח"ל גם בזה דאמר ואתחייב אני לך פטומי מילא בעלמא הוא ובטעות נעשה דקסבר שלא ישמע לו. אלא אף להסוברים דאשלד"ע הוא אף בלא ידע משום דלא מהני שליחות לדבר עבירה מצד דדברי רב ודברי תלמיד דברי מי שומעין ואין בכח שיחול השליחות לחייבו, מ"מ י"ל דבכה"ג לא מתחייב מטעם ערב אף דאמר ואני אשלם דערב אינו חייב רק היכא שהוציא מעות על פיו, ולדעת רמב"ן אף דלא בא הנאה לבן דעת מ"מ הוציא ממון ע"פ דבריו או שאמר לו שיחייב את עצמו לחבירו, אבל היכא שלוה לו להזיק לחבירו שהוא לא הוציא דבר על פיו, ואף לא אמר לו שיחייב את עצמו לחבירו רק ממילא אם הזיק לחבירו חייבו רחמנא לשלם אבל מ"מ הוא לא חייב את עצמו על פיו, בכה"ג י"ל דאף הרמב"ן מודה דלא נתחייב מטעם ערב. ועוד י"ל דהא מבואר רשב"ם ב"ב (דף קעג: ד"ה גמר) דקאמר בש"ס דערב גמר ומשעבד נפשיה בהיא הנאה דקא מהימן ליה, וז"ל גמר ומשתעבד בלב שלם ושליחותא דערב קא עביד מלוה כאלו הוא עצמו הלוה. מבואר דגוף החיוב דהערב הוא מצד דהוי כעשה בשליחותו. ועיין קצוה"ח (סי' קכט ס"ק ח) דמה"ט בכל מקום דלא הוי שלוחו כגון באומר כל מי שילוה אני ערב לא נשתעבד. ולפי"ז כיון דכל חיוב דערבות הוא דחזינן הלואת הלוה כאלו הערב נקח המעות והלוה, אם אין הלוה משלם נעשה המלוה למפרע שלוחו של הערב, א"כ היכא דהוא לדבר עבירה דלא שייך בזה לומר שלוחו של אדם כמותו פטור אף כשאמר ואני אשלם.

ברם אם נאמר כן א"כ אם הוי ערב לנכרי מדינא לא מהני

הערבות כיון דאין שליחות לנכרי, וכן נמי אם הוי ערב לקטן ג"כ יימא דלא מהני. ועיין רמב"ם (פכ"ו ה"א) (ממכירה) [ממלוה ולוה] דקטן שערב לאחרים דאינו חייב לשלם. וכ' שם המ"מ אף דמתנתן קיים במטלטלין מ"מ אין לקטן דעת להשתעבד את עצמו בזה. ולמ"ש י"ל הטעם בפשיטות דאין שליחות לקטן, וכן כ' בספר שער משפט (סי' קלב ס"ק ח). אך מי אפשר לומר כן דהא מבואר בש"ס ב"מ פרק איזהו נשך (עא:) ובתוס' ורא"שים שם דגם נכרי שהוא ערב או ישראל ערב בעדו חייב לשלם מן הדין אף דאין שליחות לנכרי. ועוד א"כ ערב דכתובה דמבואר בש"ס דלא משתעבד מטעם דמלוה קעבד ולאו מידי מסרה, ואמה לן בזה הא אף אם בדעתו לפרוע מ"מ שם לא נוכל לומר דהמעשה היה בשליחות של הערב, ועיין אה"ע (סי' קב סעי' ו) דלפעמים משתעבד ואמאי הא אף לו יהא כאלו נעשה הדבר בסיבתו מ"מ לא עדיף משאר גרמות דפטור וה"נ כיון דלא נעשה בשליחותו אמאי יתחייב. לכך ע"כ צריך לומר הא דכתב הרשב"ם דשליחותא דערב קא עביד לאו שליחות ממש שיהא כמותו, רק היינו דעביד על ידו[68], כמו אם שלח למי שאינו בר שליחות שיעשה לו פעולה בודאי חייב לשלם מטעם שכר פעולה וזוכה מדאורייתא, כמבואר בתוס' ר"פ בן סורר ומורה (סח: ד"ה קטן) כמו כן ערב משתעבד לשלם דמה שהלוה הוי כאלו עשה במצות הערב ובשליחותו. ועיין ש"ס ר"פ המדיר (ע:) דפריך ופרנס לאו שליחותא עביד, ובמל"מ הל' מלוה (פ"ה ה"ד) והמחנ"א (שלחן ושופטין סי' ט) הקשו הא אין שליח לדבר עבירה, ומפרשי דמ"מ כיון שהוציא ממון על פיו חייב לשלם. וחזינן דקרי ליה הש"ס בשם שליחות, כן נמי כוונת רשב"ם בזה, וממילא גם ערב דנכרי וקטן וכתובה אי לאו דמלוה קעביד ולא חסרה חייבין לשלם כמו שאר שכר פעולה. וזה דלא כמ"ש בשער משפט הנ"ל ודלא כקצוה"ח הנז', וכיון דלדעת הש"ך והפריסה חייב לשלם באומר כל הזן כמו כן נמי האומר כל מי שיתנדב לוות אני ערב בעדו אף דלא שייך שליחות מ"מ חייב לשלם.

ומ"מ באומר גנוב ואני אשלם, כיון דכל פעולתו הוא עבור עצמו

בזה פטור הן מטעם ערב הן מטעם שכירות כדמוכח נמי מדברי רשב"א (ח"ד סי' נ הו"ד בשו"ע סי' קעז סעי' ה), דאף די"ל דרשב"א לשיטתו דסובר דלגבי חיוב מטעם ערב בעינן שיגיע הנאה לבן דעת ובזרוק מנה ליס פטור, מ"מ הא הרמ"א בח"מ (סי' שפ) מביא שני דיעות בזה, והיה לו לומר (סי' קעז) דלהך דיעה חייב לשלם, אלא ודאי דלכ"ע פטור כיון דלא עשה פעולה למענו, אולם באומר קרע כסות של חבירך ואני אשלם בזה י"ל אף אם אינו מחוייב מטעם ערב וכמו"ש, מ"מ חייב לשלם מטעם שכירות וצ"ע.

67. וע"ש בריטב"א שנראה שעיקר טעמו דאשלד"ע אינו מטעם דברי הרב וכו' אלא דינא דאורייתא גם היכא דלא שייך סברא זו, ומש"כ רבינו בשמו הביא רק כסייעתא דבשוגג אשלד"ע. 68. ועייז קהילות יעקב קידושין סימן יב דע"כ אין כוונת קצה"ח מדין שליחות ממש אלא ע"פ ציוויו כעין שליחות, ועיין באבני מילואים סי' ע ס"ק י בהגה"ה אות ד, וע"ע אבני נזר יור"ד סימן קנא.

אמרי בינה דיני דיינים סימן יז

האמרי בינה דוחה את דברי הקצות והשער משפט שכתבו דערב מהני דוקא בתורת שליחות ועל פי תנאי שליחות, וביאר דכוונת הרשב"ם היא לא לשליחות ממש רק דמשתעבד הערב כיון דהמלוה נעשה על ידו, וממילא מהני גם בקטן ועכו"ם.

Completely rejecting the opinion of the Ketzos Hachoshen, Imrai Binah rules that a guarantor who commits to a minor or non-Jew is bound by his commitment. He explains the Rashbam's reference to agency as merely comparative – the commitment is binding because the loan is being granted to the lender upon the promise of the guarantor.

חיישינן לשאלה, ועוד שמא הניח לאחר להעתיק משלו, אלא ודאי רוצה לומר, דנהי דבפני עצמו אינו מהני, מ"מ לצרפו לטעמא אחרינא מהני, ה"נ נצרף סימני כליו וסימני גופו ושהיה אותו היודי בודאי על אותו הדרך, ותלינן דהאי הוא שנהרג.

ויהבנא אדעתי האי עובדא דדוד ווישנבער"ק, ודכירנא שמהר"ן מאיגר כתב דסימני כליו וסימני גופו בהדי הדדי מהני, אע"פ דחד לא מהני, וכתב שכן מצא כתוב בספר אחד ושמו מתות[14], ואותו הספר לא ראיתי מימי. והכא בעובדא דידן איכא הוכחות טובא שהיה ר' אליעזר הי"ד נהרג, כיון שהיה בודאי על אותו דרך, ואמרו סימני טובא בגופו ובכליו. ונראה דיש לסמוך על כל הני סימנים להתירה לשוק מטעמא דפרישית[15], נאם הק' יעקב ווייל.

סימן פ

רב טוב לאהובי הדיינים הנ"ר וייבש ואהו' הנ"ר שמואל בר' אליקים הכהן. מה זה אשר מששתם את [כל כלי ובידי אין לחם ושמלה][1], ובשביל השלום אחוה את דעי, אכן דין תורה לא ידענא. טענת ראובן ותשובת שמעון ארוכות וקצרות, ארוכות בדברים, וקצרות שלא[2] פירשו דבריהם, והדברים סתומים, וצריך אני לחזר על כל צדדיו ולבאר דבריהם[3]. ראובן טען איך ששמעון היה[4] חייב לו ג' מאות זהובים, ק"ן נתן במזומן, ק"ן[5] נתן בחוב של גוי, ופ' זהובים נפרעים לו מן הגוי, ועדיין חסר לו ע' זהובים מאותן ק"ן זהובים. ובשעה שנתן לו שמעון החוב אמר ראובן לשמעון, תן לי מזומנים, לא ניחא לי בהחוב, ואמר[6] לו בלשון אשכנז, איך וויל דיר גואט זיין בור דש קרן, ר"ל אהיה טוב לך עבור הקרן. השיב שמעון, שאמר לו בלשון זה בל"א, דוא בדרפשט קיין זורג האבן, דש קרן אישט גוויש. ר"ל אינך צריך לידאג והקרן הוא בטוח.

נראה לע"ד, לפי דברי שמעון שלא אמר לו אלא דש קרן אישט גוויש[7], אין בלשון זה לשון ערבות[8], ואם ישבע שמעון שלא דבר אלא כדברים האלה בל"א, דו בדרפשט קיין זורג האבן דש קרן אישט גוויש, ר"ל אינך צריך לידאג הקרן הוא בטוח, אז הוא פטור מראובן, רק שהאמת כך, שהחוב היה בטוח בעת ההיא. אבל אם לא היה החוב בטוח בעת ההיא, אז[9] שמעון חייב לפרוע לראובן, כיון דראובן קסמך על שמעון[10], מידי דהוה אמראה דינר לשולחני ונמצא רע, פ' הגוזל קמא [ב"ק צט, ב].

עמוד מס 133 שו"ת מהר"י ווייל ווייל, יעקב בן יהודה הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שו"ת מהר"י ווייל סימן פ'

פסק מהר"י ווייל דלשון "אינך צריך לדאוג, הקרן הוא בטוח" אינה לשון ערבות, והיינו דוקא אם האמת היתה כך והחוב היה בטוח בעת ההיא, אבל אם לא היה בטוח בעת ההיא, חייב, וכמו במראה דינר לשולחני (בבא קמא ק.). *והנה בגמרא מבואר דמראה דינר לשולחני חייב כר' מאיר דדאין דינא דגרמי, והיינו מדין מזיק. אולם מלשון הרמ"א (סימן קכט סעיף ב'), כשהביא את דין מהר"י ווייל, משמע שהחיוב הוא מטעם ערב, ע"ש. וצ"ע היטב בזה, ויש נ"מ טובא בין אם החיוב הוא מטעם מזיק או מטעם ערב.*

If a borrower paid a debt with the promissory note of another, with the assurance that "the principal is secure", he is not considered a guarantor in the event of default, provided the principal had indeed been secure at that time. If it was not, then he would be obligated just as the Gemara obligates a moneychanger who pronounces a coin to be legitimate and it turns out not to be. *It is unclear if the basis of the obligation would be **garmi**, a form of tort, or **arev**, that he is considered a guarantor. There are several key differences between the two doctrines.*

(כד) **שאלה לא"א הרא"ש ראובן היה לו פרה וכו' ואם תמצא כשרה תן לי כך וכך.** כנ"ל ובספרים אחרים כתוב ואם תמצא כשרה אמן לך כך וכך וכ"כ בגוף התשובות ולאשון עיקר וכדמוכח מסוף התשובה שכתב מ"מ כיון שהתנה שמעון מן לי כך וכך אדעתא דנעי למיקני גמר ומקנה דרגוטו לומר כיון שהעמיד שמעון עמו מקח שאם תמצא כשרה יתן לו ראובן הכסר בזול בכך וכך אע"פ שאם יומר ואם תמצא טרפה יתן שמעון לראובן כך וכך אע"פ שאינו שוה כל כך הבמה ודאי אדעתא דנעי שמעון למיקני אם תהא כשרה גמר ומקנה אם תהא טרפה ולהכי אם משכה מחיים לרשותו אז הגביה הכסר קנה בהגבהה אז במשיכה ע"ד התנאי שהתנו ביניהם. אבל קשיא דאפילו לא משכה מחיים ולא הגביה הכסר מ"מ כיון דעל פי תנאי זה שהטה על פיו לא גרע מעושה שליח לקנות לו אז לאכזר דכל מעשיו קיימין ואינו יכול לחזור בו כיון דעל פיו עשה מה שעשה וי"ל דלא דמי דגבי שליח על פיו עשה בשמותו של המשלח הילכך מעשיו קיימים אבל הכא על פיו עשה לראובן מעשה בממון עצמו אינו אינו דאפקיד אנפשיה שלא היה לו לשחטה כיון דאלי שמעון לחזור ממקח זה דעשה בדברים בעלמא בלא קנין:

בשטר דלא כאסמכתא לא מהני מידי דהא חזינן דאסמכתא היא ומאי אהני האי דכתב דלא כאסמכתא: (כד) שאלה לאדוני אבי הרא"ש ז"ל ראובן היה לו פרה והיה ירא לשחטה שמא תמצא טרפה אמר ליה שמעון שחוט אותה ואם תמצא טרפה אתן לך בשביל בשרה כך וכך ואם

כי הוא בא מצד אסמכתא מ"מ לא שייך אסמכתא ועיין במה שאכתוב בסמוך (מהר' מב):

טו(ג) [מ] **כתוב** בהגהות מיימון בפי"ח מהלכות מכירה (אות ז) וכתב הר"מ (ד"פ פי' מתקנו) דכותבין בשטר וקנו מיניה בגית דין משום מ"ד) הכא נמי אע"פ שלא נעשה הקנין בפני החשוב שבעיר מידי דהוה אממנה דכתבין בה בתנאי וכו' אע"ג דלא אמר וכו' (ב"ב מ: תד"ה מ"ד) שטר לא והכי איתא בתשובות דשייכי לספר קנין סימן ד' וז"ל אבל היכא דסהדי כתבו השטר על ידי קנין שבפיהם אע"ג דלא מ"ל כתבו שטרא וכותבין כך בקנין בגית דין משום והקנין לא היה בגית דין משום דבר זה ע"פ שאים עדים שלא היה בגית דין משום ושלא נזה לעדים לכתוב שטר לא היו מוליאין ממנו ממון דתרי ותרי ניהו והיכא דליכא סהדי אחרינו שאומרים שלא היה בגית דין משום או שלא נזה לכתוב אין אעדים שאכתבו וחתמו והעידו שהקנין היה בגית דין משום ולא שלא כדין והיה הקולר תלוי בצואתרם עכ"ל (טז***) ותשובה זו כתבה רבינו ירוחם (נתי"ז מע ע"ג) בשם הרא"ש ובשם רבני צרפת:

(כד) **שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן היה לו פרה וכו'.**
כלל ס"ו סימן ט' וקשה לי אמאי לא יתחייב שמעון מדין ערב דערב אומר אם לא ישלם הלוה אני אשלם ודומיא דהכי נמי קאמר כאן שמעון אם לא תמצא כשירה אשלם כך וכך ועל פיו שחטה ולא מכרה מחיים וי"ל דערב שאני דמשום דמהימן ליה גמר ומקני אבל הכא לא הימניה שהרי נתן לו משכון ועוד יש לומר דהכא לאו מתורת ערבות נחית לה אלא דרך מקח וממכר אלא שהתנה שאם תמצא כשירה יתן בעדה כך וכך ואם תמצא טריפה יתן בעדה כך וכך כו' וקשה לי לפי התירוץ הראשון אם ערב דעלמא נותן משכון להמלוה בשעת הערבות יהיה בידו אח"כ לטענן אסמכתא הוא ולא אישתמיט שום פוסק מלהזכיר דין זה ואף שבאמת מורי ורבי ר"ש ז"ל כתב בהגהות לאבן עזר סוף סימן נ' כיוצא בזה(ליישב שם מ"ש דבקנס שידוכין לית ביה משום דין אסמכתא ואח"כ כתב כשמניחין משכונות בעד הקנס כו' דאינו כלום וכתב דהנחת המשכון גרע דגלי דעתו דמסתפי מאסמכתא משום הכי צריך לעשות בענין שהמשכון שמניח עליו לא יהא בשטר דלא כאסמכתא לא מהני מידי דהא חזינן דאסמכתא היא ומאי אהני האי דכתב דלא כאסמכתא: (כד) שאלה לאדוני אבי הרא"ש ז"ל ראובן היה לו פרה והיה ירא לשחטה שמא תמצא טרפה אמר ליה שמעון שחוט אותה ואם תמצא טרפה אתן לך בשביל בשרה כך וכך ואם

הכא שמעון אם לא תמצא כשרה אשלם כך וכך קלון). וי"ל דערב שאני דמשום דמהימן ליה גמר ומקני כדאמרינן (ב"ב קעג:) אבל הכא לא הימניה שהרי נתן לו משכון ועוד יש לומר דהכא לאו מתורת ערבות נחית לה אלא דרך מקח וממכר אלא שהתנה שאם תמצא טריפה יתן בעדה כך וכך (ג) ואם לא תמצא טריפה יתן בעדה כך וכך וכיון שלא קנה בדרך מדרכי הקנין לאו כלום הוא ולא דמי למשתק בקונית (פנהדרין כד:) דהתם כל כך קרוב להפסד ולריום זה כמו זה אבל הכא המוכר היה בטוח שלא אם תלא טרפה לא יפחתו משיעור כך ועוד שהלוקח היה אפשר שיפסיד יותר ממה שירוים ועוד דאפילו משתק בקונית כשמשתק בתמנה אינו מייב לשלם ואף אם נתן משכון משום דמנה אין כאן משכון אין כאן (קידושין מ.): [לט] **כתוב בתשובות** [לא] כלל י"ג סימן ב' וז"ל לאובן שנתערב עם שמעון שאם לא יבא בגית דין לומן שיתמיד לאובן אלף זוז להקדש בקנין בשטר חוב גמור אם לא קיים התנאי אם מייב לאובן הקנס אף

דרכי משה

(טז***) ועיין לעיל סימן ס"א (דמה"א ס"ו סוד"ה שיבתבוהו) שכתבתי בזה, ועיין בתשובת הרא"ש כלל ע"ב סימן ד':

פרישה

(כד) **שאלה לא"א הרא"ש ז"ל כו'.** בכלל ס"ו סי' ט: **ומ"ש ואם תמצא טריפה אתן בשביל בשרה כך וכך.** פירוש ולא כל כך כמו אם תהיה כשירה מדכתב בתשובה ומ"ת דהכא נמי גזים שקנה בשר טריפה יותר מדמי שוויה כו' שמע מינה דלא נתן על כל פנים דמי כשירה:

דרישה

(כד) **ראובן היה לו פרה והיה ירא לשחטה כו'.** כתב בית יוסף ז"ל וקשה לי ואמאי לא יתחייב שמעון מדין ערב דערב אומר אם לא ישלם הלוה אני אשלם ודומיא דהכי נמי קאמר כאן שמעון אם לא תמצא כשירה אשלם כך וכך ועל פיו שחטה ולא מכרה מחיים וי"ל דערב שאני דמשום דמהימן ליה גמר ומקני אבל הכא לא הימניה שהרי נתן לו משכון ועוד יש לומר דהכא לאו מתורת ערבות נחית לה אלא דרך מקח וממכר אלא שהתנה שאם תמצא כשירה יתן בעדה כך וכך ואם תמצא טריפה יתן בעדה כך וכך כו' וקשה לי לפי התירוץ הראשון אם ערב דעלמא נותן משכון להמלוה בשעת הערבות יהיה בידו אח"כ לטענן אסמכתא הוא ולא אישתמיט שום פוסק מלהזכיר דין זה ואף שבאמת מורי ורבי ר"ש ז"ל כתב בהגהות לאבן עזר סוף סימן נ' כיוצא בזה(ליישב שם מ"ש דבקנס שידוכין לית ביה משום דין אסמכתא ואח"כ כתב כשמניחין משכונות בעד הקנס כו' דאינו כלום וכתב דהנחת המשכון גרע דגלי דעתו דמסתפי מאסמכתא משום הכי צריך לעשות בענין שהמשכון שמניח עליו לא יהא בו קנס עכ"ל בקיצור)מיהו גם שם כתבתי ישוב אחר דלא קשה מידי ולא צריכין לחדש סברא רחוקה זו ללמד ממנה דינא הנ"ל מאחר שלא הזכירו שום פוסק. ועל התירוץ השני דבית יוסף קשה במ"ש שהתנה שאם ימצא כשירה יתן בעדה כך וכך וזה אינו שהרי בסוף התשובה מדמה לה למשתק בקוביא מוכח שהתנאי היה שאם תמצא כשירה יתן בעל הפרה להלוקח חתיכת בשר בחינם או בזול בדמי כך וכך ואף שבתשובה כתב כמ"ש הבית יוסף מ"מ מסוף התשובה מוכח כמ"ש וברישא לאו דוקא קאמר ומיהו גם בזה נתיישב דלא דמי לערב שהרי לא בתורת ערבות נחית כי אם בתורת בתורת מקח וממכר או כמשתק בקוביא כדמסיק וגם בלאו הכי נמי לא דמי לערב דהא טעמא דערב הוא משום דהמלוה הוציא ממון מתחת ידו על פיו להלוות ללוה וסמך על דיבורו והבטחתו משא"כ זה דהא הפרה באמת לא היה שוויה יותר ממה שקיבל עבורה אלא שהיה רוצה למכרה לאחרים בחייה על הספק וכיון שבאמת קבל בעדה כל שוויה לא דמי לערב שמוציא ממון על פיו וק"ל:

חדושי הגהות

(ג) **לא** הבמי דברים אלו שבתב אם תלא כשירה יתן בעדה כך וכך ובתשובה שבדברי רבינו בתוב בהיפך שאם תהיה כשירה יתן לשמעון כך וכך והבה מלאמי בב"מ שהבית עוקמת ס"ל שבתוב שם אם תהיה כשירה אתן לך כך וכך ואפשר שזו היתה עוקמת ב"י אמנם הב"מ בתב דאין עוקמת זו נכונה לפי פיוש לשון התשובה שם. וז"ל הפריפה ועל תירוץ שני דב"י קשה במ"ש שהתנה שאם תמלא כשירה יתן בעדה כך וכך הה אינו שהרי בסוף התשובה מדמה לה למשתק בקוביא שהבאתי היה שאם תמלא כשירה יתן בעל הפרה לאוקח חתיכת בשר בחנם או בזול דומי כך וכך ואף אם אינו שהרי בסוף התשובה מוכח כמ"ש הב"י מ"מ סוף התשובה מוכח כמ"ש עכ"ל: [לא] **בתשובות** הרא"ש כלל י"ג:

הגהות והערות

קלו) **עיין** קצה"ח ס"ק ד ונתה"מ ס"ק ח מ"ש ע"ז:

טור חושן משפט סימן רז, ב"י ודרישה שם

מי ששחט פרתו על פי הבטחת קונה שאפילו ימצא טריפה יתן לו סכום הגון בעד הבשר, ונתן משכון על זה, אעפ"כ פסק הרא"ש שהקונה יכול לחזור בו כיון שלא הי' קנין אלא דברים בעל־מא. והק' הב"י למה לא מתחייב מדין ערב כיון שחשט על פיו והפסיד? ותי' בב' אנפי: א', כיון שלקח ממנו משכון הרי לא סמך עליו וליכא דין ערבות. ב', כאן נחית בתורת מקח וממכר ולא בתורת ערבות ע"כ בעי קנין. ובדרישה תמה על הב"י, שלפי דבריו כל מקום שהערב נתן משכון ליכא דין ערבות, ולא משתמיט שום פוסק לומר כן?

The owner of a cow was wary of slaughtering his cow lest it be found to be a traifah. A potential buyer encouraged him to go ahead, promising to pay a substantial amount even in the event it is found to be a traifah. The owner took a collateral from him to this effect, and then slaughtered the cow. Although it was discovered to be traifah, the Rosh absolved the buyer because no kinyan had been made.

Bais Yosef wonders why the buyer isn't liable as a guarantor because the cow was only slaughtered based on his promise? He offers two answers: one, because he took a collateral he wasn't really placing his trust in the promise of the buyer, thus removing the basis for the guarantor's obligation. Two, because this was a commercial transaction and not a loan, a kinyan is needed. Drisha questions the assertion of the Bais Yosef – according to the first answer of the Bais Yosef, any time a lender takes a collateral from the guarantor he will thereby nullify his guarantee! This he says, is a novelty that isn't found in the Poskim.

(כו) **כתב** הרמב"ם המחייב עצמו לאחר וכו' שדבר זה מתנה הוא ואינו אסמכתא. פירוש דאע"פ דלא קנו מידו אלא אומר כך בפני עדים הוו עלי עדים שאני מייב לפלוני מנה ואע"פ שאינם מודים והעדים יודעים שלא היה לו אצלו כלום ואלקא דעתך אמינא דמצי לחזור בו ולטעון לא אמרתי כך אלא דרך אסמכתא קא משמע לן דלא שייך אסמכתא אלא בתולה הנטמנו בתנאי:

תמצא כשרה תן לי [ס"א אתן לך] קמ] כך וכך ונתן שמעון משכון ביד שליש ושחט ראובן את הפרה ונטרפה והתחילו למכור הבשר וגבה שמעון המעות עד כדי חציה וראה שמעון שהיה מפסיד בה וחזר בו ואמר לו טול מעותיך והשיב לו ראובן כבר קניתי המשכון ואינך יכול לחזור בך ואמר שמעון כי לא קנאו כי אסמכתא היתה אם תמצא טרפה או כשרה ילמדנו רבינו עם מי הדין ואם תאמר לנו שהדין עם ראובן המשכון שבידו אינו שוה כנגד כל המעות אי מתחייב שמעון להשלים על המשכון או נאמר שלא קנה אלא כנגד המשכון. תשובה יראה לי שמקח זה נעשה בלא קנין כי לא היה כאן אלא דברים בעלמא ויכול שמעון לחזור בו אף על פי שנתן משכון ביד שליש בשביל זה לא נגמר המקח חדא דמעות אינן קונות ועוד אפילו אי היו מעות קונות נתינת המשכון אינה קונה. ואלו [לד] משך שמעון הפרה מחיים לקנותה אפילו קמג] אם תהיה הפרה טרפה או אם הגביה הבשר אחר שנשחטה אז ודאי קנאה ולא מצי למיהדר ביה ולא הוי אסמכתא דלא דמי לאם אוביר ולא אעביד אשלם אלפא זוזי דהתם גזים והכא לא גזים: (כה) ואפילו אם תאמר דהכא נמי גזים דשמא קנה בשר טרפה יותר מכדי שוויה כדי שישחטנה מכל מקום כיון שהתנה שמעון תן לי כך וכך אדעתא דבעי למיקני גמר ומקני כדאמרינן גבי שני בני אדם שהמרו זה את זה ופירש ר"ת ז"ל דלא הוי אסמכתא דאגב דבעי למיקני גמר ומקני: (כו) כ כתב הרמב"ם ז"ל המחייב עצמו לאחד ממון בלא תנאי כלל אף על

מתנאים שבגמרא זה כדברי רבינו יונה ב"ר יוסף קלח]. ומה שאמר וגם בתנו דוקא תולה בדעת עצמו וכו' הוא על דעת הרמב"ן (ב"ב קסח: ד"ה הכי גרסינן) ור"ן (ב"ב קסח. ד"ה ולא היא) ורבינו שלמה (סנהדרין כד. רש"י ד"ה כל כה"ג) והרא"ש. ומה שאמר דמדו ולא מדו וכו' הוא על דעת התוספות (ב"מ עד. ד"ה הכא) ורבינו אשר (ב"מ פ"ה סי' ע). וזה הכלל לא יתן ליכתב שאם וגזים היתה הכוונה בו על דעת רבינו שלמה הרי כל הפוסקים חלוקים עליו ואין להעלותו על לשון. ושאר הדברים כולם הם שלא כדברי הרמב"ם (פי"א ממכירה ה"ג) וז' מיגאש (ב"ב קמ: ד"ה האומר) כמו שנתבאר לעיל (סט"ז ד"ה ויש לדקדק). ומי זה יכלול כלל ויתן סימן ולא תחשב בעיניו דעת הרמב"ם להזכירה כלל בהיותו עוברת תפארת הפוסקים כל שכן בהצטרף עמו הרב ז' מיגאש"ש. ועוד שמה שאמר ובדבר שאין הקנם מדעתו וכו' לאפוקי תנאים שבגיטין והוא על דעת רבינו יונה ב"ר יוסף והרי הרמב"ם (שם) ורבינו משה בר נחמן (ב"ב קסח: ד"ה הכי גרסינן) חולקים עליו קלט] וגם שאר כל הפוסקים כנראה שהם חולקים כיון שלא חלקו בין מתנה למכר:

(כו) כ **כתב** הרמב"ם ז"ל. בפרק י"א מהלכות מכירה (הט"ו) ואופן מיוחד בממון הזה נתבאר בפרק המוכר (שם) ובדברי רבינו סימן מ' ומ"מ צריך לבאר מה הוצרך להרמב"ם ז"ל להשמיענו שדבר זה אינו אסמכתא דמילתא דפשיטא הוא. וצריך לומר דשלקא דעתך אמינא דכיון שאינו מייב לו כלום לא גמר ומקני כי היכי דאמרינן באסמכתא קמ"ל שכיון שבלא תנאי נתחייב לו גמר ומקני

פרישה

כי לא היה כאן וכו'. פירוש כיון שלא הזכיר השואל בדבריו אלא דברים בעלמא ירמה שלא היה קנין משיכה מחייב או הגבהה זולת מה שהזכיר: ויכול שמעון לחזור בו כו'. עד"ר: **חדא דמעות אינן קונות.** פירוש וזל בתר טעמא דמעות אין קונות משום שמא יאמר המוכר להלוקח נשרפו מעוך בעלייה (ב"מ מז:) הכי נמי במשכון: **נתינת המשכון אינה קונה.** פירוש משכון זה שנתן על דבר שעדיין לא נתחייב אינו קונה במשכון כמ"ש לעיל סכ"ב: **ואילו משך שמעון הפרה כו'.** כן הוא בתשובה ואילו בו"ו קמא] וזה השיב הרא"ש על שאלה השניה ז"ל וא"ת שהדין עם ראובן וכו' עד מתחייב שמעון להשלים על המשכון וכו' ע"ז השיב דאם היה הדין עם ראובן דהיינו שעשה שמעון משיכה או הגבהה היה צריך לשלם כולו יותר משווי המשכון ונקנו משיכה בבהמה דדרך בהמה בחייה לקנות בהמה שמושך אותה מרשות בעלה למקום שיש לו ג"כ בו רשות ולאחר שחיטה ונעשה בשר דרכו בהגבהה וכל שדרכו בהגבהה אין קנייתו אלא בהגבהה וכדלעיל סימן קל"ז (פ"א) וקל"ח (פ"ג): **ולא הוה אסמכתא.** משמע דאילו הוה מתחילה אסמכתא בדבריהם אז לא הוה קונה במשיכת הבהמה הנעשה מיד קודם שחיטה וזהו דלא כמ"ש בית יוסף בשם הרמב"ם בפי"ד דאם החזיק בה מיד אף אם הוא אסמכתא קנאה ולפי מ"ש שם יתא זה גם להרמב"ם ולהבית יוסף צריך לומר דהרא"ש השיב זה אלינא דידיה ולא להרמב"ם מיהו י"ל דדוקא התם דהחזיק בדבר שהיה לו לקנות כשיקיים התנאי וכיון שהוא מוחזק בו ה"ל כקנו מידו מעכשיו משא"כ כאן דאף שמשך הפרה מכל מקום הדמים שחייב נפשו ליתן עוברה כשתטרף לא החזיק המוכר וק"ל: (כה) **כדאמרינן גבי כו'** עד **ופירש ר"ת כו'.**

חדושי הגהות

[לד] **ואלו** משך שמעון הפרה וכו' כ"ה בתשובה ואלו בו"ו (פרישה) קמב]:

הגהות והערות

קלח] **מובא** בר"ן שם: קלט] **היינו** לגבי מה שכתב דבמתנה ליכא אסמכתא אבל לגבי גיטין וקידושין כתב הרמב"ן בפירוש בב"ב (קסח: ד"ה הכי גרסינן) דליכא אסמכתא: קמ] **בכת"י** וברוב דפו"י איתא "תן לי", וכ"ה בטור הנדפס עם ב"י דפו"ר ובנדפס, והב"ח והדרישה כתבו דכצ"ל, ובמקצת דפו"י איתא "אתן לך", וכן הוא בשו"ת הרא"ש שלפנינו, וכן משמע בב"י דגרס כך: קמא] **בראי"ש** שלפנינו הגי' שונה קצת אמנם משמעותו כמו דכתיב ואילו: קמב] **בדפוסים** קדמונים ובטור הנדפס עם ב"י דפו"ר "דאילו". ובמהדורתינו תוקן ע"פ כת"י: קמג] **בדפוס** ואדי אל חגארה תיבת "אפילו" ליתא:

(**ואגב**, הגה מעשים בכל יום, בפרט בארץ ישראל שמנהגי קופות גמ"ח לוקחים עשעק"ס מכל הערבים ורק לאחר מכן הם מלוים הכסף ללוה, ולפי הבית יוסף הנ"ל ממלא שלא חל הערבות כלל וכלל, והן אמת שהמנהלים יכולים לטעון קים לי כהדרישה דמהני וחל הערבות, מכל מקום טענת קים לי יכולים לטעון דוקא היכא שהם נחשבים מוחזקים, אבל בזה גופא יש לדון אם מחזיק העשע"ק נחשב כמוחזק, וכבר דנתי בזה במקום אחר עי"ש ודו"ק).

ד

ומה שכתבתי לעיל (אות ב'), דלהטעם דהוא מגדר שליחות לא מהני לחייב הקונה מחמת שאנשי הבי דואר אינם בני שליחות, יש להעיר בזה שהרי כמה פוסקים סוברים דהיכא שמשלם להגוי נחשב שפיר כשלוחו מטעם יד פועל כיד רבו, ומתייחס מעשה הגוי להישראל, והנתיבות המשפט (סימן קפ"ח סק"א) מסתפק בזה וז"ל, נסתפקתי באם שכר לאומנין שאינן בני שליחות וכן פועלים אלו לעשות קנין חזקה כגון לבנות וכו' או אם משך על ידי פועלים שאינם בני שליחות או הגביה, אי מהני, והביאני לזה דהא חזינן במגביה מליאה לחבירו דאף דמאן דסבירא ליה דלא קנה חבירו אפילו עשהו שליח, מכל מקום בטוען שהוא שכיר קנה משום דיד פועל כיד בעל הבית אלמא דפועל לאו מעשה שליחות הוא, אם כן מהיכי תיתי נמעט הכך דלאו בני שליחות נינהו וכו', ובא"ד כותב דבקנין הגבהה העיקר שהחפץ יהיה מוגבה מכח הקונה ולא משנה איך ומי מגביהו, ולכן אין הבדל בין גורם בכחו או בכח פועל, דיד וכח הפועל כיד וכח בעה"ב דמי, אולם מוסיף דצריך כוונת הקנין, ואף היכא שהפועלים אינם מתכוונים לקנות לבעה"ב מכל מקום די בכוונת הבעה"ב לקנות על ידי מעשה הפועל, ולקראת סוף דבריו הוא כותב למסקנא וז"ל, וכן בקנין משיכה כיון דאפילו קורא לה והיא באה לרשותו מהני אלמא כל שנמשך לרשותו על ידי גרמתו מהני, הוא הדין כשלוה לפועל למושכו לרשותו מהני, דאין לך גורם גדול מזה, ואפילו הפועל אינו בר שליחות וכו', אמנם אם פועל עה"ס משכו לרשות עצמו אפילו עשאו שליח לא מהני כיון דאין שליחות לעה"ס, ולא מלינו רק דיד פועל כיד בעל הבית אבל רשות פועל לא הוי כרשות בעה"ב ואין כאן משיכה כלל, וכן משיכה בסימטא לא מהני על ידי עה"ס דסימטא הטעם דרשותו של הטומד הוא שם, כמו שכתבו התוספות קידושין כ"ה, ומשיכה לרשות עה"ס פועל לא מהני כמו שכתבתי לעיל, ובהמשך דבריו חוזר על מה שכתב לפני זה דצריך דעת וכוונת הבעה"ב לקנות על ידי מעשה הפועל.

ונמצינו למדים דלפי הנתיבות המשפט מהני מעשה הגבהה דהני אנשי הבי דואר להקנות הספרים להקונה, ולכן הוו הספרים קנויים להקונה לחייבו באחריות, שהרי הם שלו, כיון דמיד כשהגביהום אנשי הבי דואר מהני מעשיהם להקנותם להקונה, כמו שכתב הנתיבות המשפט שם שכל שמוגבה על ידי מעשיו או פועליו הרי הם של הקונה, ואף שהמוכר שילם עלות המשלוח, מכל מקום הרי הקונה שלח לו המעות לפני כן, וכבר הבאנו מהשיטה מקובצת (בתירוצו הראשון) שבכהאי גוונא נחשב כאילו השליח המביא את הפרה הוא שלוחו של השואל, וכן בנדון דידן נחשבים אנשי הבי דואר כפועליו של הקונה, ולכן אחרי שנמסרו להם הספרים הם שייכים להקונה והמוכר פטור מאחריות.

ה

אולם זה דוקא כשהקונה רצה לזכות בהם מיד לאחר שהמוכר מסרם להבי דואר, ובנדון דידן מי גילה לנו שכוונת הקונה היתה שהספרים יהיה נקנין לו על ידי מעשה הגבהת אנשי הדואר, אולם יש לומר כמו שמלינו במתניתין בהשואל (שם) דמיד כשנמסרה הפרה לשליח מתחייב השואל, והרי זו הוכחה שאנו אומדים דעתו שרוצה להתחייב מיד. ואף אח"ל שאין כאן קנין מצד הקונה, מכל מקום המחנה אפרים (הלכות מכירה סימן ט"ז) סובר דדי בדעת אחרת מקנה, ובנדון דידן יש כאן דעת אחרת ובזה לא בעינן כוונת הקונה, אולם בנדון דידן יש לומר דלא ניחא ליה להקונה שאנשי הבי הדואר יקנו עבורו, והיות שאין כאן כוונת קונה בזה לא מהני דעת אחרת של המוכר, כמבואר בשו"ת חתם סופר (אהע"ז ח"א סימן ק"ו) דנגד דעתו בודאי לא קונה, לכן אי אפשר לומר שהם קונים להקונה, ולכן יש לחייב המוכר לשלוח הספרים עוד פעם או להחזיר הכסף. ואף שמלינו בשו"ת ערוגת הבושם (אה"ח סימן קי"ד בסוף התשובה) דדעתו דחמן שנשלח על ידי הבאהכן (רכבת) נקנה להקונה והוא יכול למוכרו לפני הפסח, מכל מקום הוא תומך דבריו על מנהג הסוחרים שהוא קנין, וא"כ תלוי הדבר גם כן במנהג הסוחרים בזמננו, אם לאחר מסירת הסחורה להבי דואר נחשב כקנוי להקונה, ועיין בשו"ת מהרש"ג (ח"ב סימן כ"ב) שמאריך להוכיח דאין שום קנין על ידי מסירת הסחורה לאנשי

שו"ת כסאות לבית דוד, חלק א' סימן סט סוף אות ג'

רב שמאהל מעורר שמה שנהגו מנהלי גמ"ח ליקח טשעק"ס מהערבים קודם ההלואה, יש לדון שעי"ז נתבטלה הערבות לדעת הב"י הנ"ל דהוי כאילו נטלו משכון. וע"ש שיש לדון אם הערב יכול לומר 'קים לי' ויפטר מערבותו, וזה תלוי בנידון אם תופס ש'ק נקרא מוחזק.

In many moneylending gemachim, it is common to require head checks from the guarantors for the amount of the loan. Rav Shmahl raises the issue that according the Bais Yosef, this should in fact nullify the commitment of the guarantor? Furthermore, should the guarantors claim “kim li” like the opinion of the Bais Yosef, it isn’t clear who is considered the muchzak in this case, [as this would depend on the broader question whether the holder of a check is considered a muchzak] and perhaps they can absolve themselves from paying.

לו (ג). **כי הדבר ידוע שידם תקפה עלינו וצריך הוא ליתן לו** [כה] **כל מה שיתבע ממנו וזה ידע ראובן ששם** [כז] **אותו ערב לגוי וקבל עליו שעבוד זה לפצותו ולסלקו מכל היזק שיבא לו מהגוי אף על פי שלא פירש כן בפירוש. ומה שטוען ראובן שיש לו שטר פרעון מהגוי אינה טענה כל זמן שהניח עיקר השטר ביד הגוי ולא כתב בו הפרעון יכול לגבות בו מהערב.** (ט) **על כן צריך לפרוע לערב כל מה שיברר שפרע בשבילו והבירור יהיה** [כז] **על ידי עדים או על ידי פיתקא של הגוי ניכרת שקבל מפלוני כך וכך או שכתוב** [ו] [כח] **בשטר ביני שיטי שפרעו כך וכך:** (י) **ח וכן שנים שקבלו חכירות מגוי ונעשו ערבאין זה לזה והגוי מצא אחד מהם וגבה ממנו חייב חבירו לפרוע חלקו מכל הפסד שבא לו מאותו הגוי. ואם הוא היה מזומן לפרוע חלקו וההפסד בא לו מכח חבירו שלא פרע חייב חבירו לפרוע לו כל ההפסד:** (יא) **ט כתב הרמב"ם ראובן שמכר שדה לשמעון ובא לוי וקיבל עליו אחריות לא נשתעבד לוי ואם קנו מידו וכו'.**

על ידי פיתקא של גוי ניתוס לקטוניא, ומין לאיה ממה שיכול הגוי להוציא מרלאונן עצמו כמו שהוציא משמעון הערב דדילמא אין הגוי יכול להעיז כנגד לאונן שכבר פרעו. ואפשר דלגוו לומר שהפיתקא של הגוי ניכרת בחתימות ערכאות שלהם דגונין על ידיהם כדלעיל בסימן ס"ח (ס"ק, ג). והא דכתב במרדכי פרק הגחל בתרא על שם מהר"ם דאין צריך לשלם אלא מה שהוציא הערב בעדים ומקמתא שלא יתלוק הרא"ש אמהר"ם רבו אלא סובר דלאו דוקא בירור על ידי עדים אלא הוא הדין בירור אחר על ידי פיתקא וכדפרישית. וכן מה שכתב או שכתוב בשטר ביני שיטי שפרעו כך וכך היינו גם כן על ידי כתב הערכאות וחתימתם ודלא כמו שכתב מהרו"ך (סמ"ע ס"ק טו) עיי"ש:

(יא) **כתב הרמב"ם ראובן שמכר שדה לשמעון ובא לוי וקיבל עליו אחריות לא נשתעבד לוי ואם קנו מידו וכו'.** כך היתה נוסחתא דרבינו כדברי הרמב"ם ופירש הטעם שהוא לפי שלא על אמונתו קנה השדה שפעמים אדם קונה שדה שלא באחריות דעביד אינש דזמין אריעא ליומיה והלכך אפילו קיבל עליו אחריות השדה בשעת המכירה לא נשתעבד לו. אבל בנוסחאות הרמב"ם שבידינו כתוב לא נשתעבד לוי שזו אסמכתא היא ולכן השיג הראב"ד ואמר שיטת הוא זה שאין בערבות משום אסמכתא וכיון שאמר כן בשעת מתן

דרכי משה

(ג) [כה] וכן כתב המרדכי פרק הגחל בתרא (דף נ' ע"ב) (ב"ק סי' קס-קסא) תשובת מוהר"ם (ד"פ סי' תצה) והאריך שם בזה דאפילו העליל על הערב מחוייב הלוה לסלקו מאחר שמחמת ערבות שלו בא אליו הצרה מיהו הני מילי שאין הערב מודה שהגוי פטרו בפניו אבל אם יש לו עדים או שמודה שפטרו וחזרו הגוי ומעליל עליו אינו חייב לסלקו. מיהו אפילו אית ליה סהדי שהשופט פטרו כיון שהגוי לא פטרו על הלוה רמי לסלוקי. ואין הערב נאמן אפילו בשבועה כמה הוצ"א על העלילה ואם נתפשר עם הגוי ולא העמיד עדים איהו דאפסיד אנפשיה דהיה לו ליקח עדים ולומר לפניהם שבשביל הערבות מתפשר עם הגוי ואפילו העמיד עדים אפילו הכי אינו נוטל אלא בשבועה [ד] אלא אם כן יודעין העדים או אפילו עד אחד ברור הדבר שאז נפטר אף משבועה. ועיין ביורה דעה סימן קי"ג מדין זה: **כתב** מהרי"ק שורש ז' על ראובן שנתערב לגוי בעד שמעון וקבל עליו שמעון לפצותו מכל ובלכת ראובן לפצות הגוי נתפס אין לשמעון לפרוע פדיון תפיסתו, ואם הוסיף הגוי ליקח מראובן רבית הרבה יותר מן הנהוג אין חייב שמעון לפרעו דהוי אונסא דלא שכיח ועיי"ש ובשורש קל"ג מדין זה:

פרישה

(ט) **או שכתב בשטר ביני שיטי כו'.** כל"ל שכתב בלא וי"ו ולא שכתוב טי"ו לגוי הפרש קמי וקאמר דלריך שיהיה ביד שמעון כתב מיוחד מהפרש כמה קיבל ממנו או שיכתוב הגוי כמה קיבל מיני שיטי. וכן כתב שם בתשובה בסוף דין ז' זה לשונו והמירור שיברר שמעון מה שנתן על ידי פתקא [שלו] הגוי הניכרת שקיבל ממנו כך וכך או שכתוב בשטר מיני שיטי עכ"ל שמע מינה לגוי מייה קמי ושם אמי שפיר לשון שכתוב דאלך וכך המזכר לעיל קמי מה שאין כן בדברי רמינו דמסיק וכתב שפרעו כך וכך. בפרק כ"ה ממלוה כתב קן. גם כל מה שכתב רמינו בשם הרמב"ם אמר זה בשמיעו זה הוא שם בפרק כ"ה עיי"ש ועיין דרישה:

דרישה

לברר שלא פרעו, מה שאין כן בתשובה זו דהמעשה היה שראובן הכניס לשמעון בערבות בדיניהם ולא נזכר שהגוי סמך נפשו על פרעון ראובן ובדיניהם המלוה הולך אחר הערב תחלה וזה ידע ראובן החייב משום הכי הצריכו הרא"ש לשלם שילם וכמה שילם. ובזה נתיישב נמי מה שמסיק רבינו וכתב (ס"י) זה לשונו וכן שנים שקבלו חכירות כו' עד חייב חבירו לפרוע חלקו דקשה פשיטא, וצריך לומר דר"ל אף אם הוצרך לפרוע יותר ממה שמחייבין בדין ואם כן קשה מאי שנא מהא דסימן צ"ג ולפי מה שכתבתי ניחא וק"ל כד]:

חדושי הגהות

[כה] **המעתיקים** ליטו אות ג' ועדיין לא כתבו אות מ' וכ' אמנם כפי מה שהעתקתי לעיל אות קטן מ' ואות קטן ג' מן הדרכי משה הארוך נתמלא החסרון מן שתי אותיות אלו: [ו] **או שכתב** בשטר ביני שיטי כל"ל בלא וי"ו ולא שכתוב טי"ו לגוי הפרש קמי וקאמר דלריך שיהיה ביד שמעון כתב מיוחד מהפרש כמה קיבל ממנו או שיכתוב הגוי כמה קיבל מיני שיטי וכן כתב שם בתשובה סוף דין ז' זה לשונו והמירור שיברר שמעון מה שנתן על ידי פיתקא [שלו] הגוי הניכרת שקיבל ממנו כך וכך או שכתוב בשטר מיני שיטי עכ"ל שמע מינה לגוי מייה קמי ושם אמי שפיר לשון שכתוב דאלך וכך המזכר לעיל קמי מה שאין כן בדברי רמינו דמסיק וכתב שפרעו כך וכך ואם אין שיטי מיכר בלא הוא כמיתת ידו של שמעון שמא זייפו וכתב יותר ממה שיתן לו ואם כן הוה ליה להרא"ש לפרש שאותו הכתב יהיה מיכר מעוס הכי נראה לי"ל שכתב בלא וי"ו (פרישה):

הגהות והערות

כד] **עיין** נתיבות המשפט סימן קצו ס"ק נא: כה] **בטור** הנדפס עם ב"ח דפו"ר נוסף כאן בסוגריים "כפי שורת דינם", ולפנינו בשו"ת הרא"ש ליתא, ועיין פרישה ס"ז: כו] **בשו"ת** הרא"ש "כששם": כז] **בשו"ת** הרא"ש יש כאן תוספת וזה לשונו והבירור שיברר שמעון מה נתן הוא שיביא ראיה כמו שרגילים לברר בארץ הזאת ע"י עדים וכו': כח] **כ"ה** בדפוס פייבי די שאקו וטור הנדפס עם ב"י דפו"ר וכ"ה בשו"ת הרא"ש, ובכת"י ודפוס ואדי אל תגארה "שכתב", ועיין פרישה וב"ח:

טור חושן משפט סימן קלא

מי שקיבל אחריות בעד חבירו על מכירת קרקע פסק הרמב"ם שלא נשתעבד בלי קנין, וביאר הטור הטעם שלא שייך דין ערב משום "דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה", ר"ל שאין הכרח שסמך הקונה על הערב. והראב"ד ס"ל שיש לו דין ערב.

One who accepts responsibility for the legitimacy of a real estate sale, cannot be held to this commitment according to the Rambam. Tur explains that this is because people will buy real estate despite the possibility of losing it imminently, therefore we cannot say definitively that the sale was predicated upon the promise of the guarantor. Raavad disagrees with the Rambam and obligates the guarantor in the case of a loss.

ערבות שהוא על דעת שהמעות יגבו ויגבם מן הלוה או מן הערב אבל ערבות דמכר כשנותנין המעות על דעת להשתקע ימנין ואין האחריות על הדמים אלא על הקרקע אם יטרפוה ממנו ומדע לך דודאי אם הוקרה או החלה [ז] וטרפה בעל חוב דמוכר מגבין לגוקא כפי מה שהיא שוה בשעת טירפא לא כפי הדמים שקנה ולפיכך אין כאן ערבות על המעות אלא על הקרקע והוא על תנאי אם יוציאוהו מידו ואינו כערב דהלוה שהערב מוציא המעות מתחת ידו וכאן הלוקח ממזיק בקרקע ואין לומר כאן על אמונתו הלוהו ויש בערבות אסמכתא וכבר כתבתי (הלי מכירה פי"א הי"ג) שדעת רבינו שאפילו בקנין יש דין אסמכתא עכ"ל. [ב] וכשכתב הרמב"ם ואם קנו מידו שהוא ערב וכו' הרי זה חייב הטם לאו אסמכתא היא שהרי נתחייב לשלם כל עת שירצה שמעון לתבעו והוי מעכשיו. ולי נראה דכשאדם מלוה לחבירו והלה נכנס לו ערב בשבילו כיון דמלוה להולאה יתנה מעת שנכנס ערב נתיב אדעתא שיוציא זה הלואתו ויפרע הוא בעדו הילכך לא הוא אסמכתא אבל בערב דשדה כיון שזה רואהו מוכר שדה זו ואין עליו מערער ודאי כשמתערב אדעתא דקיים ליה שלא יוציאוה מתחת יד זה נתיב ואילו היה יודע שיוציאוה מתחת ידו לא היה מתערב הילכך הוא אסמכתא לא]:

(יב) יא שאלה לאדוני אבי. נראה כלל ע"ג (סי' ה) לב]:

מעות משתעבד. ודיה יוסף הביא באורך דעת הרב המגיד ואחר כך כתב פירוש אחר לדעתו. ולפע"ד הדברים פשוטים דטעמו של הרמב"ם דלא דמי לשאר ערבות דהוי בלשון אסמכתא בלא לא יפרע הלוה שיפרע הוא דמכל מקום לא תלה שעבודו בדבר אחר ובהיא הגאה דמהימן ליה גמר ומקני נפשיה אבל הכא שתלה שעבודו בתנאי בלא יטרפו השדה מן הלוקח אז אם לא יפרע המוכר אני אפרע לגוקח הרי תלה שעבודו בתנאי אם יטרפו השדה ולא גמר ומשעבד נפשיה דקטר שלא יטוא לידי כך שיטרפו ממנו ולא יתקיים התנאי. וחזו שכתב הרמב"ם שמוך לאותה בנא וכן הערב אז הקבלן שחייב עצמן על תנאי וכמו שכתב רבינו בשמו בשמון סעיף י"ג דאלמא דטעם אחד לשניהם. ואע"פ דלשם כתב הרמב"ם דבעינן דקנו מיניה מעכשיו וכאן לא כתב אלא בדקנו מיניה כבר פירש בית יוסף דכיון שנתחייב לו בכל עת שירצה שמעון לתבעו הוי מעכשיו: ויש להקשות במה שכתב הרב המגיד וזה לשונו ומדע לך דודאי אם הוקרה או החלה וטרפה בעל חוב דמוכר מגבין לגוקא כפי מה שהיא שוה בשעת טירפא לא כפי הדמים שקנה שהרי לעיל בסימן קי"ו (פ"ב) מבואר שאם החלה כומבין לו טירפא כמה שהיתה שוה תחלה. ואפשר דעיקר הוכחתו מהוקרה לחוד והחלה כדי נקטה ופלטתו הקולמוס לפוס רהיטא ולא דק:

(יב) שאלה לאדוני אבי וכו'. כלל ע"ג סימן ה':

אחריות המכירה אפילו בשעת המכירה כט] **לא נשתעבד שלא על אמונתו קנה השדה שפעמים אדם קונה שדה שלא באחריות דעביד איניש דזבין ארעא ליומיה** (ב"מ יד.) ל]. **ואם קנו מידו לשלם דמי מכר זה בכל עת שיתבענו שמעון חייב. והראב"ד השיג עליו וכתב שיבוש הוא זה שאם אמר כן בשעת מתן מעות משתעבד שאין באחריות משום אסמכתא:** (יב) **יא שאלה לאדוני אבי הרא"ש ז"ל ראובן קנה שדה משמעון ועשה לו שטר ואמר לו שיעשה לו שטר גם על אשתו ולא היתה כאן נתערב לוי בשבילו שלכשתבא שתעשה גם שטר עליה וכשבאה לא**

פרישה

שלא על אמונתו כו'. פירוש וטעמא דערב משתעבד הוא משום דכיון דעל אמונתו הלוהו גמר ומשעבד נפשיה: **ואם קנו מידו לשלם דמי המכר בכל עת שיתבענו.** דקדק לומר דמי המכר ולא דמי הקרקע גם דקדק לומר בכל עת משום דלא מיירי שקנו מידו שכשתלקח הקרקע ממנו יתן לו דמיה דבכה איכו מועיל הקנין כנ"ל אלא מיירי שקנו מידו שבכל זמן ועת שתלה לבעל המכירה תחזיר לי מעותי אפילו אם לא יהיה מי שיטרוף הקרקע ממני וכמה שייך לומר שיחזיר לו דמי המכר כמה שנתן בעדה ולא כפי שויה של הקרקע שתהיה אז בשעת שיחזור בו ומשום הכי כתב הרמב"ם דמה ודאי אין אסמכתא ומייב שמעון. וכתב המגיד משנה זה לשונו הצריך רבינו ז"ל לזה קנין לפי שהוא אלו כערב לאחר מתן מעות לפי שמעות אלו לא יתנו על דעת לגבות עכ"ל: **שאין באחריות כו'.** ובהשגות שלפיכו נדפס שאין בערבות משום כו' והיא היא דהכי נמי קאמר שאין בערבות זה שהיה עטר אחריות השדה אם תוציא מידו משום אסמכתא ובעמו כמ"ש בסמוך סעיף ע"ו דל אסמכתא מהכא כו' עיי"ש: (יב) **שאלה לאדוני אבי הרא"ש ז"ל. נתערב לוי בשבילו שכשתבא אשתו שתעשה גם היא שטר**

דרישה

(יא) **שלא על אמונתו כו'.** אין זה לשון הרמב"ם אלא כך איתא התם בפרק כ"ה ממלוה לא נשתעבד לוי שזו אסמכתא היא ואם קנו כו'. ונראה שגם רבינו היה לו גירסא זו בספר הרמב"ם מדהביא על זה דברי הראב"ד שכתב שאין באחריות משום אסמכתא אלא שהיה קשה לרבינו על מה שכתב שזו אסמכתא היא הא כל הערבות אסמכתא היא ומשום הכי כתב כוונת הרמב"ם דלהכי קאמר שזו אסמכתא טפי משום דהכא לא על אמונתו קנה השדה והרי דין אסמכתא במקומה עומדת ולא גמר ומשעבד נפשיה וזהו שכתב שזו אסמכתא היא. ובבבא שניה של הרמב"ם שהביא רבינו בסעיף י"ג יש לרבינו טעם אחר להרמב"ם דלא קנה משום דגרע מסתם ערבות כיון דהיה בתנאי נוסף על ענין הערבות ולהכי אתי שפיר שכתב רבינו שם ויש אומרים שמשתעבד כו' ולא כתב כן בשם הראב"ד מפני שאפשר דגם הראב"ד דפליג הכא מודה התם כיון דהיה תנאי בדבר. והמגיד משנה כתב על דין זה דמכר שדה כו' טעם אחר בדברי הרמב"ם עיי"ש והביאו הבית יוסף וסבירא ליה להמגיד משנה דהראב"ד דפליג אהא דינא פליג נמי בדין שאחריו שהרי בבבא שניה כתב זה לשונו וכן הערב או הקבלן שחייבו עצמן על תנאי כו' כבר נתבאר זה עכ"ל ולא ביאר שם לפני זה מידי לא הרמב"ם ולא המגיד משנה אלא דלשון לג] הראב"ד דפליג ברישא הוא הדין דפליג בסיפא. ונראה שגם לדינא יש (גם) [נפקא מינה] בין פירוש רבינו לפירוש המגיד משנה, דלפירוש רבינו דכל שערב לו בקנין אחר שכבר קנה השדה נראה דמשתעבד דדוקא בשעת מתן מעות איכא למימר שהערב סבור אף שלא יתערב לא ימנע מלקנותו דעביד אינש כו' ולהכי לא משעבד נפשיה אבל אם אחר שכבר קנהו מפייסו ליתן ערב שמע מינה דלא ניחא ליה ליזבין ארעא ליומא וכי נתערב לזה מסמך עליה ומשעבד הלה נפשו אבל להמגיד משנה כיון דלא הוה כשאר ערבות אלא נעשה לו ערב על מה שכבר הוא בידו ויש בו תנאי הוה אסמכתא ולא קניא לעולם. ובית יוסף כתב עוד טעם שלישי להרמב"ם עיי"ש. אך מה שכתב בית יוסף שם זה לשונו וכשכתב הרמב"ם ואם קנו כו' בכל עת כו' והוה מעכשיו ולהכי חייב לא נהירא לי שיהיה הטעם משום דהוה כמעכשיו אלא כמ"ש בפרישה:

חדושי הגהות

[ז] עיין לעיל סימן קט"ז (פ"ב) מה שיש לתמוה מה וכבר כתב הב"ח דאם החלה כדי נקטה ופלטתו הקולמוס ולא דק:

הגהות והערות

כט] **תיבות** "אפילו בשעת המכירה" ליתא ברמב"ם ובדפוס ובדפוס ואדי אל חגארה, ובטור הנדפס עם ב"ח דפו"ר ונדפס איתא בסוגריים: ל] **תיבות** שלא על אמונתו כו' עד ליומיה אינו מלשון הרמב"ם: לא] **הגדולי** תרומה (של"ה ח"א סימן ה) הקשה הא גם בערב דעלמא אדעתא דהכי נתערב כי חושב הלוה עשיר ויפרע משלו. ובאמת אין זו קושיא דבערב איכא חד ספיקא אי יפרע משלו או יעני ויחזור על הערב משא"כ בשדה איכא תרי ספיקי דילמא לא יטרפו השדה ואת"ל יטרפו דלמא יהיה ביד המוכר לשלם (תומים ס"ק ז): לב] עיין ב"י לעיל סימן סא מחודש יב ושם בב"י דפו"ר איתא ראש כלל "עד", ועיין הגהות והערות לקמן סימן קעו על ב"י מחודש נו: לג] **נדצ"ל** אלא "ר"ל" הראב"ד:

ולכך כתבו חוס' דמעטעס חקכה היא וכן יש להוכיח מירושלמי פ"ב דעבלה דתרומת החרובין ושעורין שנאדום שאין הכסן מקפיד א"ל להריס משום גזל השבט יעו"ש ואם כימא דעד"יין חובת כתיבה עליו דמה לי הן מה לי דמיהם הא כתי לאין הכהכים מקפידין אכתי עכ"פ מלות כתיבה אינה דהא ודאי גם תרומת חרובין מלות כתיבה לכהן איכא אף שאיו מועט ועי"כ כיון דכבר כתיבה ונתבטל אזדא לה מלות כתיבה רק חז"ל תיקנו מפני גזל השבט ודבר שאינו מקפיד לא תיקנו . וצגוף דברי החוס' בכורות שהביגו על כש"י וכתבו דמקהבדא דאינו יכול לפטור בדמי דע"כ לא פליגי דבכן וכ"א בפ' כוטל קמ"ב ובפ"ק דמגילה י"ב דלכ"א מדמע כתרומה ודאי ולדבכן לפי מקצון אבל אסיגא דקדושת תרומה יש בה וכ"כ הר"ש בפ"ב דתרומות מ"ב ל"ע דמה לאי מייתי מהם דשם מייתי בכתיבה בתחום מומאה וזה ודאי דגם לדבכן עכ"פ אסור לזר להא מדומע היא אבל במדומע בק"א דכבר כתבטל גם הקלה שמרים ויותר הו"ל להחוס' להביא ממכה ה' דפ"ה דתרומות בקלה שבפלה למלה ק"א אומר מדמעת כתרומת ודאי וחכ"א אינה מדמעת אלא לפי חשבון ולהוכיח מהם דגם לדבכן עכ"פ יש בתרומה קדושת תרומה אף בשנתבעלה בק"א וצ"ע . ושוב הערכי תלמידי הרי"ף ובקי מו"ה לבי פרעיינגער כי' שכבר הרגיש בזה הפרי"ח יו"ד ס"י ל"ע :

סי' רכ"ט סעי' א' אין הערב חייב כלום. ואם כתן לערב פרוטה שיתעבד גם לאחר מתן מעות כמו בשטר וחלוי במחוקת הפוסקים לקמן סעי' ד' : **סעי' ג'** בהגה וכן אם פטר הלוה ע' במקבה בקו"א לכי' כ"ח סעי' י' שמידע ד"ז מקבדא והדבר מפולש בש"ע ויעו"ש עוד שמידע דאפילו באחרות זמן עפ"י הערב אלא יוכל לחובעו קודם הוי כערב בשעת מתן מעות ומשתבעד ובזה לא העלה דבר ברור לדינא ועי' ש"ך יו"ד קי"ם ק"ע ובאחרוים שם :

סי' רל"א סעי' ז' בהגה"ה עשיתם לערב ואם אחד מהן בראה דעייני שאיכיהם מעיידים שכתפשר עם חבוי ואיכם יודעים בבירור בכמה בזה כיון דבאמן הערב ליטול בשבועה ע"א שמעיד דבר ברור פומרו משבועה אבל בשם אין כאן אלא ע"א שהולך להתפשר אף שמעיד דבר ברור אינו כלום דאין ע"א קם לממון ול"ד לנכסא לי' אבא דהא אין הער מעיד שהלוה יודע מה ובכה"ג אין הלוה מחויב שבועה כמ"ש הש"ך ס' ע"ב ס"ק כ"א מיהו מדברי המרדכי נוטא במקום הדין ומשמע דמדעה לה לנכסא די' אבא ול"ע : **סעי' ט'** וקיבל אחריות עליו ע' שמ"ע הענשה לעביד איכא דבין אדעה ליומא ולפ"ז היה בראה דמכ"ש בקבה מ' קבקבו או מעלמלין להריים בו ולא רצה לקנות שמא יפסיד עד שא' ערב לו אלא יפסיד ואח"כ הפסיד אין הערב ומשועבד דכה"ב עביד איכא דבין בלי ערב . ועי' ב"י סי' כ"ז הובא בקלה"ח שם ס"ק ד' בראה מהם דגם בכה"ג חייב מדין ערב דהא שם מני וכי אין אדם עשוי לשתוב בהמתו ואפ"ה כיון דעל פיו שתבו והוא בעצמו לא רצה לשתוב מאיתם שתבתה הבהמה הוי ערב גמור ואף דשם העלו אלא הוי ערב הייבו מעצמא אחריבי דל"ש בכ"ד ועי' יבמלמי כתובות פ' אעפ"פ ה"א אף לעילה הדין כך אן בתך לפלוני ואני אתן לך כך וכך קח אדם פלוני ואני נותן לך כך וכך ושעו"ש בק"מ אלא כתחייב בזה בשעיבה אף שעיפ כתן בתו לפלוני ועל פיו קבה האדם ול"ש בדבר אזה שכיות כיון דעשה הדבר לטובת עצמו אלא כמקבה בקו"א לה' קידושין פ' כ"א ועי' בית מאיר שם ומשמע קצת מירושלמי דאף אם הפסיד בהשלה אינו מחויב לשלם לו אבל יש לומר דשם לא מייירי בכה"ב רק שהבעיה ליתן לו כך וכך כשיקבה השדה ובזה לא נשתבעד לאין זה שכר פעולה כיון דעושה לעצמו ועי' בה"מ כ"ם פ"א אבל איכא דיבא לקבות המצן שמא יפסיד ומוא ערב לו מהפסד ועי"ז קבלו הוי שפיר ערב ומלאתי במח"א ה' שכירות הביא מתשו' מהר"ם בתי שאומר למבירו קבה חצן פלוני ואני אפיינך בכך וכך דהיכא דהפסיד כל כך עי"ז שקבלו מחויב ליתן לו יעו"ש ודבריו שהומים ובלאה דמייירי מדין ערב . אבל באומר סתם קבה שדה זו ואני נותן לך כך

וכך הרי מבואר מירושלמי דפטור לגמרי :

סי' רל"ח סעי' ו' אינ"ם אחזר ולוות . מדברי הה"מ פ"ע מעוונן שהוצא בצ"י ומשמע דשתק ולבסוף לוות היינו קודם שילא מב"ד וכ"כ מרשב"א הובא בשע"מ שם אבל מדברי ריטב"א שבשיטה שם משמע דדוקא בשלוח חיכף לאחר שהקיפה הילא דהוי כשתק ולבסוף לוות אבל אי לא לוות חיכף אף שלוות קודם שילא מב"ד

מיקרי שתק לגמרי יבו"ש ועי' בה"מ פ' פ"א ס"ק :

סי' רל"ט סעי' א' כל דאליס גבר ע' בחומיס

כאן דגם בעוונים שכיהם שמא כל דאליס גבר ובחומיס פ' קמ"ב ס"ק ו' כתב להיפוך ועי' בה"מ שם :

סי' ר"מ סעי' א' שקרקע הידוע לבאתן ע' בשמ"ע

בשם הרא"ש וכ"ה בתשו' רש"ל פ' ל"ו דקלא דלא פסיק ואוושא מלתא הוי כעדים יעו"ש : **סעי' ח'** בהגה"ה כותב שוו עליו הוי כשטר ע' חומיס כתב דל"ע אם זה מועיל במקום שמקפידין שלא יבא אחר על מקומו דיתכן שבכא למחוק שוו יעו"ש וגם יש לומר דבכיוון הכיח שם המוכר שלא להשביע אם עלמו ע' לעיל פ' פ"א סעי' י"ז בהגה"ה ועי' בפ"ת בשם חת"ם הלק שפי' פ' כ"ד דבכתב בפסקא הקבל הוי כשטר . אבל"מ כלאה דעי"ז מועיל חזקה ג' שניס אף שלא בכתב בפסקא שם הלוקח החלש דיתכן דשבא לבתוב ולקח שטר בפ"ע ולאבד

ועי' תשו' בית שלמה אאו"ח פ' כ"ז :

סי' רמ"ו סעי' ב' ויש מי שמולק . הייבו כשמולה המחזיק אבל כשהמחזיק מבחיש הערב הוא כשבא שבועת היסת וכפטור ואם מיתה בפני ע"א שלא בפני המחזיק לכיב לאו כלום הוא ואינו מחויב שבועה כיון דאין הערב מעיד שמיתה המטלטל בפניו וכמ"ש בש"ך לעיל פ' ע"ב ס"ק כ"א וכ"מ בטור כאן סעי' ג' : **סעי' ח'** מתאה בפני ג' . עי' ש"ך דאפילו זה שלא בפני זה מלמרפין וכן פסק רמ"א בתה"מ פ' קל"ד לענין מודעה ובש"ך לעיל פ' פ"א ס"ק כ"ב לענין הודאה ועי' בחומיס : **סעי' ט'** הביא עדיס, עי' בש"ך לקמן סי"ם רכ"ב בזה : **סעי' י"ח** לשם מתנה עי' ש"ך ובביאורי הגר"א אה"ע סי' כ"ז ס"ק כ"א ובבית ומחיר אה"ע סי' כ' סעי' ג' :

סי' רמ"ח סעי' ב' נותן חלי המס הוי חזקה . לכאורה ד"ז היא מפורש בגמרא ב"מ ק"ו ע"א החם תקינו לי' רבבן דמרי אבינא יהיב עפקא יעו"ש :

סי' רמ"ט סעי' ל"א המחזיק בשל קהל יש"א דלא הוי חזקה עי' בחומיס בשם תשו' מהרא"ש דבזה"ז מחזיקין בשל קהל ובחומיס ביים דהכל לפי ראות עיני ב"ד . **שם** אסור לשכותו ע' מג"א סי' שס"ו ס"ק ז' מ' בזה :

ס' רנ"ג סעי' כ' בהגה"ה חצן להחזיר החוות ול"ש בזה מילר שהמחזיקו בו רבים כיון דהיא רק לעכין לעתות ליחיד כ"כ בתרבי שם ועמ"ש לקמן סי' שע"ז :

סי' רנ"ד סעי' ג' ומבדי ע' מב"ע מ"א סי' ל"ה כלאה דגם במבדי שהוס יכולין לעתות חלון ודבריו ל"ע . ועי' בתשו' חקל"א סי' כ"ה שכתב דלין להכא דיש מי שאומר שדיבו כלה"ר היא רק לעכין לעתות חלון

ליתר עיון

יתר עיון: מנחת פתים, חו"מ סימן קלט סעיף ט'

המנחת פתים דן בקנה אחד קרקע או מטלטלין להרויח בהם, ולא רצה לקנות שמא יפסיד, עד שאחד ערב לו שלא יפסיד, אם נתחייב בכך. וכתב הוכחות לכאן ולכאן: מדברי הטור הנ"ל "דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה", משמע דלא שייך בזה ערבות, אולם מדברי הפוסקים בענין נידון הרא"ש הנ"ל באחד שאמר לחבירו שישחוט פרתו, משמע שאכן שייך בכה"ג ערבות אם לא משום הטעמים שכתבו שם. וע"ע שם מה שהביא מהירושלמי שפוטר באומר "קח שדה פלוני ואני נותן לך כך וכך".

Further Iyun: If a buyer was unwilling to buy real estate or movable goods until a third party insured him against loss, Minchas Pittim brings several opposing arguments whether the guarantor must take responsibility for losses. The Rambam mentioned above seems to contradict the previous case of the Rosh.

יא [ע]**ראובן קנה שדה משמעון וכתב לו שטר ואמר לו שיעשה לו שטר גם על אשתו ולא היתה שם נתערב לוי בשבילו שלכשתבוא שתעשה שטר עליה וכשבאה לא רצתה ותבע ראובן לערב שיכתוב לו הוא שטר על נכסיו והערב טוען שאינו חייב אלא יחזיר לו מעותיו** [בגוף]**הדין עם הערב.**

יב [כ]**מי שאמר לחבירו הלוהו ואני ערב לגופו של לוה** [7]**לא ערב לעצמו של** [8]**ממון אלא כל זמן שתרצה אביאנו לך וכן אם אמר ליה אחר שהלוהו ותבעו הניחהו וכל זמן שתתבענו אביאנו לך וקנו מידו על כך אפילו התנה ואמר אם לא אביאנו או שמת או שברח אהיה חייב לשלם הרי זה אסמכתא ולא נשתעבד.** [כא]**וי"א** [כב-יד]**ועיין לעיל סימן קכ"ט סעיף ח'.**

יג מי שלא פירש קצב הדבר שערב כגון שאמר לו כל מה שתתן לו תן לו ואני ערב או מכור לו ואני ערב או הלוהו ואני ערב [ל]**להרמב"ם אין זה הערב חייב כלום** [כה-טו]**וכל** [9]**הבאים אחריו** [כז]**חלקו עליו והכי נקיטינן.**

ציונים ומקורות כ) טור סעיף ט"ו בשם הרמב"ם פכ"ה ממלוה הי"ד. כא) עוד שם בשם הראב"ד שם. כב) טור סעיף ט"ז בשם הראב"ד פכ"ה ממלוה הי"ג. ד"מ ט"ז.

7) כ"ה בד"ר וכ"ה ברמב"ם, ממהדורת רמ"א של"ח ואילך: **ולא** וכ"ה בטור. 8) בד"ר: **לעצמו של זמן.** ותוקן ממהדורת הרמ"א, וכן הגיה בערך לחם. 9) במהדורת הש"ך: **והבאים אחריו.** וראה ש"ך סקט"ז.

סעיף י"ב יד) **וע"ל סימן קכ"ט.** עיין בתשובת ר"ש כהן ספר ג' סי' נ"ח [קש"כ]: **סעיף י"ג** טו) **וכל הבאים אחריו חלקו עליו.** ובתשובת ן' לב ספר א' כתב סוף כלל י"ב [סי' ע"ו] דמלי למימר המוחזק קיים לי כהרמב"ם, וכה"ג כתב בתשובת מהרשד"ם [חו"מ] סי' פ"ב וסי' קכ"א וקכ"ד (וקע"ט) [וקע"ו]. ול"ע, כיון *דהבאים אחריו חלקו עליו, וכן נראה מדברי המחבר ושאר אחרונים דלא קי"ל כלל כהרמב"ם בהא. ובסמ"ע כתב בס"ק כ"ה דהמחבר סבירא ליה דאזיל הרמב"ם לטעמיה דס"ל המקנה לחבירו דבר שאין לו קנבה לא משתעבד וכמ"ש לעיל הטור בשמו סימן ס', וממילא החולקים עמו שם חולקים ע"כ בדין זה. ובפרישה כתב דאף החולק שם מודה כאן, כיון דאיכא ב' ריעותות דאסמכתא ודערבות דלא קני. ובתשובת ר"י ן' לב *מ"א סי' ע"ו כתב שאפילו נשבע *הערב על זה אינו צריך לקיים מכח השבועה, דבטעות נשבע דהיה סבור דמשתעבד, ע"ש [קש"כ]. ועיין לעיל סימן ע"ג בסמ"ע (כו') *ס"ק (כ"ו) [כ"ח, ובש"ך סקכ"ג וסק"ל]. ונראה לפע"ד עיקר כהב"י [סעיף ט"ז] וכן מוכח להדיא בתשובת מהר"י ן' לב ספר א' כלל י"ב, וכן דעת הרב המגיד [פכ"ה ממלוה הי"ג] שזה תליא במחלוקת דלעיל סימן ס', ופסק כאן כהמחבר. והראב"ד [שם] שעשה פשרה כבר השיג המ"מ עליו, ע"ש:

יא [ע]**ראובן קנה שדה משמעון וכתב לו שטר ואמר לו שיעשה לו שטר גם על אשתו ולא היתה שם נתערב לוי בשבילו שלכשתבוא שתעשה שטר עליה וכשבאה לא רצתה ותבע ראובן לערב שיכתוב לו הוא שטר על נכסיו והערב טוען שאינו חייב אלא יחזיר לו מעותיו** [בגוף]**הדין עם הערב.**

סעיף י"א בגן **הדין עם הערב.** הטור [סעיף י"ב] מסיים בטעמו ז"ל, כי לא נדר לו שמעון המוכר אלא שתעשה לו אשתו השטר, או שיתבטל המקח ויחזיר לו מעותיו, גם הערב לא נשתעבד לו בפי, עכ"ל: **סעיף י"ב** בדן **ועיין לעיל סימן קכ"ט סעיף ח'.** נראה דרימז למ"ש שם בהג"ה, מי ששאל חפץ מחבירו כו' עד אע"פ שלגבי השואל הוי אסמכתא הערב חייב לשלם, עכ"ל. וגם שם כתב מור"ם מראה מקום לעיין למ"ש כאן, ע"ש. ונראה פשוט דאף מי שסבירא ליה התם דהערב חייב, יכול להיות שסבירא ליה דבהני אסמכתא דמני הכא פטור, והיינו טעמא, דאסמכתא דלשם אינה אלא כאסמכתא דסתם ערבות שנתערב בעד המעות לחוד בלי תנאי דמשועבד בו הערב בפשיטות, משום דאגב דהימניה גמר ושיעבד נפשיה, ולא אתא שם אלא ללמדינו דאע"ג דגם לגבי השואל הוה אסמכתא והוא פטור, והו"ל למימר דהוא בכלל מה שכתב דבכל מקום דפטור הלוה פטור ג"כ הערב, קא משמע לן דלא, אבל בהני אסמכתא, אינן כאסמכתא דערבות דעלמא, וכמ"ש לעיל [ס"ק י"ח-כ'] ודוק: **סעיף י"ג** כה **וכל הבאים אחריו חלקו עליו.** המחבר ס"ל דהרמב"ם פוטר הערב משום דאזיל לטעמיה [פי"א ממכירה הט"ז], דסבירא ליה המקנה לחבירו דבר שאין לו קנבה לא משתעבד וכמ"ש הטור בשמו בסימן ס' [סעיף ט'] ובסוף סימן ר"ז [סעיף כ"ז], וממילא החולקים עמו בשאותו הדין חולקים עליו ג"כ בהאי, ובפרישה [דרישה סעיף ט"ז] כתבתי והוכחתי מלשון הטור והראב"ד [המובא בציונים אות כ"א] דאף המחייבים בעלמא בהמקנה דבר שאינו קנוב, מודה הכא דפטור, כיון דנלטרף לו עוד ריעותא, אסמכתא דערבות, ואע"פ דכל אחד בפני עצמו אמרינן דקנה, מכל מקום בהצטרפן יחד לא קנה, ומשום הכי הראב"ד דס"ל שם דקנה לגמרי, כאן כתב דלא קנה לגמרי אלא אחר אומדנא, ועיין דרישה [שם] מ"ש עוד הוכחות, ודוק כי זה נלע"ד ברור לדינא: **סעיף י"ד** כו **ערוב זה**

שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> עמוד מס 326 כג חו"מ ה (צו-

שולחן ערוך חו"מ סימן קלא, סמ"ע סקכ"ח, ש"ך סקט"ו

מי שנעשה ערב על דבר שאינו קצוב, נחלקו הפוסקים אם נשתעבד: דעת השו"ע והש"ך שתלוי במחלוקת הראשונים בכל מקום שמחייב עצמו בדבר שאינו קצוב, והכריעו כהראשונים שמת־חייב בכך. אולם דעת הסמ"ע שערב גרע שיש בו תרתי לריעותא: דבר שאינו קצוב ואסמכתא, וכה"ג י"ל שכו"ע מודו שלא מתחייב.

Where one agreed to guarantee a loan of an undisclosed amount, many Poskim compare it to a general dispute in the Rishonim whether a kinyan can be effective on an undisclosed amount, and the consensus of the Poskim is like the opinion that it is effective. However, Sema suggests that in this case all would agree that it is not binding, because of the additional consideration that a guarantor's commitment is also similar to asmachta.

בשל המקח והרי ציארכו דמוס במקח גרע מחסרון הטעאה בחשבון, וא"כ הוא הדבר אשר אמרתי דהדברים ק"ו בשתא הטעאה בחשבון אסור מה"ת לעכו"ם כמו שביארנו, כ"ש במוס במקח דאסור מה"ת להטעותו:

ואחרי שבארנו יש איסור מה"ת להטעות לעכו"ם נבוא לבאר הדין בנ"ד, הן כ"ת רצה לבטוח עצמו על דעת מי שאומר דמצוות הבאה לישראל נאמרה ולא לעכו"ם וזק מוס קדום הבס, וא"כ בנ"ד בין דישראל המוכר גם הוא לא יבא מן המוכ ממילא ליכא נמי קדוה"ם, לדידי לא מסתבר כל דבריו, חדא דכפ"י הוא יחידאה בזה דהבנה לא נאמרה לעכו"ם כמ"ש בעירובין דס"ב, והמוס' שם ובע"ז דע"א חולקים עליו וגם ברמב"ם ובטור לא משתמש לומר כן והכי קי"ל עיקר לדינא דגם לעכו"ם מיירי בהבנה אלא דאכתי הי' אפשר לצדד דדוקא בגזל ממש הוא דקי"ל הכי דמחויב להשיב גם לעכו"ם, אבל הטעאה אע"ג שאסור להטעות לעכו"ם אין איסורו אלא מוס הה"ם ולא מוס ממון הכירו כמו בגזל וכמ"ש הטור חו"מ סי' שמ"ח בתמת דהיכא דליכא הה"ם הי' שרי להטעות וכ"כ אחד מגדולי אחרונים הגר"ם מוולחזין בתשובת מוס המשולם סימן י"ז וגם לרמב"ם דאוסר הטעאה אינו אלא מוס הה"ם דלא עדיף מגזיתו כשלא א"ל דאה של דעתך אני סותך דאסור מוס הה"ם ועי"ש שהעלה דבמקום דליכא הה"ם אינו מיב להחזיר הטעות ע"ש, אבן לפ"ד גם זה לא יועיל חדא דכשנגנו מוכן על הגר"א ז"ל הנאון בעל קרוסת יו"ט הוכיח דהטעאה אינו מוס הה"ם אלא מוס דהו כגונב ממון ממש דמה לי גונב בדרך נגיבה מה לי בדרך זה שמטעהו בחשבון, וכ"כ המגדלי בשם רא"ה זכרתיו לעיל, ואפי' לבי' התוס' דטעם האיסור בנגיבה ובגזלה גופא, אינו מוס דהוי ממון אחרים אלא מוס הה"ם, מ"מ כיון דאסרה רחמנא ודאי דבכל ענין אסרה ואע"ג דתלת האיסור אינו אלא מוס הה"ם, השתא דאסרה אסרה אפי' היכי דליכא הה"ם ע"ש בתשובה סי' מ"ו בד"ה והעולה, ועוד אפי' אם נניח דהלק עם הגר"א דבמקום דליכא הה"ם אין מיב בחזרה, אבל לא הכא בנ"ד נמי איכא הה"ם, ומה שטען כ"ת דאין בזה הה"ם כיון שגם הוא לא ידע מן המוס, דז"א דא"כ למה הבטיח לעכו"ם שאין בו מוס ודאי והו"ל לומר האמת שהוא עלמו קבה את הסוס בימי החרף ואינו יודע אם נמצא בו מוס כזה, ואחרי שהעכו"ם שאל ממנו ע"ז והוא הבטיחו שודאי אין בו מוס אין הה"ם גדול מזה, וכו"כ מבואר בחו"מ סי' ר"כ בחומר הלוה לפלוני כי בטוח הוא אפי' אם יודעין הנו שבאמת לא ידע מחלבו עכ"ז מיב דזה נופא הוי כמזיק דבשלא ידע בבירור למה אמר למלוה כדבר ברור וכמ"ש האחרונים ומש"ש בשה"ש שם, והנה דכוותה אם לא ידע בבירור לא הו"ל לומר שודאי אין בו מוס, ובמקום הה"ש הא לכו"ע מיב בהשבה, ועוד שבטיני דומה המוכר בטעתו שמוכן כי הוא לא ידע מהמוס בשעה שמכרו לעכו"ם לההוא מוכרא דמבית כורא לקיני' ופיו מבטילו להתחייב יותר, דבשלמא אם הי' מוען שידע בוה מוס ובכוונה הטעה לעכו"ם מפני שחפץ הי' לעבור על האיסור ולהטעותו וא"כ איסורא דעביד עביד-שאינו משתם לאיסור, ולא הייט דנין כ"א יש חיוב השבה, בכה"ג אי' מקום לדון אם מחויב בהשבה לעכו"ם בענין הטעאה, אבל לדבריו האמת שמוען דבשעת מכירה לא ידע כלל מהמוס וממילא לא נתכוון כלל לגזולו ולהטעותו ובאמר בא כמת לב"ד לשאול הדין הרי הוא שואל על לבתחלה אם מוטר לגזולו, ודאי דב"ד מחויבים להגיד לו שיש בזה איסור הה"ת, וממילא שגם הוא יפרוש עצמו מן האמת ויחזיר לו מה שגזלו בכדי לסלק מן האמת, ובכן מה מקום לדון בהה"ת אם מחויב בהשבה, זה אין מקום כ"א בגזלו

בחחסון אבל בבא ליאחל מהחלה אם יש בה איסור גזל וכגון בנ"ד שבשעת מכירה לא ידע שגזול לעכו"ם במכירה זאת ולא בחכון לגזולו, ואף בהמשות שקיבל בעד הסוס תחת ידו הם אבל לא בהכון לגזלם בכה"ג ודאי שב"ד מחויבים לפסוק שיש בזה איסור הה"ת ומחויב להשיב מה שלקח כיון דעד עתה לא בהכון עוד לגזול היאך אפשר הדבר שהב"ד יחיבו לו לגזול לבתחלה, ולכן פשוט שב"ד מחויבים לפסוק כי המכירה בטילה ומחויב להתפשר עם הטרי"ם בעד החסרון ואם המוכר לא יליית דינא ויאמר כי אינו מוכן לאיסור הטעאה אינו ויבוא לשאול אם מחויב בהשבה דשמא איסור הטעאה אינו אלא מוס הה"ת, מייב נמי לענ"ד בהשבה משום דהבטיחו שאין בו מוס ואין זה טענה מה שלא ידע מהמוס דשכ"פ הו"ל לומר האמת שאינו יודע ואחרי שהבטיחו כי בודאי אין בו שום מוס אין הה"ת גדול מזה ומייב לכל הדעות:

והנני ידידו המצרנו בברכת

אהרן וואלקין

ליתר עיון

סימן קטו

ב"ה יום ה' י"א אד"ר תרפ"ט פינסק.

כבוד הרב וכו' מהור"ר אהרן דוב
באראז נ"י רב בבערעזין.

ע"ד הטובה שבא לידו, שני שותפים בעלי הטארטאק שבאיזו באו לפניו בטענה על ראובן סוחר בעלי יער שלדבריהם הבטיח להם לפני שנה להעמיד בטארטאק שלהם עוד גאטור אחד לנסירת העליס, ואמר להם הלואי שתכפיקו של שני נאטורים לתוך הקרשים מה שאתן לכם, ובהיום שלפ"ז נלך הי' גם להחליף המכונה שעמד מל עתה בטארטאק כי קטנה היתה וכוחותיה אין מספיק לעבודת שני גאטורין, ובהכרח הוא להחליפה על יותר גדולה, שלזה נלך הולאה מרובה, אף הוא הסוחר הבטיח לבוא לעזרתם בבתינת דמ"ק ובנתינת זשירת על כוועכסלבן שיוכרכו להת מכיר הגאטור, על סתך זה עשו לעשות כל ההכנות הדרושות להעמדת הגאטור, וכבר הכניסו בעסק יותר מארבעת אלפים דולאר, והנה פתאום רוח אחרת עבר על ראובן הסוחר וקנה מאטרטאק בעצמו ואינו נותן להם שום עצים לנסירה, ובכן חובעים השותפים הללו מראובן הסוחר ההיזק שעל פיו הולאו כ"כ ממון בעסק וגם מה שיושבים בעת בלא פרנסה, וראובן מבטיחם לעמדי ומיעץ שלא הוא הבטיחם ע"ז רק הם בא מעצמם ושאלוהו בהיות שבדעתם להעמיד גאטור שני אם יהי' אללו עבודה כדי ספוק לשני גאטורים וע"ז הביעם כלום אוכל להבטיח לכם בבירור אחרי שלאו בדידי תליא מלתא וזה תלוי בדריסת הסוסים שקיבם ממני לפעמים יש דריסה מרובה על סחורה טארטאטאנא ואז יצאו לתוך העצים ולנסרם בטארטאק ולפעמים יומעט הדריסה על סחורה בזאת, אם יהיה לי עבודה אתן להם, זה תכן שעמתיהם וכ"ת נוטה לחייב את ראובן בכל ההיזק מעצם דינא דגרמי ומדמי לה לך ואתי אבוא אחריך מו"מ סי' י"ד שמחויב להחזיר כל ההולאות שהוציא הלה על פיו, וגם להדין דאומר לאומן עשה לי כלי ולמי אקחנה וחזר ולא לקחה דחייב כתבואר בחו"מ סימן של"ג, וגם למרלה דיגר לשולחי ומלא רע דחייב, מו"מ סי' ש"ו:

ועתה אבוא להשיב על דבריו אם הדמיונות הללו שולים יפה, אומר לו מרלא- כי לא **מתבטאו** מתבטאי ולפנ"ד לא רק שגרמי ליכא בזה אלא אפילו גרמא נמי לא

בזה

זקן אהרן - א וואלקין, אהרן בן יעקב צבי עמוד מס 240 **הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה**

יתר עיון: שו"ת זקן אהרן ח"א, חו"מ סימן קטו

סוחר שהבטיח לאחרים להביא עצים הרבה ועל פיו השקיעו בעסקם סכומים גדולים, ולמעשה חזר בו ולא הביא ועי"ז עומדים להפסיד הפסדים עצומים, הזקן אהרן האריך אם אפשר לחייבו מדין ערב (וגם מדין מזיק), והעלה מעיקר הדין לפטור מדין ערב משום דבר שאינו קצוב (וגם משום חסרון אמירת "חזי דעלך קא סמיכנא"), אבל מחמת ההפסדים שגרם יש לו להפשיר אתם.

Further Iyun: A merchant promised to supply a huge amount of wood to a processing factory, whereupon they invested large amounts to buy new machinery to deal with the higher workload. The merchant did not deliver on his promise, and the factory cannot recover its investment. In a lengthy teshuva, Zekan Ahron discusses the potential liability of the merchant, concluding that while he is technically not responsible, he should arrive at a compromise with them due to the extent of the losses he caused.

דיגר מיירי דוקא בכה"א שאם האומן אומר שהוא טוב לו צריך לקבלו בע"כ ואינו יכול להשמט. אבל בהיא דכ"כ לא הי' מוכרח לעשות כעצתו והי' יכול להשמט משו"ה אינו חייב מעצם גרמי ע"ש והובא בקצרה בש"ך חו"מ סי' ש"ו אות י"ב, ולפ"ז נדחה ראיה שהבאתי מש"ס דכ"כ דבמקום שלא נתכוון להזיק לא הוי גרמי כיון שאפשר לייסבו כתי' המרדכי אבל עכ"פ בזה שונע לכ"ד אין כ"מ, דאיך שייסב לש"ס דב"ב אם כתירילי משום שלא נתכוון להזיק לו כתי' המרדכי משום דהי' יכול להשמט, יהי' ראיה עצומה לפטור בכ"ד דהא תרווייהו איתנהו בכ"ד, לא נתכוון להזיק וגם בעלי העצרעאק יכולים להשמט היו ולא לשמוע לעצתו של ראובן דמי הכריחם לזה, וממילא דלא טיבל לחייב לראובן מעצם גרמי, דאם כה נאמר לו כה נאמר ביאור הש"ס למה אינו חייב התם מעצם גרמי, אבל לפנינו הרי יש ש"ס ערוך דלא מחייבי כה"ג מעצם גרמי אפי' כשנזדון הכשילו להוליא ממון על פיו ועצתו וכ"ש בכ"ד וכמ"ש, ובזה סתרנו ראיה ראשונה של כ"ה מהיא דלך ואני אבוא אחריך, דנידון דידן לא דמי כלל לזה:

ועתה אבוא לסתור ראיה השני' מהיא דתשובת הרא"ש שמובא בחו"מ סי' שלג באומר לאומן עשה לי כלי וכו', דהנה בכ"ד יש לפטור לראובן כמי מעשה אחר, עפמ"ש הרמב"ם פ"ו מהלכות זכייה ומתנה הכ"ד לגבי מזרה מן השידוך ח"ל הורו רבותי שאם הי' מנהג המדינה שיעשה כל אדם שעידה כו' אז יחלק מעות לשמשים וחזנין כו' ומזרה בה אח"כ מן השידוך משלמת הכל שהרי נרמה לו לאבד ממון וכל הנורם לאבד ממון חבירו משלם עכ"ל, והראב"ד השיג ע"ז וכותב דא"ל לשלם ההוצאות דכללא הוא דכל איבוד ממון שבעל הממון עושה אותו אע"פ שגרם לו זה פטור ע"ש, ועיין עוד במ"ל שם שהביא בשם מוהרי"ק וז"ל ואע"פ שהוליא מעותיו על סמך דברי ראובן, שמעון הוא דאפשר אעפשי' כו' ונראה דהאי מלתא אי חייב ראובן או לא תליא בפלוגתא דרמב"ם וראב"ד ז"ל הנא בפרקין דלעשה הרמב"ם חייב ולראב"ד פטור כיון דבעל הממון הוליא ההוצאה ע"ש, ולפ"ז בכ"ד נמי לכאורה תליא בפלוגתא זאת, דלראב"ד פטור מעצם שלא ראובן איבד מעותיהם אלא בעלי ערעאק בעצמם הוליאו אע"פ שבא בגרמתו של ראובן פטור וכפי הכלל שנתן הראב"ד, ויהי' לפ"ז ספיקא דדינא, אבן באמת נראה דבכ"ד אפי' הרמב"ם מודה דפטור דהא הראב"ד הקשה על הרמב"ם מב"ש ערוך ממוכר זרעוני גינה לחבירו וזרען ולא נמחו שאינו נותן לו כ"א דמי הזרעונים ואינו נותן לו ההוצאה שהפסיד על ידו בזריעה ואי' המ"מ שם שאינו דומה להתם שהיה מוליא הוצאות הזריעה כדי להרויח בהן ולפיכך אינו בדין בישלם זה מה שהוליא כדי להרויח, אבל כאן לא היה כוונתו להשתכר בדבר אלא להתנהג כמנהג העיר וכיון שהוא נסמך עליה והיא חזרה בה בדין הוא שישלם ע"ש, ולפ"ז בכ"ד נמי כשבעלי העצרעאק הוליאו המעות עשו זה כדי להרויח ולהנדיל לעסקם ובכה"ג אפי' לרמב"ם פטור כיון שכדי להרויח הוליאו ודמי שפיר להיא דזרעוני גינה הנ"ל ובזה נדחה ראיית כ"ה מהיא דתשובת הרא"ש דאומר לאומן עשה לי כלי פלוני ואקנה ממך והאומן עשה הכלי וחזר בו דחייב מדינא דגרמי, דלמ"ש לא דמי להתם דהתם האומן לא הוליא כדי להרויח, דמה שמרויח שכר פעולתו לא מקרי להרויח אלא שכר עמלו הוא נוטל ומשו"ה חייב מיהא לרמב"ם, ולראב"ד גם בכה"ג פטור, אבל בכ"ד השותפים הוליאו כדי להרויח ולהנדיל העסק והכנסתו שיהי' בזה ריוח יותר משיעור ההוצאה דאין אדם טורח להוליא מעותיו כשאח"כ לא ירויח כ"א מה שהוליא, דא"כ טורח זה למה זכן וזכין תנרא איקרי, אי"ו שחשבו לקבל ריוח יותר מההוצאה ובכה"ג גם לרמב"ם פטור, דדמי ממש להיא דזרעוני גינה:

וארוחנא לייסב בזה קושית רעק"א בתשובה ס"ס קל"ד שהביא לתשובת הרא"ש באומר לאומן עשה כלי וכו' דלעיל דחייב, והקשה למה יהא חייב והא בכה"ג שעושה כדי להרויח ליח מאן דסובר דיתחייב לשלם לפי תי' המ"מ הנ"ל ע"ש, ונראה שהבין דאומן הוי נמי עושה כדי להרויח וכמו בזרעוני גינה, אבל למ"ש זה אינו דהא דפוטר הרמב"ם במוליא כדי להרויח היינו דוקא כשמקום להרויח יותר ממה שהוליא וכמו בזה **דזרעוני** גינה נמי הכי הוה שע"י הוצאות שיוליא לזריעה יקלוט אח"כ הרבה יותר מכפי שהוליא על הזרעונים והוצאות הזריעה ובוא יבוא ברבה אוסף אלומותיו בכה"ג דוקא הוא שסובר הרמב"ם דפטור מלשלם ההיזק דאין סברא בשעה שזה מוליא כדי להרויח הרבה יותר מפישור ההוצאה וזה יתחייב, והדין יהי' לקוי, דאם יהי' שכח יטול הוא והיזק ישלם לו האחר, אבל במוליא הוצאה כזה שהמוליא אינו מקוה לשכר יותר מפישור ההוצאה וכמו באומן שלא חשב כ"א לקבל שכר עמלו בכה"ג ודאי דלא מיקרי כדי להרויח ומחוייב הוא לשלם, וראיה ברורה לדברנו מתשובת הרא"ש אחרת שהביא הטור חו"מ סימן ר"ז וז"ל ראובן הי' לו פרה והיה ירא לשוחטה שמא המלא טרפה א"ל שמעון שחוט אותה ואם תמצא טרפה אתן לך בשביל בשרה כך וכך ואם תמצא כשירה כך וכך ושחט ראובן את הפרה ונטרפה וראה בשעון ההפסד וחזר בו, ופסק הרא"ש דיכול שמעון לחזור, ובתשובת רעק"א שם ובקצוה"ח סי' ר"ז הקשו דברי הרא"ש אהדדי, דהך דינא דאומר לאומן עשה כלי הנ"ל חייבו הרא"ש בכל ההוצאות שהוליא האומן על פיו, וא"כ למה לא יתחייב גם בדין דנמצא טרפה משום דינא דגרמי כיון ששחט על פיו ע"ש שנדחקו לייסב, ולמ"ש אין שום סתירה בדברי הרא"ש, דבנמצא טרפה עשה כן כדי להרויח שכר הכשירה ולכן פטו' הי' מלשלם היזק הטרפה דאין זה משורת הדין שהרויח מן הכשירה יטול הוא והפסד הטרפה ישלם לו אחר, משא"כ באומן דעשה הכלי לא כדי להרויח כ"א שכר עמלו וזה לא מיקרי כדי להרויח ולכן מחויב המזיק לשלם לו:

ואמנם אפי' נימא כהבנת רעק"א וקצוה"ח דאומן הוי נמי עושה כדי להרויח ואפ"ה חייבו הרא"ש לשלם מדינא דגרמי ומכלל דלא ס"ל לרא"ש כחילוקו של המ"מ ולרא"ש חייב בכל אופן אפי' כשמוליא כדי שירויח, אפ"ה אין לדמות הך עובדא דנ"ד להיא דתשובת הרא"ש באומר לאומן, דהא התם בתשובת הרא"ש מיירי בכה"ג שאם לא יקח הבעה"ב את הכלי שעשה האומן מיד תופסד הכלי ותלך לאיבוד לגמרי דכן מפורש בתשובת הרא"ש גופא ונם במחבר שהעתיק דבריו וז"ל שם בסי' שלג סעיף ח' אמר לאומן עשה לי דבר פלוני ואקחנו ממך ועשאו האומן ואח"כ אינו רוצה לקחתו והוא דבר שאם לא יקחנו מיד יפסיד חייב עכ"ל, הרי להדיא שדוקא בדבר שאם לא יקחנו מיד יפסיד, דהיינו דבר האבוד הוא דחייב אבל במקום שאינו דבר האבוד גם אם לא יקחנו זה, אינו חייב, וכע"כ דמעמו הוא כמ"ש לעיל דהמעות שהוליא לא הופסדו כלל דהא יש בשבח על הכלי ולא שייך לחייבו מעצם גרמי כיון שלא הופסד כלל, ולפ"ז בכ"ד נמי שאינו דבר האבוד ואם לא יוצרך המכוה להם יבוא אינש אחר ישלם מחירה וכל ההוצאה ניכר בשבח שהושבח העסק דאין לחייבו כלל ושיין בתיבות שם שטרח לייסב למה דייק המחבר לכתוב שהוא דבר האבוד ואם לא יקחנו יפסיד ולמ"ש נ"מ:

אלא דאכתי צריך ביאור, דנהי דמעמם מזיק אין לחייבו משום שבחבמי, אבל אכתי נחייבו מעצם ערב שהרי

שהרי על פיו הוליא המצות ומ"ש מהא דכתב הרמ"א תו"מ סי' קכ"ו דהאומר למלוה להלות לזה כי בעוה הוא ועשאו על פיו וסי' שקר דחייב לשלם דהוי כמתערב לו ע"ב, וביותר יונדל הקושיא שפת"ש בכ"י חו"מ סימן כ"ז שהקשה על תשובת הרא"ש שזכרתי לעיל דראובן הי' ירא לשתוב הפרה שמא תמלא מרפה וא"ל שמעון שתוב ואם תמלא מרפה אתן לך בשביל בשרה כו"כ ונתן שמעון משכון ביד שלים ויכול שמעון לחזור, והקשה דלמה לא יתחייב שמעון מדין ערב שהרי על פיו שתבה, ותי' שני תרוצים חדא דערב שאני משום דמהימן לי' גמר ומקני אבל הכא לא היתני' שנתן משכון, ועוי"ל דהכא לאו בתורת ערבות נתית אלא דרך מקח ומתכר וכיון שלא קנה בדרכי הקנאה לאו כלום הוא ע"ש, ושני התירוצים הללו אינם שייכים בנ"ד דהא היתני' על דבורו וגם שום מקח ומתכר לא הי' בזה, וא"כ שפיר קשה למה לא יתחייב ראובן משום ערב, וראה לייחד דגם משום ערב אין לחייבו בנ"ד דהא הכא לא התחייב ראובן שיקנה ממנו אם המלכתיק כשיונמר, או שיחזיר להם ההוצאות שיוציאו ע"ז, לא התחייב נגדם כ"א שיתן להם מלאכת הנסירה מעצים אלו, אבל חסרו מלקוב דבר ידוע ומסוים, או בשנים, שכך וכך שנים יתן להם המלאכה, או במדה שכך וכך קובין עצים מחוייב ליתן להם לנסרם, וא"כ אפי' נימא שהי' בזה התחייבות, אכתי הוי ההתחייבות בדבר שאינו קונה דלא מהני לשיטת הרמב"ם כלל, ואף שרבים חולקים עליו ולא קיי"ל כהרמב"ם מ"מ להליא מן המוחזק אי"א דמלי המוחזק לומר קים לי כהרמב"ם וכמ"ש הש"ך חו"מ סי' ס' בשם גדולי הפוסקים דמלי המוחזק לטעון כן, ואם כי הש"ך מסיק דלא כוותייהו מ"מ ראיתי בכמה תשובות מגדולי האחרונים שפסקו הלכ' למעשה דמלי לומ' קים לי כהרמב"ם, ואמנם אפי' נימא כהש"ך דבעלמא לא מלי לומר קים לי כרמב"ם בזה, אפ"ה בנ"ד נראה דגם הש"ך מודה, ואפשר עוד דגם אין אנו לריכין לטעמא קים לי משום דיש פנים לומר דבנ"ד כו"ע סברי דלא מהני סקנין בדבר שאינו קונה, מתרי טעמי, חדא דכבר הקשו כל הפוסקים על הרמב"ם מש"ס דנימין ד"כ אין מוליאין לאכילת פירות ושבת קרקעות מנכסים משועבדים וקאמר עלה בגמ' ר' חייא אומר לפי שאין קונין, והא אכילת פירות ושבת קרקעות רק מפני תיקון העולם הוא דלא נני אבל מדינא נני אפי' מתשעבדי אע"ג שאינם קונים, ועיין בש"ך חו"מ סי' ס' ובאחרונים שהרבו להביא עוד קושיות חזקות שבשבילן ניידו הפוסקים מסיעת של הרמב"ם בזה, ולולי דבריהם הי' נ"ל חילוק פשוט גם מסברא גם מלשון הרמב"ם דהא דלא מהני השעבוד בדבר שאינו קונה הייגו כשהתחייבות בא מרצונו ונדבת לבו דבזה אתרי' דלא נמר ומקנה ואינו אלא כמנוס בהבטחתו, משא"כ בשם בנימין שבאמת הסיזק בא ללוקח רק מפני סבת המוכר שמכר לו קרקע גזולה וכשהוא מתחייב לפלות הזיק שגרם לו מהיכי תיתי לומר שלא נמר ומקנה, אדרבה עליו לומר שבכדי דלא ליקרי לי' גזלנא ומזיק נימא לו להקנות בלב שלם בכדי שלא יסבול הלוקח שום היזק על ידו, ושוי"ל דדוקא בדבר שאין קונתו ידוע גם אפ"י שומא ואומדנא וכגון מתחייב ליתן מבירו חמש שנים, דמזונות אי אפשר לידע שומתו גם בערך, דזה תלוי לפי האדם והמצב, אדם מפונק ואסמים מזונותיו מרובים ומולה לריך למזונות הרבה יותר מאדם בריא ורפואה שאין לה קצבה הוי נמי בכלל מזונות ולכן אי"א לידע שומתו גם בערך דמי יודע שמא במשך הזמן יחלה וילטרך לרפואות, מש"כ פירות הארה נהי דאין קנבה מדויקת ע"ז אבל בכ"ז אפשר לידע השומא בערך דדבר המצוי הוא שפירות מכל השנים שויים הם כמעט ובנקל אפשר לשער כמה שרה אלא תוכל להוליא פירות ותשו"ה מיקרי דבר קנוב, ושני התירוצים אלו אפשר לשער ולמוד מלשון הרמב"ם פי"א מהלכות מכירה וז"ל חייב אדם בדבר שאינו קנוב כגון שאמר הריני חייב לזון אותך או לכסות חמש שנים אעפ"י שקנו מידו לא מתעבד אזו כמו מתנה הוא ואין כאן דבר ידוע וקנוב ומלוי שנתנו במתנה, עכ"ל, ואינו מובן הלשון שכתב כמו מתנה וגם מ"ש שאין כאן ידוע ומלוי, וגמ"ש נתכוון בזה לשני התירוצים שכתבתי, דבמה שכתב דהוי כמו מתנה נתכוון ותי' הראשון דדוקא בדין דחייב אני לך לזון דהחיוב בא מרצונו הטוב והוי זה כמו מתנה שבא מרצונו, בזה הוא דאמרי' דאינו יכול להתחייב, משא"כ היכי שהחיוב בא משום שרוצה לפלות לו ההיזק שגרם לו אמרי' דנאי נמר ומקנה, ובמה שכתב ואין כאן ידוע דבר ידוע ומלוי נתכוון לתי' השני דבדבר כזה ששומתו ידוע ומלוי הוא להיות תמיד בשוה שפי"ז אפשר לשער בנקל כמה הוא, מיקרי דבר קנוב, ובתירוצים הללו יפורלו רוב הקושיות שהקשו על שיטת הרמב"ם עיין בדבריהם ועיין באחרוני לתו"מ שם שייישבתי לשארי הקושיות שהקשו עליו ואכ"מ:

ואחרי כל זה י"ל דבמקום שהתחייב מנדבת לבו ולא בשד היזק שגרם, כו"ע מודים דלא מהני דבר שאינו קנוב כיון דכל עיקר מה שחולקים עליו הוא מכח הקושיא דנימין, ולמ"ש שם שאני משום דבא לפלות בשר היזק וגם הרמב"ם נופא מודה דבכה"ג מהני הקנין, ואף שמסתימת הפוסקים לא משמע כן וגם מתוך דברי איזה פוסקים אפשר למלות סתירה לזה, אבן אם לא כל הפוסקים עכ"פ כמה מהם קרוב לומר שבכה"ג יודו לרמב"ם ואת זה אנו מבקשים דא"כ בכה"ג יהא מלי המוחזק לומר קים לי כרמב"ם לכו"ע, דהא כל עיקר טענת הש"ך במה שהעלה דלא מלי לטעון כן הוא משום דאיך אפשר לומר דהמוחזק יהא מלי לטעון קים לי כיחיד במקום שכל הפוסקים חולקים עליו וגמ"ש המחבר דכל הפוסקים חולקים, וא"כ בכה"ג דבא מנדבת לבבו דלמ"ש לא כולם חולקים עליו בזה, א"כ שפיר יוכל לטעון קים לי כרמב"ם ויש בזה שבר עכ"פ לסמוך על הפוסקים שבכל אופן יכול לומר בזה קים לי כרמב"ם, וכיון שכן בנ"ד דהחיוב בא מנדבת לבבו, ודאי דיש לפסוק כהגהו רבותא שהביא הש"ך דמלי המוחזק לומר קים לי דלא מהני החיוב:

ויותר נראה מעם פשוט דלא מהני בנ"ד הקנין בדבר שאינו קונה לכו"ע דהא למ"ש דמעם מזיק אין לחייבו כ"א מעמם ערב, ובערב נופא כשמתחייב בדבר שאינו קונה לא מהני כמבואר להדיא בחו"מ סי' קל"ח וחנו אפי' להחולקים על הרמב"ם כמ"ש הסמ"ע שם משום דאיכא בזה תרי אסמכתא, ערב נופא אינו אלא אסמכתא, ודבר שאינו קונה הוי נמי אסמכתא, ובתרי אסמכתא, אסמכתא כו"ע מודים דלא מהני הקנין, וא"כ בעובדא דנ"ד דהחיוב הוא דבר שאינו קונה אין לחייבו אפי' מעם ערב וז"ב:

ועוי"ל מעם אחר דאין לחייבו בנ"ד משום ערב, דהא לא נתערב לבו בהדיא לומר הוליאו המצות ואני ערב, אלא שהם עשו כן מפ"י עלמו, וזה נחשב כנתערב, ובכה"ג שלא נתערב בהדיא הא בעינן שנדע אם באמת אם סמכו רק עליו ואם גם הוא ידע שסומכים רק עליו, והיו לריכים לומר לו חזי דעלך קאסמיכנא, ואפי' למ"ד במראה דינר לשולחני מ"ל שיאמר חזי דעלך סעיכנא, הכא מודה דבעי' דוקא שיאמר כן כמבואר להדיא בחו"מ סימן קכ"ט ברמ"א סעיף ב' דאם לא נתערב בהדיא רק שאומר למלוה להלות לזה כי בעוה הוא ועשאו על פיו ואיה שקר חייב, ובביא הש"ך בשם הש"ס דבאם לא אמר לו חזי דעלך קא סמיכנא פטור לכו"ע ע"ש, ואפי' למ"ש הש"ך שם דגם אם לא אמר בהדיא חזי כו' אלא שיש הוכחה

והשתדלנא

והומדנא בסמך רק על דבריו וחבירו יודע שסמך רק עליו נמי כני ע"ש, הבל עכ"פ הוכחה ברורה ודאי דבעי' לכו"ע, ובגידון דידן לא רק שאין הוכחה שסמכו עליו אלא להיפך דיש אומדנא שלא סמכו רק עליו לבד, דאיך שייך לומר שסמכו רק עליו דהא לא התחייב לשלם להם סכום ידוע וקצוב, או להעמיד להם עבודה קצבה ידוע כך וכך קוביק עלים או כך וכך שנים, רק סתם הבטחה שיתן להם עלים לנסירה וא"כ איך אפשר לסמוך ע"ז דשמא לא יהי' לו עלים לחתוך מאיזה סבה שתהי' בשלמא אם הי' מבטיח להם סכום ידוע כי' שייך לומר דסמכי ע"ז, ובאם לא יהי' לו עלים משלו יהא מחויב להשיג עבורם גם משל אחרים ולהעמיד להם הסכום שהתחייב, או ישלם להם בממון, אבל כשלא נתחייב כ"א ליתן להם עלים שלו לנסירה, מנא ידעי לסמוך ע"ז בשעה שיש בזה כמה מי יימר וספיקות שונות, ספק שמא לא ירצה או לא יוכל תחילה לסחור עוד עם עלים מאיזה סבה שיהי', ספק שמא לא ירצה או לא יולרך לנסרם מאיזה טעם שהוא, ספק שמא לא ירצה ליתן להם מלאכה כ"א זמן מועט, דהא לא ההתייב זמן קצוב, ובע"כ דמוכח דהם לא סמכו רק עליו, וגם הסומר חשב לודאי שהם אינם סומכים רק עליו אלא שלפי חשבונם היו סבורים שזהו עסק עוב לפניהם כי מסתמא לא יעמיד איש אחר מארעתא ומסתמא יוסיף גם דאובן בלזה לסחור עם עלים ולנסרם וימסור להם המלאכה ואם לא יתן הוא יהנו אחרים ואדעתא דהכי ירדו לספיקא וכדרך כל המסחרים דנתית איש לספיקא ואינהו דאפסידו אנפשייהו שלא פירשו עם ראובן תנאי ההבטחה בדבר ידוע וקצוב, ובכה"ג שעפ"י האומדנא השותפים לא סמכו רק על הבטחתו שלא הי' כ"א פעמי מילי ולא ראובן ידע שסומכים רק עליו ולכן לא הי' מזיר בלשונו לגזם אותם בהבטחתו ואילו היו אומרים לו חזי דעלך סמכינן ואתה תהא אחראי בעד ההוצאות לא הי' מבטיח אותם כלל, וא"כ פשוט וברור שאין לחייבו בכה"ג מעשם ערב, וכזה נדחה ראיה האחרונה שהביא כ"ת לדמוקה למראה דינר לשולחני, דז"א דגם במראה דינר גופא ק"ל דאם לא אמר חזי דעלך סמיכנא פטור וכמ"ש הרמ"א חו"מ סי' ס"ו, ואפי' להחולקים שם אפ"ה בכה"ג דנ"ד ליתא מאן דפליג דאם לא אמר לו בהדיא חזי כו' וגם ליכא הוכחה ברורה דשני הלדדים המבמיך והנסמך ידעי שרק עליו קא סמכו דאין לחייבו מעשם ערב וכמ"ש:

קצש"ד, מהשקפת הדין איני מולא לנכון לחייב לראובן לא מעשם מזיק ולא מעשם ערב, ואמנם עפ"י פשר ראוי שיפלה להשותפים בעלי האחרעאק שגרם להם היזק גדול וגם ירד לחייבם לקפח פרנסתם, ואם כי מלד הדין נ"ז אינו מעשה גדולה כיון שבלא"ה אם לא הי' רולה לסחור עוד עם עלים לא היו יכולים לתובעו שיתן להם מלאכה כיון שלא התחייב נגדם בדבר ידוע וקצוב וכמ"ש, וא"כ אם הסבה היא מחמת שהעמיד מארעאק ואין נלרך עוד לתת לאחרים נמי אין יכולים לתבוע זה דמה קפידה יש מאיזה סבה פסק ליתן להם מלאכה, ויש עוד לדון בזה, מ"מ בדרך פשר יש מקום לחייבו בכה"ג יותר, ואלו באיזה אופן יהי' הפשר קשה לשער מרחוק, וכזה נלרך להכיר היטב מלבו של העסק ומלבו של הנידונים ומרחוק קשה להגיד גם השערה בזה, רלוני מאד להפך בזכות השותפים הללו אחרי שכ"ת יתאר מלבם כי אורח הוא ונהרסו עי"ז, אבל מה שעשה תורה היא ואמה כתיב בה, ודל לא תהדר לוותה לנו תוה"ק ולא אוכל לעוות בדין מה שהוא נגד שכלי, עלתי להביאם לידי פשר:

והנני הדו"ש ומברכו בברכת
אהרן וואלקין.

תם החלק הראשון.

מסורת הש"ס עם הוספות

ב) [ע' תוס' ד"ה ומה]. ג) [ע' תוס' ד"ה למתן]. ד) [ע' תוס' ד"ה אותיות, ובמהרי"ל קנז]. ה) [ע' מהרי"ל קנז]. ו) [ע' מהרי"ל קנז]. ז) [ע' מהרי"ל קנז]. ח) [ע' מהרי"ל קנז]. ט) [ע' מהרי"ל קנז]. י) [ע' מהרי"ל קנז]. יא) [ע' מהרי"ל קנז]. יב) [ע' מהרי"ל קנז]. יג) [ע' מהרי"ל קנז]. יד) [ע' מהרי"ל קנז]. טו) [ע' מהרי"ל קנז]. טז) [ע' מהרי"ל קנז]. יז) [ע' מהרי"ל קנז]. יח) [ע' מהרי"ל קנז]. יט) [ע' מהרי"ל קנז]. כ) [ע' מהרי"ל קנז]. כא) [ע' מהרי"ל קנז]. כב) [ע' מהרי"ל קנז]. כג) [ע' מהרי"ל קנז]. כד) [ע' מהרי"ל קנז]. כה) [ע' מהרי"ל קנז]. כו) [ע' מהרי"ל קנז]. כז) [ע' מהרי"ל קנז]. כח) [ע' מהרי"ל קנז]. כט) [ע' מהרי"ל קנז]. ל) [ע' מהרי"ל קנז]. לא) [ע' מהרי"ל קנז]. לב) [ע' מהרי"ל קנז]. לג) [ע' מהרי"ל קנז]. לד) [ע' מהרי"ל קנז]. לה) [ע' מהרי"ל קנז]. לו) [ע' מהרי"ל קנז]. לז) [ע' מהרי"ל קנז]. לח) [ע' מהרי"ל קנז]. לט) [ע' מהרי"ל קנז]. מ) [ע' מהרי"ל קנז]. מא) [ע' מהרי"ל קנז]. מב) [ע' מהרי"ל קנז]. מג) [ע' מהרי"ל קנז]. מד) [ע' מהרי"ל קנז]. מה) [ע' מהרי"ל קנז]. מו) [ע' מהרי"ל קנז]. מז) [ע' מהרי"ל קנז]. מח) [ע' מהרי"ל קנז]. מט) [ע' מהרי"ל קנז]. נ) [ע' מהרי"ל קנז]. נא) [ע' מהרי"ל קנז]. נב) [ע' מהרי"ל קנז]. נג) [ע' מהרי"ל קנז]. נד) [ע' מהרי"ל קנז]. נה) [ע' מהרי"ל קנז]. נו) [ע' מהרי"ל קנז]. נז) [ע' מהרי"ל קנז]. נח) [ע' מהרי"ל קנז]. נט) [ע' מהרי"ל קנז]. ס) [ע' מהרי"ל קנז]. סא) [ע' מהרי"ל קנז]. סב) [ע' מהרי"ל קנז]. סג) [ע' מהרי"ל קנז]. סד) [ע' מהרי"ל קנז]. סה) [ע' מהרי"ל קנז]. סו) [ע' מהרי"ל קנז]. סז) [ע' מהרי"ל קנז]. סח) [ע' מהרי"ל קנז]. סט) [ע' מהרי"ל קנז]. ע) [ע' מהרי"ל קנז]. עא) [ע' מהרי"ל קנז]. עב) [ע' מהרי"ל קנז]. עג) [ע' מהרי"ל קנז]. עד) [ע' מהרי"ל קנז]. עה) [ע' מהרי"ל קנז]. עו) [ע' מהרי"ל קנז]. עז) [ע' מהרי"ל קנז]. עח) [ע' מהרי"ל קנז]. עט) [ע' מהרי"ל קנז]. פ) [ע' מהרי"ל קנז]. פא) [ע' מהרי"ל קנז]. פב) [ע' מהרי"ל קנז]. פג) [ע' מהרי"ל קנז]. פד) [ע' מהרי"ל קנז]. פה) [ע' מהרי"ל קנז]. פו) [ע' מהרי"ל קנז]. פז) [ע' מהרי"ל קנז]. פח) [ע' מהרי"ל קנז]. פט) [ע' מהרי"ל קנז]. צ) [ע' מהרי"ל קנז]. צא) [ע' מהרי"ל קנז]. צב) [ע' מהרי"ל קנז]. צג) [ע' מהרי"ל קנז]. צד) [ע' מהרי"ל קנז]. צה) [ע' מהרי"ל קנז]. צו) [ע' מהרי"ל קנז]. צז) [ע' מהרי"ל קנז]. צח) [ע' מהרי"ל קנז]. צט) [ע' מהרי"ל קנז]. ק) [ע' מהרי"ל קנז]. קא) [ע' מהרי"ל קנז]. קב) [ע' מהרי"ל קנז]. קג) [ע' מהרי"ל קנז]. קד) [ע' מהרי"ל קנז]. קה) [ע' מהרי"ל קנז]. קו) [ע' מהרי"ל קנז]. קז) [ע' מהרי"ל קנז]. קח) [ע' מהרי"ל קנז]. קט) [ע' מהרי"ל קנז]. קי) [ע' מהרי"ל קנז]. קיא) [ע' מהרי"ל קנז]. קיב) [ע' מהרי"ל קנז]. קיג) [ע' מהרי"ל קנז]. קיד) [ע' מהרי"ל קנז]. קטו) [ע' מהרי"ל קנז]. קטז) [ע' מהרי"ל קנז]. קיח) [ע' מהרי"ל קנז]. קיט) [ע' מהרי"ל קנז]. קכ) [ע' מהרי"ל קנז]. קכא) [ע' מהרי"ל קנז]. קכב) [ע' מהרי"ל קנז]. קכג) [ע' מהרי"ל קנז]. קכד) [ע' מהרי"ל קנז]. קכה) [ע' מהרי"ל קנז]. קכו) [ע' מהרי"ל קנז]. קכז) [ע' מהרי"ל קנז]. קכח) [ע' מהרי"ל קנז]. קכט) [ע' מהרי"ל קנז]. קל) [ע' מהרי"ל קנז]. קלא) [ע' מהרי"ל קנז]. קלב) [ע' מהרי"ל קנז]. קלג) [ע' מהרי"ל קנז]. קלד) [ע' מהרי"ל קנז]. קלה) [ע' מהרי"ל קנז]. קלו) [ע' מהרי"ל קנז]. קלז) [ע' מהרי"ל קנז]. קלח) [ע' מהרי"ל קנז]. קלט) [ע' מהרי"ל קנז]. קמ) [ע' מהרי"ל קנז]. קמא) [ע' מהרי"ל קנז]. קמב) [ע' מהרי"ל קנז]. קמג) [ע' מהרי"ל קנז]. קמד) [ע' מהרי"ל קנז]. קמה) [ע' מהרי"ל קנז]. קמו) [ע' מהרי"ל קנז]. קמז) [ע' מהרי"ל קנז]. קמח) [ע' מהרי"ל קנז]. קמט) [ע' מהרי"ל קנז]. קנ) [ע' מהרי"ל קנז]. קנא) [ע' מהרי"ל קנז]. קנב) [ע' מהרי"ל קנז]. קנג) [ע' מהרי"ל קנז]. קנד) [ע' מהרי"ל קנז]. קנה) [ע' מהרי"ל קנז]. קנו) [ע' מהרי"ל קנז]. קנז) [ע' מהרי"ל קנז]. קנח) [ע' מהרי"ל קנז]. קנט) [ע' מהרי"ל קנז]. קס) [ע' מהרי"ל קנז]. קסא) [ע' מהרי"ל קנז]. קסב) [ע' מהרי"ל קנז]. קסג) [ע' מהרי"ל קנז]. קסד) [ע' מהרי"ל קנז]. קסה) [ע' מהרי"ל קנז]. קסו) [ע' מהרי"ל קנז]. קסז) [ע' מהרי"ל קנז]. קסח) [ע' מהרי"ל קנז]. קסט) [ע' מהרי"ל קנז]. קע) [ע' מהרי"ל קנז]. קעא) [ע' מהרי"ל קנז]. קעב) [ע' מהרי"ל קנז]. קעג) [ע' מהרי"ל קנז]. קעד) [ע' מהרי"ל קנז]. קעה) [ע' מהרי"ל קנז]. קעו) [ע' מהרי"ל קנז]. קעז) [ע' מהרי"ל קנז]. קעח) [ע' מהרי"ל קנז]. קעט) [ע' מהרי"ל קנז]. קפ) [ע' מהרי"ל קנז]. קפא) [ע' מהרי"ל קנז]. קפב) [ע' מהרי"ל קנז]. קפג) [ע' מהרי"ל קנז]. קפד) [ע' מהרי"ל קנז]. קפה) [ע' מהרי"ל קנז]. קפו) [ע' מהרי"ל קנז]. קפז) [ע' מהרי"ל קנז]. קפח) [ע' מהרי"ל קנז]. קפט) [ע' מהרי"ל קנז]. קצ) [ע' מהרי"ל קנז]. קצא) [ע' מהרי"ל קנז]. קצב) [ע' מהרי"ל קנז]. קצג) [ע' מהרי"ל קנז]. קצד) [ע' מהרי"ל קנז]. קצה) [ע' מהרי"ל קנז]. קצו) [ע' מהרי"ל קנז]. קצז) [ע' מהרי"ל קנז]. קצח) [ע' מהרי"ל קנז]. קצט) [ע' מהרי"ל קנז]. קק) [ע' מהרי"ל קנז]. קקא) [ע' מהרי"ל קנז]. קקב) [ע' מהרי"ל קנז]. קקג) [ע' מהרי"ל קנז]. קקד) [ע' מהרי"ל קנז]. קקה) [ע' מהרי"ל קנז]. קקו) [ע' מהרי"ל קנז]. קקז) [ע' מהרי"ל קנז]. קקח) [ע' מהרי"ל קנז]. קקט) [ע' מהרי"ל קנז]. קל) [ע' מהרי"ל קנז]. קלא) [ע' מהרי"ל קנז]. קלב) [ע' מהרי"ל קנז]. קלג) [ע' מהרי"ל קנז]. קלד) [ע' מהרי"ל קנז]. קלה) [ע' מהרי"ל קנז]. קלו) [ע' מהרי"ל קנז]. קלז) [ע' מהרי"ל קנז]. קלח) [ע' מהרי"ל קנז]. קלט) [ע' מהרי"ל קנז]. קמ) [ע' מהרי"ל קנז]. קמא) [ע' מהרי"ל קנז]. קמב) [ע' מהרי"ל קנז]. קמג) [ע' מהרי"ל קנז]. קמד) [ע' מהרי"ל קנז]. קמה) [ע' מהרי"ל קנז]. קמו) [ע' מהרי"ל קנז]. קמז) [ע' מהרי"ל קנז]. קמח) [ע' מהרי"ל קנז]. קמט) [ע' מהרי"ל קנז]. קנ) [ע' מהרי"ל קנז]. קנא) [ע' מהרי"ל קנז]. קנב) [ע' מהרי"ל קנז]. קנג) [ע' מהרי"ל קנז]. קנד) [ע' מהרי"ל קנז]. קנה) [ע' מהרי"ל קנז]. קנו) [ע' מהרי"ל קנז]. קנז) [ע' מהרי"ל קנז]. קנח) [ע' מהרי"ל קנז]. קנט) [ע' מהרי"ל קנז]. קס) [ע' מהרי"ל קנז]. קסא) [ע' מהרי"ל קנז]. קסב) [ע' מהרי"ל קנז]. קסג) [ע' מהרי"ל קנז]. קסד) [ע' מהרי"ל קנז]. קסה) [ע' מהרי"ל קנז]. קסו) [ע' מהרי"ל קנז]. קסז) [ע' מהרי"ל קנז]. קסח) [ע' מהרי"ל קנז]. קסט) [ע' מהרי"ל קנז]. קע) [ע' מהרי"ל קנז]. קעא) [ע' מהרי"ל קנז]. קעב) [ע' מהרי"ל קנז]. קעג) [ע' מהרי"ל קנז]. קעד) [ע' מהרי"ל קנז]. קעה) [ע' מהרי"ל קנז]. קעו) [ע' מהרי"ל קנז]. קעז) [ע' מהרי"ל קנז]. קעח) [ע' מהרי"ל קנז]. קעט) [ע' מהרי"ל קנז]. קפ) [ע' מהרי"ל קנז]. קפא) [ע' מהרי"ל קנז]. קפב) [ע' מהרי"ל קנז]. קפג) [ע' מהרי"ל קנז]. קפד) [ע' מהרי"ל קנז]. קפה) [ע' מהרי"ל קנז]. קפו) [ע' מהרי"ל קנז]. קפז) [ע' מהרי"ל קנז]. קפח) [ע' מהרי"ל קנז]. קפט) [ע' מהרי"ל קנז]. קצ) [ע' מהרי"ל קנז]. קצא) [ע' מהרי"ל קנז]. קצב) [ע' מהרי"ל קנז]. קצג) [ע' מהרי"ל קנז]. קצד) [ע' מהרי"ל קנז]. קצה) [ע' מהרי"ל קנז]. קצו) [ע' מהרי"ל קנז]. קצז) [ע' מהרי"ל קנז]. קצח) [ע' מהרי"ל קנז]. קצט) [ע' מהרי"ל קנז]. ק) [ע' מהרי"ל קנז]. קא) [ע' מהרי"ל קנז]. קב) [ע' מהרי"ל קנז]. קג) [ע' מהרי"ל קנז]. קד) [ע' מהרי"ל קנז]. קה) [ע' מהרי"ל קנז]. קו) [ע' מהרי"ל קנז]. קז) [ע' מהרי"ל קנז]. קח) [ע' מהרי"ל קנז]. קט) [ע' מהרי"ל קנז]. קי) [ע' מהרי"ל קנז]. קיא) [ע' מהרי"ל קנז]. קיב) [ע' מהרי"ל קנז]. קיג) [ע' מהרי"ל קנז]. קיד) [ע' מהרי"ל קנז]. קטו) [ע' מהרי"ל קנז]. קטז) [ע' מהרי"ל קנז]. קיח) [ע' מהרי"ל קנז]. קיט) [ע' מהרי"ל קנז]. כ) [ע' מהרי"ל קנז]. כא) [ע' מהרי"ל קנז]. כב) [ע' מהרי"ל קנז]. כג) [ע' מהרי"ל קנז]. כד) [ע' מהרי"ל קנז]. כה) [ע' מהרי"ל קנז]. כו) [ע' מהרי"ל קנז]. כז) [ע' מהרי"ל קנז]. כח) [ע' מהרי"ל קנז]. כט) [ע' מהרי"ל קנז]. ל) [ע' מהרי"ל קנז]. לא) [ע' מהרי"ל קנז]. לב) [ע' מהרי"ל קנז]. לג) [ע' מהרי"ל קנז]. לד) [ע' מהרי"ל קנז]. לה) [ע' מהרי"ל קנז]. לו) [ע' מהרי"ל קנז]. לז) [ע' מהרי"ל קנז]. לח) [ע' מהרי"ל קנז]. לט) [ע' מהרי"ל קנז]. מ) [ע' מהרי"ל קנז]. מא) [ע' מהרי"ל קנז]. מב) [ע' מהרי"ל קנז]. מג) [ע' מהרי"ל קנז]. מד) [ע' מהרי"ל קנז]. מה) [ע' מהרי"ל קנז]. מו) [ע' מהרי"ל קנז]. מז) [ע' מהרי"ל קנז]. מח) [ע' מהרי"ל קנז]. מט) [ע' מהרי"ל קנז]. נ) [ע' מהרי"ל קנז]. נא) [ע' מהרי"ל קנז]. נב) [ע' מהרי"ל קנז]. נג) [ע' מהרי"ל קנז]. נד) [ע' מהרי"ל קנז]. נה) [ע' מהרי"ל קנז]. נו) [ע' מהרי"ל קנז]. נז) [ע' מהרי"ל קנז]. נח) [ע' מהרי"ל קנז]. נט) [ע' מהרי"ל קנז]. ס) [ע' מהרי"ל קנז]. סא) [ע' מהרי"ל קנז]. סב) [ע' מהרי"ל קנז]. סג) [ע' מהרי"ל קנז]. סד) [ע' מהרי"ל קנז]. סה) [ע' מהרי"ל קנז]. סו) [ע' מהרי"ל קנז]. סז) [ע' מהרי"ל קנז]. סח) [ע' מהרי"ל קנז]. סט) [ע' מהרי"ל קנז]. ע) [ע' מהרי"ל קנז]. עא) [ע' מהרי"ל קנז]. עב) [ע' מהרי"ל קנז]. עג) [ע' מהרי"ל קנז]. עד) [ע' מהרי"ל קנז]. עה) [ע' מהרי"ל קנז]. עו) [ע' מהרי"ל קנז]. עז) [ע' מהרי"ל קנז]. עח) [ע' מהרי"ל קנז]. עט) [ע' מהרי"ל קנז]. פ) [ע' מהרי"ל קנז]. פא) [ע' מהרי"ל קנז]. פב) [ע' מהרי"ל קנז]. פג) [ע' מהרי"ל קנז]. פד) [ע' מהרי"ל קנז]. פה) [ע' מהרי"ל קנז]. פו) [ע' מהרי"ל קנז]. פז) [ע' מהרי"ל קנז]. פח) [ע' מהרי"ל קנז]. פט) [ע' מהרי"ל קנז]. צ) [ע' מהרי"ל קנז]. צא) [ע' מהרי"ל קנז]. צב) [ע' מהרי"ל קנז]. צג) [ע' מהרי"ל קנז]. צד) [ע' מהרי"ל קנז]. צה) [ע' מהרי"ל קנז]. צו) [ע' מהרי"ל קנז]. צז) [ע' מהרי"ל קנז]. צח) [ע' מהרי"ל קנז]. צט) [ע' מהרי"ל קנז]. ק) [ע' מהרי"ל קנז]. קא) [ע' מהרי"ל קנז]. קב) [ע' מהרי"ל קנז]. קג) [ע' מהרי"ל קנז]. קד) [ע' מהרי"ל קנז]. קה) [ע' מהרי"ל קנז]. קו) [ע' מהרי"ל קנז]. קז) [ע' מהרי"ל קנז]. קח) [ע' מהרי"ל קנז]. קט) [ע' מהרי"ל קנז]. קי) [ע' מהרי"ל קנז]. קיא) [ע' מהרי"ל קנז]. קיב) [ע' מהרי"ל קנז]. קיג) [ע' מהרי"ל קנז]. קיד) [ע' מהרי"ל קנז]. קטו) [ע' מהרי"ל קנז]. קטז) [ע' מהרי"ל קנז]. קיח) [ע' מהרי"ל קנז]. קיט) [ע' מהרי"ל קנז].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר אמר מר כמי קמ"ל הני אלו אחרים מרצאין נמצא לוגה: (ב) רש"ב ד"ה נמצא לוגה: וכו' הקרעינן: (ג) תוס' ד"ה ומה: ומכל מר אמר מר בריישא לא ד"ה הרישנן לגמרא: (ד) ד"ה שמרו וכו' אמר"ב דבאחר שם לא פליגה ליה ל"ל והיינו דבמטר נמתן: (ה) באר"ד אמרו של כל אחד כתבו אמ"ב דמר ולא ליה מכל בשובר לא אמרינן שמא אמרו כל"ל:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) רשב"ם ד"ה דומנין דאוזיל לגבי ספרא והוא אינו יודע מה שעינו. מלות מה שמינו נמנתן. ו"ג"ע שמינו כל"ל וכן הגיה תתוסים סימן מ"ט בפס"ק ו' יעמ"ס ובנ"מ ובש"ך סס תרי"ק:

לעזי רש"י

קנסיינ"א. פירוש שהם קנקנה (כ"ש שהם דף ו ע"ס ו"ל"ק דף פס ע"ג ד"ס וכן ובש"י יעמיס ס, ד; סב, יד), חלקה (רש"י ירמיה יב, ד; ממוס ד, ז):

ליקוטי רש"י

אותיות. בגנות **במסירה.** כגון שטר קנמת ממכרים מלא קנין ולכן יכול לחזור בו (בבמה קמז.). פיוט לכתוב שטר מכירה על הקטר שהוא מוכר לו אלא שמחמקר לו שטר שיש לו על אחרים לזמות בו (מתחיב הלוה לפורעם לזה קידושין מז.). לגנות שלוקח את הכסף מן הלוה ומעכבים ומנכר לו מתלה את הקטר אלא מלי מעשן לוה לגר ע"פ לגוזתך מכתו לך (רשב"ם לעיל עז.). ולא כדין לגמחב קני לך וכל שעמדיים אלא שום שטר (שם עז.). שהמוכר שטר מוב לחכרו כיון שמכר לו את הקטר כדי קנה הכוב לגמר מלוה לוה לה הקנינה כמו שהיה משומנה לגלוה כל זמן שלא חזר ומתלו כדאמר שמואל (לעיל קמג.). (לעיל קסט.). קנה הכוב ממקרקע מוחיים ומלאים דרכי הכמוכר את הכפיסה (עז.). (שהרוין לא.). **בותבין שטר לזרה.** לבית מזומן בדי לגמר לגמלוה כמלוה לו מעות ס"ש שאין מלוה שמו (רשב"ם לעיל קסז.). **לא יפרע.** לגבי מלוה אלא יפרע לגבי מחלה עד שיחמנו מן הלוה ולא יהא לו מה לפרוע (בכורות מח.).

הגהות וציונים

עליו (כי הלוה אינו מוחב השובר, הבדפו"י ובר"ב ובב"י ליתא חוכת "עליו", דבש המר): **ד)** לפי גי' רשב"ם צ"ל **"רב אשי"** (גליון): **ה)** בדפו"י הגרסו: "אבא"א רב"נ אותיות נקנות **במסירה.** בלא שטר מכירה אחר כרבי", והפבו המהרש"ל בלפנינו (ומה שבחוב לפנינו "ואחרן" זוה מראה כמו שהגיהו הוכה זו, אינו נכון שבבר הוא בכל הדפו"י (דק"ס אות ה): **ו)** יש להוסיף **אל"א** הוכא (של תורה, דבש המר): **ז)** דיבור זה קאי לעיל קעב ע"א במשנה: **ח)** רש"ל, ועי' רש"א (גליון): **ט)** הייגו במשנה דהני "אם הוי פסומנין יכחבו כהן" דמיירי שהוה אחר מהן כהן והשני ישראל, ולא קתני במשנה יכחבו ישראל ואינו מזכיר רק הכהן (דבש המר):

ואלא הא דתניא כו'. לכ"ע פריך דהא לפילו אמי מודה לגמרא לגמרא לא מיישבינן לגמרא לגמרא לגמרא

קעג: גט פשוט פרק עשירי בבא בתרא

חסורי מחסרא והכי קתני. פירש ר"ת בכתב יד: חסורי מחסרא והכי קתני המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב כי פירוש והכי אלכתא לא יתבע מן הערב תחלה אע"פ שאין לו נכסים (ה) לוה דהייט קרקעות אלא יתבע מן הלוה תחלה ואם אמר לו על מנת שאפרע ממי שארצה יפרע מן הערב רש"ג אומר אם יש נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב וכן היה (ו) רבן שמעון בן גמליאל אומר הערב לאשה בכתובתה והיה בעלה מגרשה ידירנה הנאה שמא יעשו קנוניא על נכסים של זה ויחזיר את אשתו: **גמ'** מאי טעמא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו גברא אשלימות לי גברא אשלימי לך מתקיף לה רב נחמן האי דינא דפרסאי אדרבה בתר ערבא אזלי אלא בי (ז) דינא דפרסאי דלא יהבי טעמא למלתייהו אלא אמר רב נחמן מאי לא יפרע מן הערב (ח) לא יתבע ערב תחלה תניא נמי הכי (ט) המלוה את חבירו על ידי ערב לא יתבע ערב תחלה ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה יתבע ערב תחלה א"ר הונא מנין לערב דמשתעבד דכתיב (י) אנכי אערבנו מידי תבקשנו מתקיף לה רב חסדא הא קבלנות היא דכתיב (יא) תנה אותו על ידי ואני אשיבנו (יב) אלא (יג) אמר רבי יצחק מהכא (יד) לקח בגדו כי ערב זר ובעד נכריה חבלהו ואומר (טו) בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעיך (טז) אם ממון יש לו בידך התר לו פיסת יד ואם לאו הרבה עליו ריעים אמר אמימר ערב דמשתעבד מחלוקת ר' יהודה ור' יוסי (יז) לרבי יוסי דאמר (יח) אסמכתא קניא ערב משתעבד לר' יהודה דאמר אסמכתא לא קניא ערב לא משתעבד אמר ליה רב אשי לאמימר (יט) הא מעשים בכל יום דאסמכתא לא קניא וערב משתעבד אלא אמר רב אשי בההוא הנאה דקא מהימן ליה (כ) גמר ומשתעבד נפשיה: ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה כו': אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן (כא) לא שנו אלא שאין נכסים ללוה אבל יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב והא מדקתני סיפא רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה (כב) לא יפרע מן הערב מכלל דתנא קמא סבר לא שנא הכי ולא שנא הכי חסורי מחסרא והכי קתני המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה יפרע מן הערב במה דברים אמורים בשאין נכסים ללוה אבל יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב (כג) וקבלן אף על פי שיש נכסים ללוה יפרע מן הקבלן (כד) רבן

א ואם אמר לו על מנת שאפרע ממי שארצה יפרע מן הערב רשב"ג אומר אם יש נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב וכן היה (ב) רבן שמעון בן גמליאל אומר הערב לאשה בכתובתה והיה בעלה מגרשה ידירנה הנאה שמא יעשו קנוניא על נכסים של זה ויחזיר את אשתו: **גמ'** מאי טעמא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו גברא אשלימות לי גברא אשלימי לך מתקיף לה רב נחמן האי דינא דפרסאי אדרבה בתר ערבא אזלי אלא בי (ג) דינא דפרסאי דלא יהבי טעמא למלתייהו אלא אמר רב נחמן מאי לא יפרע מן הערב (ד) לא יתבע ערב תחלה תניא נמי הכי (ה) המלוה את חבירו על ידי ערב לא יתבע ערב תחלה ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה יתבע ערב תחלה א"ר הונא מנין לערב דמשתעבד דכתיב (ו) אנכי אערבנו מידי תבקשנו מתקיף לה רב חסדא הא קבלנות היא דכתיב (ז) תנה אותו על ידי ואני אשיבנו (ח) אלא (ט) אמר רבי יצחק מהכא (י) לקח בגדו כי ערב זר ובעד נכריה חבלהו ואומר (יא) בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך נלכדת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעיך (יב) אם ממון יש לו בידך התר לו פיסת יד ואם לאו הרבה עליו ריעים אמר אמימר ערב דמשתעבד מחלוקת ר' יהודה ור' יוסי (יג) לרבי יוסי דאמר (יד) אסמכתא קניא ערב משתעבד לר' יהודה דאמר אסמכתא לא קניא ערב לא משתעבד אמר ליה רב אשי לאמימר (טו) הא מעשים בכל יום דאסמכתא לא קניא וערב משתעבד אלא אמר רב אשי בההוא הנאה דקא מהימן ליה (טז) גמר ומשתעבד נפשיה: ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה כו': אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן (יז) לא שנו אלא שאין נכסים ללוה אבל יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב והא מדקתני סיפא רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה (יח) לא יפרע מן הערב מכלל דתנא קמא סבר לא שנא הכי ולא שנא הכי חסורי מחסרא והכי קתני המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה יפרע מן הערב במה דברים אמורים בשאין נכסים ללוה אבל יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב (יט) וקבלן אף על פי שיש נכסים ללוה יפרע מן הקבלן (כ) רבן

מקומי שלא יפרע הלוה לא היה נכנס בערבות: **דאסמכתא לא קניא.** דפסקינא הלכה כרבי יהודה (כ): **גמר** (ז) ומשתעבד. אלא אלם ושליחותא הערב קא עביד מלוה כאילו הוא עצמו הלוה: **לא שנו.** אפי' דאמר מי מנת כו': **אע"פ שיש נכסים ללוה יפרע מן הקבלן.** אם ירלה המלוה: **רבן**

מסורת הש"ס עם הוספות

(ה) [נרכין דף כג.]. (ו) [לקמן קנד.]. (ז) כ"מ קנו.], (ד) [יומא פז. כ"מ קנו.], (ה) [נעיל קמה. וב"ק ק.], (ו) [ב"ק לה: וב"ק.], (ז) עיין תוס' גיטין מט: ד"ה אלא, (ח) ערכין כג., (ט) קנד., (י) ב"מ סו:, (כ) לעיל קמה., (ל) עיין ב"מ דף קסו., (מ) לקמן דף קנד., (נ) פסחים לא., (ס) לקמן קנו:, (ע) ב"מ מז ע"א וע"ב, (פ) עיין כלים פרק כז מ"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' לר' יוסי דאמר אסמכתא. נ"ב ע"ל דף קמח ע"ש: (ב) שם יש נכסים ללוה בין כך ובין כך לא יפרע מן הערב מכלל דמ"ק: (ג) רשב"ם ד"ה מנה אומו כו' כאילו קבלתיו בידי: (ד) ד"ה גמר ומשעבד נפשיה אלא אלם: (ה) תוס' ד"ה חסורי וכו' אע"פ שאין לו נכסים ידורנים ללוה: (ו) באי"ד לנכסי ערב דדלמא אי הוה אימה ללוה הכא הוה יהיב וכו' שאלה מחלה אינו צריך להמתין ולחזור: (ז) באי"ד לא מצא שום דבר להפרע וכו' כמאן חוב דעלמא וכ"ש הכא וכולהו ברכין בנו קנין וכו' וקבלן היינו מן לו וכו' אי נמי אינו מוכיר:

תורה אור השלם

א) אֹהֲבֵי אֶעֱרָבֶנּוּ מְיַדֵּי חָבְקָשֶׁנּוּ אִם לֹא הֲבִיאֹתִיו אֵלֶיךָ וְהֶעֱמַדְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחָטָאתִי לְךָ כָּל הַיָּמִים: [בראשית מג, ט]

ב) וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן אֶל אָבִיו לֵאמֹר אֶת שְׁנֵי בָנַי תָּמִית אִם לֹא אֲבִיאֲנוּ אֵלֶיךָ תֵּן אֹתוֹ עַל יָדִי וַאֲנִי אֲשִׁיבֶנּוּ אֵלֶיךָ: [בראשית מב, לז]

ג) לֹקַח בִּגְדוֹ כִּי עָרַב זָר וּבַעַד נָכְרִיָּה חַבָּלֻהוּ: [משלי כ, טז]

ד) בְּנִי אִם עָרַבְתָּ לְרֵעֶךָ תָּקַעְתָּ לַזָּר כַּפֶּיךָ: נוֹקַשְׁתָּ בְאִמְרֵי פִיךָ נִלְכַּדְתָּ בְּאִמְרֵי פִיךָ: עֲשֵׂה זֹאת אֲפוֹא בְּנִי וְהַצֵּל כִּי בָאתָ בְכַף רֵעֶךָ לֵךְ הִתְרַפֵּס וּרְהֵב רֵעֶיךָ: [משלי ו, א-ג]

ליקוטי רש"י

ידירנה הנאה. שלא יתורנה לעולם. **קנוניא.** עצמה [ערכין כג.]. **לא יתבע ערב תחלה.** לון תופסין לערב תחלה כל שיעמוד מלוה לוה כדין ויפייעוהו לשלם ואין לו מה לפרוע ולו ואינה מן הערב [רשב"ם לעיל מז. וכ"ש"ר קנג.]. לון נכון להטעות את הערב תנס דלמא מפלי ליה לוה [רש"ש שם].

חשק שלמה על רבינו גרשום ה) נראה דאסבר כאן ולרוך לגיין כל הנמי' אלא כי דינא דפרסאי דלא יהבי טעמא למלתייהו. דבר תימה הוא וכו'. ו) אלו ל"ל ולמה מסך קנא נמי וכו'.

עין משפט נר מצוה

קכו א מיי' פכ"ה מהל' מלוה ולוה הל' ד סמג עשין נ מ טוש"ע ח"מ סי' קנו סעיף יח:

קכח ב מיי' פי"ז מהל' לוה ולוה הל' ד סמג עשין נ מ טוש"ע ח"מ סי' קכו סעיף ח:

קכט ג מיי' פכ"ה מהל' מלוה ולוה הל' ג סמג עשין נ מ טוש"ע ח"מ סי' קכו סעיף ח:

קל ד מיי' שם הל' כ טוש"ע שם סעיף כ:

קלא ה ו מיי' שם הל' ד ועיין בהגהות מגיד משנה שם ומגיד משנה טוש"ע שם סעיף יל עיין בטור:

הגהות וציונים

ה) נדב"ל **בי דינא,** ובריו"ף **בדינא: ב)** [הך מילתא "תנה אותו וגו'" דאוכן הוא דאמר אבל יהודה אמר "אנכי אערבנו". ומהרש"א בח"א נדחק ליישב הפליאה זו אמנם דע נוסחת שאלתות פרשת מקץ סי' ל"א בזה"ל אנכי אערבנו מידי תבקשנו **א"ל רב חסדא התם יהודה גופיה** ליה **הוא דכתיב שלחה הנער אתי אלא א"ר חסדא מהכא** בני אם ערבת לרעך וכו' [גליון]: **ג)** בד"ל **שאם: ד)** בר"פ כאילו **אני מקבלו ואחזירנו: ה)** ע"ל דעיך: **ו)** רש"ל [ע"ש בחידושים]. וגי' רש"א **ז) לא** לשון (גליון): **ז)** פי' אני רוצה ליתן לך (גליון): **ח)** פי' אני רוצה לפרוע לך (גליון): **ט)** ע"ל **ולא לימא ואני** קבלן **דהא כתבא כרבא** (ר"ש דעסר):

לעזי רש"י

ייסרי דוגרא". פירוש מי לחמן לך. **ייסרי דיבראי".** פירוש מי לחמיה לך:

רבינו גרשום

ואם אמר. בשעת הלוואה: **על מנת שאפרע ממי שארצה.** וקיבל עליו הערב: **יפרע מן הערב.** וכיוצא בו אמר רשב"ג הערב לאשה בכתובתה בשביל בעלה והיה בעלה מגרשה. ואין לבעל נכסים לפרוע בכתובתה ידירנה הנייה. שלא יחזירנה לעולם ויפרע לה הערב כתיבתה שאם אינו מדירה איכא למימר **קנוניא** עשו ביניהן על נכסיו של זה הערב ושוב כשיפרע לו הערב כתובתה יחזיר לו זה **את אשתו** ויאכל נכסיו של ערב: **מאי טעמא.** לא אפקת מן הערב: דאמר לו ערב **גברא אשלימות לי.** כלומר לזה הפקדת בידי שאהיה ערב שלא יברח **וגברא אשלימי לך** אותו אדם עצמו אני אחזירו לך ושוב אינו נזקק לך: **האי דינא דפרסאי בתר ערבא אזיל** ו) דבר תימה הוא היאך יכול ערב לסלק עצמו ולומר לו גברא אשלמת לי וכו' והלא יכול לומר לו המלוה אי לא את לא הוה נפקי דוזאי מתחת ידאי. **ואלא מאי** לא יפרע מן הערב תחילה אלא ללוה יתבע תחילה ואם אין (יפרע) נכסים ללוה יפרע מן הערב: **תניא נמי הכי.** כדאוקימנא דהאי לא יפרע לא יתבע הערב: **לקח בגדו כי ערב זר.** אלמא דשמתעברי ז) ולמה קרא נמי דכתיב **ערבת** לזר כפיך וגו' לך **התרפס ורהב רעיך** או תפרע לו או **הרבה עליו רעים** לפייסו שיתן לך זמן עד שתפרע לו על יד על יד: **ולר' יוסי דאמר אסמכתא קניא ערב משתעבד.** דערבות נמי אי הוו כמו אסמכתא שהוא דאי לא כלומר דאי לא פרע לך לוה פרעי לך אנא וגמר ומשעבד נפשיה כלב שלם: **לא שנו.** דהיכא דאמר על מנת שאפרע ממי שארצה שיפרע מן הערב **אלא בשאין נכסים ללוה: מכלל דתנא קמא סבר לא שנא** יש לו **לא שנא** אין לו. יגבה מן הערב וקשיא לר' יוחנן: **ואמר לך חסורי מחסרא והכי קתני בר'.** והא דקא דייקת מכלל דתנא קמא סבר לא שנא הכי דיפרע מן הערב בקבלן קאמר.

דקבלן אע"פ שיש נכסים ללוה הפרעון מן הקבלן:

לקמן קנד.]. בני אם ערבת לרעך. ערבות ממון כמשמעו פירסו רבותינו [משלי ו, א]. **נוקשת באמרי פיך.** מהקנעתו מדברים עשה וזהו כי פתח נכף רעך על עסקי ממון [יומא שם]. **שהוחזו מדברים** [ב"מ קטו.]. **עשה זאת אפוא בני והצל.** המתפש יד אם ערכתו אלא נוקשת פאוגלת דברים רהב רעיך הרפס עליו ריעים לנקם מחולה [ב"מ שם]. **לך התרפס.** המר לו פס יד לשלם לו ממונו [משלי שם]. יד ופרש לו [יומא שם]. **ורהב רעיך.** ואם אין לו ממון ענך אלא שעוקפת כאמרי פיך לדבר לו קשות הרבי עליו רעים לנקם ממנו שיחמוול לך [משלי שם]. ועל מוקש אמרי פיך אם הקעונתו רהב רעיך הרבה רעים לנקם ומימנו מחולה רעיך בתנא דקלא מגלה כתיב לפי שהוא לשון רמים [יומא שם]. **אם ממון.** אם נעמיה לו ערב ונוקפת מדברים רהב רעך [ב"מ שם]. **אסמכתא.** המתנות לתחילו דבר על מנת שיעשה דבר לעתיד ומוקך בלנו כשעה המנהלי שיוכל לקיים הדבר כשיגיע זמן וכשיגיע זמן ואם לא יוכל לקיים [רשב"ם לעיל קמח.]. הנטעה נמחת אם מנעים את הבריו לקמוך עליו אם לא יקים מנהלו יתן כך וכך [ב"מ מח.]. **הנטעה בעלמא** לקמוך על הבריו **[שם סו.]. אסמכתא לא קניא.** ואינו נתפס מנהלו ולא יפסוך כבר ודיני אסמכתא מפורשין בכ"מ בפ' אחיהו נשך (סו.).

וכמ' המקבל [שם קד:] [רשב"ם שם].

תד"ה חסורי מחסרא

הנה דברי ר' יוחנן הם מקושי הבנה: אם אין נכסים ללוה, למה אינו נפרע מן הערב תחילה, אפילו היכא שלא אמר "על מנת וכו'"? לכך פירשו ר"ת וסייעתו ש"אין נכסים ללוה" היינו שאין לו קרקעות, אבל דלמא אם יתבענו יפרע לו ממטלטלין. ועל כל פנים יוצא שאם יש נכסים ללוה, אפילו אמר "על מנת וכו'" לא יפרע מן הערב תחילה. ובקבלן, בין יש נכסים ללוה בין אין לו, נפרע מן הערב תחילה דלא קיימא לן כרשב"ג. ובנשא ונתן ביד, נפטר הלוה מן המלוה לגמרי (אלא שאם אין לערב לשלם למלוה, יכול המלוה לתבוע את הלוה מדין שיעבודא דר' נתן).

Tosafos question the words of R. Yochanan – if the standard guarantor is only obligated when the borrower has no assets, whether or not the lender stipulated that he can collect from whomever he chooses, then what is the difference between the two? They answer that by making the stipulation he may collect from the guarantor as soon as it is ascertained that the borrower has no real assets, even if he may have movable goods.

רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה. אחד ערב ואחד קבלן לא יפרע אלא מן הלוה: במשנתנו. ולא בברייתא: חוץ מערב. משנה זו אלא יפרע מן הקבלן ואע"פ שיש נכסים ללוה כרבנן: וצידן. במי שאחזו במסכת גיטין[1]: וראיה אחרונה.

מקמי דלודעינהו ליתמי בו'. מיהר לפרוע ולא הודיעם אם ירלו לפרוע לו כלום שאם היה מודיעם שמא היו פורעין מיהו אם לא היו רוצים לפרוע נפרע מן הערב דהייגו אין לו נכסים ללוה דודאי אם אין לו נכסים (שאין[1]) יכול הערב לדחותו עד אחר שיגביר עצמו ויקנה נכסים מה לי אם ידחה אותו עד שיגדלו היתומים מה לי אם ידחה אותו עד שיגביר עצמו: [2]**ואם** כתב בו התקבלתי. שכתב בעל חוב כן גובה בשלמא לרב הונא משכחת לה בשחייב מודה לליכא למיחש לגרמי אלא לרב פפא היכי משכחת לה ות"ת אי בשחייב מודה אפי' לא כתב התקבלתי ויש לדחות דכי לא כתב התקבלתי לחכי לא גבי מיתומים דמיחש' שמא לא גבה המלוה ממנו ומשני שאני התם דלהכי כתב ליה התקבלתי דליהוי כחיה אלים וליהוי כמלוה בשטר וכן גרס רבינו תגגאל משכחת לה בשחייב מודה ומפרש כדפרישית דאלוים משום דהוי (ה) בשטרא וקשיין לן דבערכין פ' שוס היתומים (דף כב: ושם) מוכח דאיירי רב הונא ורב פפא במלוה בשטר דפריך התם שוס היתומים ל' יום בשלמא לרב הונא מוקי לה בשחייב מודה אלא לרב פפא במאי מוקי לה אמר לך רב פפא אינעית אימא בכתובת אשה משום חיגא אבל בנעל חוב בשטר לא מצי מוקי לה אלא מיירי ודאי אפילו בשטר ועוד קשיא כיון דמוקי מילתיה במלוה על פה א"כ אפילו בני מיעבד מצוה ניהו נמי אין לגבות מהן דטוענין ליורש[2] שפרע שהאב היה נאמן לומר פרעתי ואפילו גדולים ניהו פטורין מהאי טעמא ועוד מאי משני דלהכי כתב ליה אתקבלתי דהוי כמלוה בשטר מה יש לו לכתיבת המלוה להועיל לערב לגבות מימנו מאחר שהלוה לא כתב כלום והיה נראה לפרש דאם כתב כתב בו התקבלתי גובה היינו אם כתב בשטר התקבלתי מן הערב שכך כתב הלוה גם לערב בתוך השטר ליפות כחו לדחקו ולפטרו לשלם חובו למלוה אף אם לא יתבטא המלוה עדיין גובה בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע ימא דאיהו חיש לגרמי והכא ליכא למיחש לגרמי דכיון שכתב גם לערב התקבלתי ועשאו כמלוה לתבעו מעצמו אין רגיל להתפיס גרמי למלוה אבל בריש אינו גובה משום דחיש לגרמי דלמא אתפסיה למלוה ואע"פ שיש ערב וזה אין לחוש בכתב לו התקבלתי דלמא אתפסיה גרמי לערב שאין רגילות להתפיס ליה גרמי כדאמרינן לקמן דבעובד כוכבים ליכא למיחש לגרמי אלמא אין מתפיס לערב דאם כן ניחוש שמא התפיס לערב ואפילו למאן דפריך אדרבה כו' (ו) אי לאו דאתפיס גרמי לערב לא הוה מקבל לערב כדפי' בקונטרס הכא מיהא לא אתפיס לא לאו גבי מיעבד מצוה ניהו שאני התם דלהכי כתב לו התקבלתי שיהא לו כח לגבות מן היתומים ושעבד

רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה אחד זה ואחד זה לא יפרע מהן [3] **אמר רבה בר**[4] **חנה אמר ר' יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה אמר רב הונא הלוהו ואני ערב הלוהו ואני פורע הלוהו ואני חייב הלוהו ואני** (נותן[5]) **כולן לשון ערבות הן תן לו ואני קבלן תן לו ואני פורע תן לו ואני חייב תן לו ואני** (נותן[5]) **כולן לשון קבלנות הן איבעיא להו הלוהו ואני קבלן תן לו ואני ערב מאי אמר ר' יצחק לשון ערבות ערבות לשון קבלנות קבלנות רב חסדא אמר כולן לשון קבלנות הן בר מהלוהו ואני ערב רבא אמר** [6]**כולן לשון ערבות הן בר מתן לו ואני נותן א"ל מר בר אמימר לרב אשי הכי אמר אבא תן לו ואני נותן אין למלוה על הלוה כלום** [7]**ולא היא לא מיפטר לוה מיניה דמלוה** [8]**עד שישא ויתן ביד**[9] **ההוא דיינא דאחתיה למלוה לנכסי** [דלוה[8]] **מקמי דלתבעיה ללוה סלקיה רב חנין בריה דרב ייבא אמר רבא מאן חכים למעבד כי הא מילתא אי לאו רב חנין בריה דרב ייבא קסבר** [10] **נכסיה דבר אינש אינון מערבין יתיה ותנן** [11] **המלוה את חבירו ע"י ערב לא יפרע מן הערב וקי"ל לא יתבע ערב תחלה** [12]**ההוא ערבא דיתמי דפרעיה למלוה מקמי דלודעינהו ליתמי א"ר פפא** [13] **פריעת בע"ח מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו ורב הונא בריה דרב יהושע אמר** [14]**אימר צררי אתפסיה מאי**

ואם כתב בו התקבלתי. שכתב בעל חוב כן גובה בשלמא לרב הונא משכחת לה בשחייב מודה לליכא למיחש לגרמי שמא לא גבה המלוה ממנו ומשני שאני התם דלהכי כתב ליה התקבלתי דליהוי כחיה אלים וליהוי כמלוה בשטר וכן גרס רבינו תגגאל משכחת לה בשחייב מודה ומפרש כדפרישית דאלוים משום דהוי (ה) בשטרא וקשיין לן דבערכין פ' שוס היתומים (דף כב: ושם) מוכח דאיירי רב הונא ורב פפא במלוה בשטר דפריך התם שוס היתומים ל' יום בשלמא לרב הונא מוקי לה בשחייב מודה אלא לרב פפא במאי מוקי לה אמר לך רב פפא אינעית אימא בכתובת אשה משום חיגא אבל בנעל חוב בשטר לא מצי מוקי לה אלא מיירי ודאי אפילו בשטר ועוד קשיא כיון דמוקי מילתיה במלוה על פה א"כ אפילו בני מיעבד מצוה ניהו נמי אין לגבות מהן דטוענין ליורש[2] שפרע שהאב היה נאמן לומר פרעתי ואפילו גדולים ניהו פטורין מהאי טעמא ועוד מאי משני דלהכי כתב ליה אתקבלתי דהוי כמלוה בשטר מה יש לו לכתיבת המלוה להועיל לערב לגבות מימנו מאחר שהלוה לא כתב כלום והיה נראה לפרש דאם כתב כתב בו התקבלתי גובה היינו אם כתב בשטר התקבלתי מן הערב שכך כתב הלוה גם לערב בתוך השטר ליפות כחו לדחקו ולפטרו לשלם חובו למלוה אף אם לא יתבטא המלוה עדיין גובה בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע ימא דאיהו חיש לגרמי והכא ליכא למיחש לגרמי דכיון שכתב גם לערב התקבלתי ועשאו כמלוה לתבעו מעצמו אין רגיל להתפיס גרמי למלוה אבל בריש אינו גובה משום דחיש לגרמי דלמא אתפסיה למלוה ואע"פ שיש ערב וזה אין לחוש בכתב לו התקבלתי דלמא אתפסיה גרמי לערב שאין רגילות להתפיס ליה גרמי כדאמרינן לקמן דבעובד כוכבים ליכא למיחש לגרמי אלמא אין מתפיס לערב דאם כן ניחוש שמא התפיס לערב ואפילו למאן דפריך אדרבה כו' (ו) אי לאו דאתפיס גרמי לערב לא הוה מקבל לערב כדפי' בקונטרס הכא מיהא לא אתפיס לא לאו גבי מיעבד מצוה ניהו שאני התם דלהכי כתב לו התקבלתי שיהא לו כח לגבות מן היתומים

ושעבד

רבינו גרשום

ורשב"ג סבר אחד זה ואחד זה אחד ערב ואחד קבלן ביש נכסים ללוה **לא יפרע מהם: חוץ מערב.** הא דקאמר במתני' דבין כך ובין כך לא יפרע מן הערב: **צידן.** במס' גיטין מעשה בצידן באחד שאמר לאשתו הרי זה גיטך על מנת שתביא אצטליתי ואבד אצטליתו אינו גט: רשב"ג אמר נותן דמיה והרי הוא [גט] ולית הלכתא כוותיה: **וראיה אחרונה.** במס' סנהדרין אמר רשב"ג מה יעשה זה שלא היה יודע שיש לו עדים ומצא עדים ולא היה יודע שיש לו ראיה והביא לו ראיה כו': **כולן לשון ערבות הן.** כיון שאמר לו בלשון הלואה: **כולן לשון קבלנות הן.** כיון שאמר לו בלשון נתינה דנתינה היינו קבלנות כדאמרי' לעיל תנה אותו על ידי דהיינו קבלנות: **איבעיא להו הלוהו ואני קבלן.** וכן כי אמר ליה **תן לו ואני ערב מאי** מי אזלינן בתר תן לו דהיינו קבלנות או בתר ואני ערב דהיינו ערבות: **אמר רב יצחק.** תפוס לשון אחרון להיכא דאמר ליה לבסוף ואני **ערב** היינו **לשון ערבות** ולהיכא דאמר לבסוף ואני **קבלן** היינו **לשון קבלנות** אע"ג דאמר מעיקרא הלויהו: **בר מתן לו.** דהיינו תנה אותו על ידי ואני אשיבנו אליך היינו קבלנות גמורה: **ולא היא לא מפטר לוה מיניה דמלוה עד שישא** מיד המלוה **ליתן** ללוה דהשתא לא קיבל הלוה מיד מלוה כלום להכי אין לו עליו כלום אלא הקבלן אפי' יש נכסים ללוה: **מאן היה לסלוקיה ההוא דיינא אלא רב חנן בר אבא.** דקסבר **נכסוהי דבר נש אינון ערבין ליה** ולא היה לו ליפרע מן הנכסים דהיינו הערב עד שיחבע מן הלוה תחלה דשמא אילו תובע הוה היה פורעו ממקום אחר: **ההוא ערבא דיתמי.** שהיה א' ערב של אביהן במלוה שעל פה ומת האב והיה הערב ליתומין **פורע** החוב **למלוה** מנכסיו של עצמו **מקמי דלודעינהו ליתמי** והיה רוצה הערב לגבות מן היתומין מה שפרע למלוה: **רב פפא אמר פריעת בעל חוב.** למלוה במלוה שבעל פה ואין בה קנין לא חיוב הוא לפורעו כיון דאין לו שטר ולא עדות וקנין אלא **מצוה היא** שיפרע לו הוהאל מלוה על פה ואילו היה הלוה קיים ולא היה רוצה לקיים מצוה זו היו בית דין חובטין אותו עד שיאמר רוצה אני ויפרע והשתא שמת ובניו יתומין קטנים הן יתמי לאו **בני מעבד מצוה** ניהו עד דגדלי ולכך ליח שלייהו לפרוע לא למלוה ולא לערב כלום ולא פריעי ליה להאי ערב כלום אבל אי היה בשטר היו מחויבין לפרוע: **ורב הונא בריה דרב יהושע אמר** להכי לא פריעי יתמי כלום לערב **דאימור** אביהן קמי דמת שמא **אתפסיה צררי** למלוה כשיעור חובו ולא היה חייב כלום למלוה:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) ג"ק סט. כתובות עז. סנהדרין לא.: גיטין לח. עט. [כ"מ לח: כתובות כד.], ב) עיין תוס' גיטין מט: ד"ה בקבלן, ג) [כתובות דף מז.], ד) [לעיל דף קעג.], ה) [כתובות פו. ערכין כב.], ו) עד., ז) לא., ח) עיין תוס' לקמן קעה: סוד"ה דבר תורה, ט) קעו., י) ע"ב, כ) כב., ל) פסחים דף לא., מ) כתובות פא., נ) לעיל כג ע"א.

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה וראיה וכו' של ראיה כל זמן כל"ל ותינח זו נמתק: (ב) ד"ה כר מתן וכו' ומשמע קבלנות: (ג) ד"ה פריעה וכו' מי"ג לאו כל"ל ותוס' ד' נמתק: (ד) ד"ה רב הונא כו' דכיון למיב מודה וכו' וכל הני גבויות היינו מקלקני וכו' דמומן הזה כיון לגיטא: (ה) תוס' כשטרא וקשיא: (ו) בא"ד לאמן דפריך אדרבה כו' וכדפי' בקונטרס דאי לאו דאתפיס גרמי לערב לא הוה מקבל ליה בערבות הכא מיהא כנ"ל:

ליקוטי רש"י

ראיה אחרונה. באחד דיני ממונות (סנהדרין לא.) דאפלגינן באמרו לו כל לאותו שיש לך להמיא הכא עד שלשים ולא הביא עד לאחר שלשים ואמרו לו הבא ראיה ואמר אין לי ראיה ואמר אין לי ראיה בקמייתא הלכתא כוותיה ובבתרייתא לית הלכתא כוותיה (גיטין עה.). בדיני ממונות הבי (סנהדרין לא.) שבאלקו בשני מחלוקות במניא שטר ראיה לקמור את הדין בראשונה הלכה כמותו ובאחרונה אין הלכה כמותו. **וצידן.** דמסכת גיטין (עד.) [ב"מ לח:]. **לא יתבע ערב תחלה.** עד שיתבע מן הלוה ולא יהא לו מה לפרוע [בכורות מה. וכעי"ז רשב"ם לעיל קעג.]. **פריעת בע"ח מצוה.** מלוה עליו לפרוע חובו ולאמת דבריו דכתיב הן בלקח שיהא הן שלן בלקח ולאו שלן בלקח (ב"מ מט.) [כתובות פו.]. **ויתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו.** דקטנים הן אלא שיתמין עד שיגדילו [ערכין כב.]. וכי גדלי יתמי שיהו בני מיעבד מצוה דהייגו מכן שלם עשרה שנה ואילך דהוי מייב במצות אשתמי דיעא בהדייהו [רשב"ם לעיל לג.]. **צררי אתפסיה.** אמיהם נתן לבעל חובו מעות או כסף וחזר ממשכון בשעת מיתה ולא הספיק ליטול את השטר מידו עד שמת אמיהן [ערכין כב.].

הגהות וציונים

(1) צ"ל רבה בר **בר** חנה (רש"ש, מלא הרועים ע"י"ש, וכ"ה בכת"י, דק"ס אות ו): (2) [צ"ל **אתן**] (גלירון): (3) [צ"ל **אתן**] (גלירון): (4) [נ"א **דרבא**] (גלירון): (5) [צ"ל **כל**] (גלירון): (6) רש"ל מ"ז [וע' רש"ש] (גלירון) הרש"ש כתב דנראה שיש ט"ס ברש"ל, וכן ר"ש מדעסוי כתב דיש לגורסו וכ"ה בפסקי תוס': (7) שייך לע"ב (גלירון):

עין משפט נר מצוה

קל"ב **א** מי' פכ"ס מהל' מלוה ולוה הל' ה ופי' בהשגות ומי"מ סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' קכו סעיף יז יח:

קל"ג **ב** ג מי' שם שם פכ"ו הל' ג סמג שם טוש"ע מ"מ שם סעיף יט: קל"ד **ד** ה מי' שם שם הל' ו ועיין בהשגות ומי"מ סמג שם טוש"ע מ"מ סי' קל סעיף ו:

נכסי ללוה ליטרח ברישא בתריהו ויכפה אותו בדין עד שיפרע מהן, ואין לו להפרע כלל מן הערב, הואיל ויש לו נכסים ללוה. וכדאמרינן בגמרא דגט פשוט[83] דמתניתין חסורי מיחסרא והכי קתני המלוה את חברו על ידי ערב לא יתבע מן הערב תחלה.

יט. ואם אמר לו על מנת שאפרע ממי שארצה, יתבע[נא] ערב תחלה. במה דברים אמורים בשאין נכסים ללוה, פירוש ידועין, אבל יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב.

כ. ופירש הרב אבן מיגש ז"ל[84] הפירוש הנכון הוא, בד"א הא דאמרן דהיכא דלא אמר לו על מנת שאפרע ממי שארצה שאין לו לתבוע ערב תחלה, דאלמא לאחר שתובע את הלוה אם אינו נותן כלום יחזור ויתבע הערב, בד"א בשאין נכסים ללוה, אבל יש נכסים ללוה לא יתבע הערב כלל, ואפילו לאחר שיתבע הלוה, לפי שאם יש נכסים ללוה ולא נתן לו כלום עליו לטרוח ולתבוע בדין, ואין לו רשות ליפרע מן הערב כל זמן שהוא מוצא נכסים ללוה ואפילו זבורית. ולעולם הני מילי דלא אמר ליה על מנת שאפרע ממי שארצה, אבל אמר לו על מנת שאפרע ממי שארצה יתבע לערב[נב] תחלה, ואע"פ שיש נכסים ללוה, דכיון דאתני אתני.

ונקיטינן השתא להאי פירושא דהיכא דאמר ליה על מנת שאפרע יפרע מערב תחלה, בין יש לו נכסים ללוה בין אין לו, דכיון דאתני אתני. ובדלא פריש ואמר על תנאי, אין לו לתבוע ערב[נג] תחלה אלא מן הלוה, ואם נתן לו מוטב, ואם לאו, אם אין לו נכסים ללוה נפרע מן הערב, ואם יש נכסים ללוה אינו נפרע מן הערב כלום אלא מנכסי הלוה יש לו להפרע, מפני שיכול הערב לומר אני לא ערבתי לך ממון זה אלא כשלא תמצא ללוה מהיכן תפרע, אבל כשתמצא לו נכסים כדי חובך אין לך אצלי כלום, ע"כ.

ספר התרומות שער לה – ר' יוסף ן' מיגאש

הר"י מיגאש מפרש את דברי ר' יוחנן באופן אחר: החילוק בין יש נכסים ללוה לאין נכסים ללוה היינו היכא **שלא** אמר "על מנת", אבל כשאמר "על מנת וכו'", לעולם נפרע מן הערב תחילה, אפילו כשיש נכסים ללוה. *גם נראה קצת שלדבריו, אפשר לפרש ש"אין נכסים ללוה" ו"יש נכסים ללוה" קאי אאחר שתבעו המלוה לדין, דרק אז נתברר אם יש לו נכסים או לא (וממילא לא קשה הקושיא הנ"ל למה צריך לתבוע את הלוה תחילה כשאין לו נכסים).*

Ri Migash explains the opinion of R. Yochanan differently: only when the lender did not stipulate anything must he ascertain that the borrower has no assets. Whereas, if he stipulated that he can collect from whomever he chooses then he can collect from the guarantor even if the borrower has assets.

(יז) **ואם אמר המלוה ממי שארצה אפרע כתב הר"י הלוי שיכול ליפרע מן הערב תחלה ואפילו יש נכסים ללוה אבל רבינו תם פירש וכו'.** טעם מחלוקתם דכסוף פרק גט פשוט (קעג:) מוקמינן למתניתין בחסורי מיחסרא והכי קתני המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב תחלה ואם אמר על מנת שאפרע ממי שארצה יפרע מן הערב תחלה במה דברים אמורים בשאין נכסים ללוה אבל יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב וקבלן אע"פ שיש נכסים ללוה יפרע מן הקבלן רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה אחד זה ואחד זה לא יפרע מהן. דהר"י הלוי מפרש דהאי במה דברים אמורים קאי אהיכא דלא אמר ממי שארצה אפרע שאין לו לתבוע הערב תחלה דאלמא דלאחר שתבע את הלוה ולא נתן לו כלום יחזור ויתבע את הערב וקאמר במה דברים אמורים שאין נכסים ללוה אבל יש לו נכסים ללוה לא יתבע את הערב כלל דאפילו לאחר שתבע את הלוה ולא נתן לו כלום עליו לערוה ולתבעו בדין ואין לו רשות ליפרע מן הערב כל זמן שהוא מונח נכסים ללוה ואפילו זיבורית וכל זה דוקא בדלא אתני ממי שארצה אפרע אבל אתני ואמר ממי שארצה אפרע יפרע מן הערב תחלה ואע"פ שיש נכסים ללוה דכיון דאתני אתני והיינו דקאמר וקבלן אע"פ שיש נכסים ללוה יפרע מן הקבלן דהא לפי פירוש זה היכא דאתני ואמר ממי שארצה אפרע דינו כקבלן גמור אחד טוטל מעותיו של חבירו והולך לו למדינת הים דאלמא לא חיישינן לשובר במקום ערב דהא נכסוהי דבר מיניס מינון ערבין ביה ומיהו אפשר לחלק דדוקא לגבי ערבות [דנכסי] ס] דלוה הוא דלא חיישינן לשובר משום טעמא דשלא יהא כל אחד טוטל מעותיו של חבירו והולך לו למדינת הים אבל לגבי ערב דעלמא לא דמאי חזית דעבדת תקנתא למלוה ולא עבדת תקנתא לערב זה נסתפק לי ואף על פי שמצאתי לרב צמח גאון שאף בערב דעלמא תקנו כן וכמו שמצא בספר העיטור (אות ע ערב י ע"ג) ומכל מקום לכולי עלמא אם הערב סא] במקום שנוכל לשלוח ולהודיעו אין נפרעין מן הערב עד שישלחו ויודיעו ללוה ולא במקום ערב דעלמא עושין כן אלא אפילו במקום ערבות דנכסיו אין נפרעין מנכסי הלוה שלא בפניו עד שישלחו ויודיעוהו כדאמרינן בשלהי גט פשוט (קעד.) ההוא דיינא דאתתיה (ללוה) [למלוה] וכו' ולפי דברי הירושלמי (כתובות פ"ט ה"ח) כל זמן שהוא במקום שנוכל לשלוח לו שליח וילך ויבא תוך שלשים יום משלחין לו תלתא אגרין חדא גו תלמין וחדא גו תלתין ואחר כך נפרעין מן הערב עכ"ל ונראה מדבריו שאפילו במלוה בשטר חיישינן שמא פרעו לוה וכתב לו שובר:

טז [יב] **כתב** הרשב"א (ס"ג סי' שמז) שנשאל על מלוה שבא לגבות מהקבלן ואין שטרו בידו וטען שנאבד ולוה מודה שלא פרעו וקבלן טוען שמא פרעך הלוה וקרע שטר חוזו והשיב שהדין עם הקבלן והביא ראיה לדבר:

((יז)[יז]) יד **ואם אמר המלוה ממי שארצה וכו' כתב ר"י הלוי** (קעג: ד"ה בד"א) **שיכול להפרע מן הערב תחלה וכו'.** כן כתב בעל התרומות בשמו בשער ל"ה (ס"א סי' כ) וכתב (שם סי' כח) שכן נוטה דעת הרמב"ם. עיין פרק כ"ה מהלכות מלוה (ה"ד) שיש להרמב"ם סברא חדשה [ה] כנראה מהמגיד ז"ל:

הקבלן אין נפרעין אלא בראיה אלא אם כן נשא ונתן בדד דטוענין לערב שמא נפרע המלוה וגם זה נראה לי פשוט (ו***):

([טז]) **ומ"ש ואם התנה המלוה עם הערב שיהא נאמן וכו'.** נתבאר בסמוך בדברי בעל התרומות ופשוט הוא: וזה לשון הרשב"א (ס"ג סי' קסב) שאלה ישראל שנעשה ערב לישראל מחמת גוי אם יוכל הערב לטעון שמא פרעך הגוי. משובה בפרק הכותב פסק הרי"ף (כתובות מח:) כרב נחמן (פח.) דבעל חוב נמי נפרע אלא בפניו כדי שלא יהא כל לך עד שתביא ראיה שלא פרעך (ו) נט]:

([טז]) יג **ואם התנה המלוה עם הערב שיהא נאמן לומר כל זמן שלא פרעו הכל לפי תנאו:**

((יו)[יז]) יד **ואם אמר המלוה ממי שארצה אפרע כתב ה"ר יוסף הלוי שיכול ליפרע מן הערב**

דבשניהם אפילו יש נכסים ללוה יפרע ממנו. אבל רבינו תם מפרש דהאי במה דברים אמורים לא קאי אלא אהיכא דאתני ממי שארצה אפרע דלא יפרע מן הערב תחלה אלא היכא דליכא נכסים ללוה דהיינו קרקע דאפילו לקוחות שקנו ממנו ליכא אם הוא דאין צריך לחזר אחר הלוה אולי יש לו מטלטלין דלהכי מהני מה שהתנה ממי שארצה אפרע אבל אם יש לו נכסים ללוה לא יפרע מן הערב אפילו אמר להם ממי שארצה אפרע אבל קבלן גמור אפילו יש לו נכסים יפרע מן הקבלן. וכן כתבו התוספות והרא"ש והמרדכי על שם רבינו תם וכן פירש רשב"ם דבמה דברים אמורים קאי אהיכא דאתני ממי שארצה אפרע:

אבל רבינו תם פירש אע"פ שאמר ממי שארצה אפרע וכו'. בסוף בתרא (קעג: תוד"ה מסורי) סה]:

תחלה (ז) **אפילו אם יש לו נכסים ללוה** [ז]. **אבל רבינו תם פירש אף על פי שאמר ממי שארצה אפרע לא יפרע מן הערב תחלה כל זמן**

דרכי משה

(ז) **וכתב** נמוקי יוסף סוף פרק גט פשוט (פ: ד"ה גמ') דאינו גובה מן הערב עד שנשבע שלא פרעו הלוה והוא הדין בקבלן עכ"ל וצריך עיון אי סבירא ליה דבערב סתם נמי גובה בשבועה ופליג ארבינו שכתב לעיל (סט"ו) דצריך להביא ראיה או אם סבירא ליה דדוקא כי האי גוונא גובה ובשבועה:

טור <מכון שירת דבורה> עמוד מס 115 יח (חו"מ קכא - קנו) יעקב בן אשר (בעל הטורים) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

טור חו"מ סימן קכט

הטור הביא שנחלקו הראשונים בשיטת ר"ת אם אמר בפירוש "ממי שארצה אפרע תחילה" אם בכה"ג נפרע מהערב תחילה. *השולחן ערוך הביא את שיטת הר"י מיגא"ש בלשון סתם, ואחר כך הביא את שיטת ר"ת בלשון "יש חולקים", ושוב סתם ששניהם מודים היכא שאמר בפירוש, ועיין פתחי תשובה ס"ק יא.*

Tur cites the abovementioned dispute whether a lender who stipulated that he can collect from whomever he chooses may collect from the guarantor without first trying to collect from the borrower.

שיש קרקע ללוה אפילו הוא זיבורית אלא כותבין אדרכתא על נכסי הלוה ומורידין אותו לנכסיו. אפילו אם הם משועבדים גובה מהלקוחות קודם שיגבה מהערב. אבל אם אין ללוה סח] **קרקע ידוע** (ז*) **אז יתבע את הערב ואין צריך לחזר אחר הלוה אולי יתן לו מטלטלין דלהכי אהני מה שהתנה ממי שארצה אפרע דמספיקא לא מטרחינן ליה לילך אחר הלוה. וכן כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל. ואם אמר בפירוש ממי שארצה אפרע תחלה אז ודאי יכול לתבוע לערב תחלה אפילו אם יש נכסים ללוה. והראב"ד** (השגות הל' מלוה פכ"ה ה"ה) **כתב שאפילו אמר בפירוש ממי שארצה אפרע תחלה לא יתבע לערב תחלה אם יש נכסים ללוה** עב]. **ואדוני אבי הרא"ש ז"ל** (סי' מא) **כתב כסברא הראשונה** (ח) עג]. ((יז)) **ולמעלה בסימן ק"י** (ס"ז-ח) **כתבתי מה דינו של המלוה עם הערב כשיש יתומים קטנים:**

וכן כתב אדוני אבי. שם (סי' מ): ומ"ש ואם אמר בפירוש ממי שארצה אפרע תחלה וכו'. כתב בעל התרומות בשער ל"ה (שם) שכן פירש הראב"ד דתרתי בעינן בערב תנאה דאפרע ממי שארצה ושמין לו נכסים ללוה וכתב עוד ומסתברא כפירוש הר"י ן' מיגא"ש. וכתב עוד ומסתברא דטעמא דהני רבוותא דסברא להו דאפילו אמר על מנת שאפרע ממי שארצה אינו גובה ממנו אלא כשאין נכסים ידועים ללוה. [ו]דוקא היכא דאמר אפרע ממי שארצה סתם הוא דפליגי אבל האומר בפירוש ממי שארצה אפרע תחלה הרי זה תנאי מפורש והכל מודים דגובה תחלה מן הערב וש שכתבו בשם הרמב"ם שכתב בספרו ממי שארצה תחלה ואני בדקתי ספרו ולא מצאתי שכתוב בו אלא ממי שארצה אפרע וכן הוא גירסת משנתינו עכ"ל ומדברי הרב המגיד בפרק כ"ה נראה שהיה גורס בדברי הרמב"ם ממי שארצה אפרע תחלה. נמוקי יוסף (פ: ד"ה גמ') והמרדכי (סי' תרן) כתבו סברות אלו בקוף בתרא וכתב נמוקי יוסף דמסתבר כדברי האומרים שהכל לפי תנאו: [יג] **כתוב** בתשובות רבני צרפת ע] אם אמר ליה על מנת שאפרע ממי שארצה ואין נכסים ידועים ללוה אין המלוה יכול להשביעו אלא יפרע הערב ואינו יכול לטעון שמא יש לו ממון שאין אתם יודעים עא]:

דרכי משה

(ז*) **וכתב** המרדכי סוף גט פשוט (ע"א) (סי' תרנ) דראבי"ה פליג וסבירא ליה דמטלטלין ידועים כקרקע ידוע דמיא: (ח) **וכן כתב** נמוקי יוסף סוף בבא בתרא (פא. דבור ראשון) דהכל לפי תנאו ועיי"ש בנמוקי יוסף (פ: ד"ה גמ') ובמרדכי (סי' תרמט-תרנב) שהאריכו בדיני ערבות. ובנמוקי יוסף פרק חזקת הבתים (דף קע"א ע"ב) (טז:) דאם אמר ממי שארצה אפרע דינו כקבלן ועיי"ש:

פרישה

ואם אמר בפירוש ממי שארצה אפרע תחלה כו'. כן כתב נמייומוי שם בפרק כ"ה ממלוה: **ומ"ש רבינו והראב"ד כתב כו'.** שם בהשגות פרק כ"ה ממלוה כתב כן ועיין לריש"ה:

דרישה

להפרע קאמר אחר שתבעו תחלה להלוה ואינו רוצה לשלם, דהא אחר זה בדין אם אמר בפירוש ממי שארצה אפרע תחלה כתב רבינו דיכול לתבוע לערב תחלה הרי דהתחיל במי שארצה אפרע וסיים ביכול לתבוע. ועוד דזיל בתר טעמיה דסבירא ליה דכיון דאתני אתני ובכלל התנאי דממי שארצה אפרע ודאי כוונתו גם כן היה לתבוע למי שירצה תחלה. ועוד דאם לא כן לא הוה סתם רבינו אלא הוה מפרש כיון דהאי חילוק לא נזכר לפני זה בדברי רבינו. אלא לשון התנאי נקט שהתנה בלשון ממי שארצה אפרע וגם נקט לשון המשנה והמשנה קתני יפרע במקום תביעה. ועל כרחך צריך לומר כן גם לבעל תרומות במ"ש הגמרא שם וקבלן אף על פי שיש נכסים ללוה יפרע מן הערב דר"ל יתבע תחלה דהא ליכא מאן דפליג בהא וק"ל: **אלא** שעדיין צריכין למודעי דלפי פירושו דהר"י הלוי קשה למה הוצרך בגמרא להוסיף בבא דקבלן ושרשב"ג אקבלן פליג הלא לסברת ר"י מיגא"ש על כרחך צריך לומר דסיפא דמתניתין דקתני ואם אמר ממי שארצה אפרע יפרע מן הערב מיירי אפילו ביש לו נכסים ללוה ואם כן יש לומר דעל זה פליג רשב"ג וקאמר דאם יש לו נכסים בין כך ובין כך פירוש אפילו אמר ממי שארצה אפרע לא יפרע מן הערב. ובאמת שבעל תרומות לא הביא שם בלשונו בבא דקבלן ויש לומר דלא גרס ליה אבל הוא דוחק דאם כן לא הוה שתיק מיניה בעל תרומות שם אלא הוה כתב דלפירוש זה בר"י מיגא"ש לא גרס בבת קבלן סו]. לכן נראה דהתרצן ניחא ליה להוסיף בבת קבלן מלומר דרשב"ג פליג אמי שאמר ממי שארצה אפרע דסבירא ליה דליכא דפליג בהא דכל תנאי שבממון קיים ובכלל התנאי דממי שארצה אפרע הוה כאילו אמר אפילו יהיו נכסים ללוה אפרע מהערב תחלה סז]. והא דהשיבו התרצן דבר שלא היה קשה להמקשן, יש לומר דהמקשן לא היה יכול להקשות זה דכיון דרבה בר בר חנה מוקי לדברי התנא קמא דמיירי דוקא באין לו נכסים הא יש לו נכסים לא יתבע הערב אף על גב דאמר ממי שארצה אפרע שמע מינה דגם התנא קמא סבירא ליה דלשון ממי שארצה אפרע לא הוי תנאי גמור ומשום הכי אין לו להקשות אלא לסתור דברי רבה בר בר חנה מהא דקתני סיפא כו' והוצרך התרצן לתרץ דחסורי מחסרא ושממי שארצה הוא תנאי גמור וסבירא ליה דלפי זה לא הוה פליג עליה רשב"ג משום הכי הגיה בבת קבלן דמיירי בלא אמר ממי שארצה ועליו פליג רשב"ג וסבירא ליה דערבות דקבלן אינו כל כך חיוב לפרוע בזה כמו ערבות דממי שארצה אפרע. ואם תאמר אם כן לא הוה ליה לשתוק ר"י מיגא"ש מזה. ויש לומר כיון דלא קיימא לן כרשב"ג משום הכי לא נקטיה דלתנא קמא שניהן שוין הן וק"ל: **ואם אמר בפירוש ממי שארצה אפרע תחלה ודאי יכול לתבוע הערב תחלה כו'.** זה לשון הרמב"ם בפרק כ"ה ממלוה על מנת שאפרע ממי שארצה תחלה כו' הרי זה יפרע ממנו אע"פ שיש נכסים ללוה עכ"ל ובהשגות כתב שם הראב"ד על זה זה לשונו אמר אברהם שיבוש הוא זה שאע"פ שאמר על מנת שאפרע ממי שארצה תחלה אם יש נכסים ללוה לא יפרע מן הערב עכ"ל והן הן דברי רבינו לגירסתו וכמו שכתבתי בפרישה. וכן היתה גירסת המגיד משנה עיי"ש. אבל גירסת בעל תרומות בשער ל"ה דין א' לא היתה כן בדברי הרמב"ם וכתב שם זה לשונו יש שכתבו בשם הרמב"ם שכתב בספרו ממי שארצה אפרע תחלה ואני בדקתי ספרו ולא מצאתי שכתוב בו אלא ממי שארצה אפרע וכן הוא גירסת משנתינו עכ"ל, וכתב שם שהרמב"ם סבירא ליה כרבו ר"י מיגא"ש ז"ל ומשום הכי נמי כתב שם דאם אמר ממי שארצה אפרע תחלה אפילו הראב"ד מודה דנפרע מהערב תחלה כשירצה. ואפשר דהראב"ד לא כתב דינו בפירוש אלא כתב בקיצור כדרכו אדברי הרמב"ם דשיבוש הן ושאין נפרע מהערב כשיש נכסים להלוה ולפי גירסתו קאי זה דוקא אכשלא אמר אפרע תחלה וק"ל. והבית יוסף הביא דברי בעל תרומות בקיצור במקום שהיה לו להאריך וק"ל:

טור <מכון שירת דבורה> עמוד מס 116 יח (חו"מ קכא - קנו) יעקב בן אשר (בעל הטורים) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

Loans & Collections Part II Shiur

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY SHIUR VIDEO

THE GUARANTOR:

The Gemara in Bava Basra details two important leniencies when obligating an *areiv*, a guarantor.

First, when one is a guarantor at the time a loan is given, no *kinyan* (physical act of transaction) is needed. If an individual gives a guarantee at the time of the loan that he is taking responsibility to ensure it is paid back, that suffices to make him an *areiv*, with no other action necessary.

If one accepts to become an *areiv* after the loan has already been given, then there is a *machlokes* in the Gemara whether a *kinyan* is needed or not. We rule according to the opinion that a *kinyan* is needed in this case.

The second *chiddush* of *arvus* is that although the acceptance of responsibility is presumably an *asmachta*, it is nevertheless binding.

Usually, when a transaction is made with an *asmachta* (a conditional deal), the entire transaction is deemed invalid, as it is not considered a full commitment. In the case of *arvus*, the guarantee to accept responsibility on the loan is an *asmachta*, as the guarantor only accepts to pay on condition that the borrower does not come up with the money. Still and all, in this instance *asmachta* is good enough to enact the deal.

The Gemara explains that even though the acceptance to be an *areiv* is conditional, we assume that the *areiv* fully accepts the responsibility because he receives pleasure from the fact that he is being trusted by the lender. Because he has this pleasure, he fully accepts to commit himself to the obligation to repay the loan if need be.

The Ramban points out that *arvus* cannot be a real *asmachta* because we see that there is an opinion in the Gemara that holds that a *kinyan* is unnecessary even if one becomes an *areiv* after the loan was already given. If *arvus* is a real *asmachta* and it only works because the cosigner commits fully because of the pleasure he receives from being trusted, that would only apply if he became a guarantor at the time of the loan. If he only accepted to cosign on the loan at a later date, this rationale would not apply, as he did not make this commitment when the loan was given, and we would have to say that the *asmachta* cannot create a valid commitment. Thus, he says, we see clearly that *arvus* is not a full *asmachta* and is only a quasi-*asmachta* that is considered sufficient to place the responsibility on the guarantor.

ARVUS AS SHLICHUS:

The Rashbam explains that when the lender gives the money to the borrower, he is the *shliach* (messenger) of the cosigner. By accepting responsibility, the guarantor is, in essence, lending the money himself to the borrower, and the lender is merely acting as his agent to give him the money. The reason the *areiv* is liable to lose if the lender doesn't pay is because he is the real lender, and, therefore, he must reimburse his *shliach* who laid out the money if the borrower fails to come through with the money.

There is a major dispute amongst the Acharonim if this Rashbam is meant to be taken literally and the rules of *shlichus* actually apply to an areiv.

The Ketzos Hachoshen learns that *arvus* does work with actual *shlichus*. He uses this to explain the ruing of the Shach that if the *areiv* doesn't actually tell the lender to give the money with the promise that he will act as a guarantor, but merely says a general statement "whoever lends this person money, won't lose out", he is not considered to have accepted the responsibility of a guarantor. The Ketzos explains that the reason for this is because *arvus* works with *shlichus*, and this statement is not sufficient to appoint the lender as a *shliach* of the *areiv*.

The Shaar Mishpat also learns that *arvus* literally works as a *shlichus*. Accordingly, there are a number of relevant halachos that will apply. For one thing, a *koton* (minor) cannot be a valid *shliach* and one cannot be a *shliach* for a koton; therefore, if either the *areiv* or the lender is a *koton*, the *arvus* is invalid. One also cannot be a *shliach* for a non-Jew and a non-Jew cannot be a *shliach*; therefore, if either the *areiv* or lender is a gentile, the *arvus* is technically invalid. Furthermore, there is a well-known rule of "*ain shliach l'devar aveirah*", if one appoints a *shliach* to do an *aveirah* on his behalf, the *shlichus* is not valid. Accordingly, he says that if someone tells someone to steal money, with the promise to reimburse him if he suffers any loss while doing so, the *arvus* is not valid.

The Imrei Bina and others disagree, claiming that the Rashbam did not literally mean that *arvus* is a form of *shlichus*. He says that *arvus* does apply to non-Jews and to minors. The Nesivos Hamishpat also disagrees with the Ketzos, proving this from an opinion in the Gemara that a *kinyan* is unnecessary even if one becomes an *areiv* after the time of the loan. If the *arvus* started after the loan was given, it is obvious that the lender was not the *areiv's shliach* to lend the money at an earlier time; therefore, he says that this is proof that *arvus* is not literally a form of shlichus.

The Ketzos is not bothered by the Nesivos's question because we *pasken* like the opinion that a *kinyan* is necessary when one becomes an *areiv* after the time of the loan; however, we would have to say that according to him *arvus* only works as a form of *shlichus* if the areiv committed himself at the time of the loan. If he became an *areiv* later on through a *kinyan*, that would be a different model of *arvus* that is not a kind of *shlichus*.

ARVUS OR MAZIK?

The Mahari Veil discusses a story where Mr. A wants to repay a debt he has to Mr. B with an IOU that he has from a third party, Mr. C, who owes money to him. When Mr. B is reluctant to accept the IOU as payment, Mr. A assures him that he knows Mr. C and he can vouch for his dependability. Unfortunately, Mr. C does end up defaulting on his debt, and the IOU is never honored. By vouching for Mr. C, did Mr. A become his *areiv*, which would mean that he must now repay the debt to Mr. B?

The Mahari Veil ruled that Mr. A did not become an *areiv* with his statement. He does say, however, that he is only not be responsible if he really thought that Mr. C was reliable and could be depended on to

pay. If he knew that Mr. C could not be depended on, and he lied to Mr. B, then he is liable to pay the debt.

The Rema cites this *teshuva* of the Mahari Veil as the binding halacha. He explains that although Mr. A did not accept to be a full *areiv* on the loan, he did accept to be an *areiv* to the fact that his statement was the truth. If he is found to be lying, then he is liable to pay for any loss caused by his lie.

While the Rema seems to be saying that Mr. A's responsibility is a form of *arvus*, the Mahari Veil himself seems to give a different reason why Mr. A is liable. He says that Mr. A caused harm to Mr. B with his claim that Mr. C could be relied upon, which deems him a *mazik* (damager), and he is obligated to reimburse Mr. B for the damage he caused him.

There are numerous halachic differences between the obligation of an *areiv* and the obligation of a *mazik*, as the responsibilities of an *areiv* to repay a debt are much more limited than the responsibility of a *mazik* to pay for damages he caused. These variables would be the difference between the explanation of the Rema and the explanation of the Mahari Veil as to why Mr. A is liable.

ARVUS ON A NON-SPECIFIC AMOUNT:

There is a discussion amongst the Poskim regarding someone who says that he will guarantee a loan by telling the lender that he can give money to a borrower and he will accept responsibility, but doesn't specify the amount he will cosign for. The Rambam says that if the amount is not specified, there is no obligation on the *areiv* to pay if the lender reneges because he is not considered to have fully committed. The Shulchan Aruch says that everyone after the Rambam disagree with him and rule that the *areiv* is obligated to repay the debt. He says that the Rambam is a *da'as yachid* on this matter, and the *areiv* cannot rely on his opinion to exempt himself from liability.

Other Poskim disagree and say that there are other Rishonim who agree with the Rambam, which may mean that the *areiv* does have the right to exempt himself from liability.

WHEN THE AREIV WAS NOT RELIED UPON:

The Teshuvas HaRosh speaks about a case where Reuven owns a cow that he is reluctant to slaughter out of fear that it may turn out to be a *treifa*. His friend, Shimon, urges him to shecht the cow, telling him that he will buy the cow from him after it is *shechted* and assuring that he will pay him a certain amount even if it ends up being a *treifa*. When the cow is found to be a *treifa*, Shimon wishes to renege on his commitment to pay.

The Rosh rules that although it is unethical to do so, Shimon does have the right to back out because he never made a *kinyan* with Reuven.

The Bais Yosef asks: While it may be true that Shimon's assurance does not constitute a sale because there was no *kinyan*, why is he not obligated to pay as an *areiv*, since he did accept responsibility to reimburse Reuven even if the cow is a *treifa*?

The Bais Yosef offers two answers to this question. Firstly, he says that in the Rosh's story, Reuven asked Shimon beforehand for a *mashkon*, a collateral. Since he did, it is clear that he didn't fully trust him. As we explained earlier, the reason *arvus* works is because the guarantor obligates himself to pay because of the pleasure he receives from being trusted. In this story, he was not fully trusted, and, therefore, never fully committed himself.

The Drisha disagrees and says that we do not see anywhere that if a lender asks for a *mashkon* that the *arvus* does not work. Since this concept is not found regarding loans, he rejects this answer of the Bais Yosef.

Rav Yaakov Dovid Shmahl, a *Rov* in Antwerp, notes that some Gemachs ask for head-checks from an *areiv*. He posits that such head-checks would constitute a *mashkon*, which would render the *arvus* invalid according to the Bais Yosef. Although the Drisha disagrees with the Bais Yosef, the *muchzik* on the head-checks is the Gemach, which would mean that they have the right to say that they hold like the Bais Yosef and will cash the checks.

On the other hand, he points out that one could possibly argue that holding a head-check does not make you a *muchzik* on any money. This may be dependent on the society – as in some societies, checks are treated like currency and in others they are not. Furthermore, one could argue on the premise that a check constitutes a *mashkon*. This too, may depend on whether or not a check is considered actual currency or not.

The Bais Yosef's second answer is that *arvus* only works in the form of a guarantee. If the commitment is said as part of a sale, then it does not constitute *arvus*.

TITLE INSURANCE:

When someone purchases a piece of property, it is common to buy title insurance that guarantees reimbursement if for some reason the purchaser is unable to take possession of the property. The Rambam says that such insurance is not binding as *arvus*. The Shulchan Aruch explains that the rules of *arvus* only apply when someone gives something away – such as when someone lends out his money – based on another party's guarantee that he will get his money back. In the case of title insurance, the buyer is not giving anything away; therefore, the title insurance does not have the status of *arvus* and would not be binding unless a *kinyan* is made.

The Minchas Pitim asks a few questions on this Shulchan Aruch. He cites the Rosh's case of the cow, where it did not leave the possession of the owner and it seems that the laws of *arvus* would apply if not for the two reasons offered by the Bais Yosef as proof that *arvus* can apply even in such cases.

A BACKSTABBING CUSTOMER:

There is a *teshuva* in Sefer Zekan Aharon about two partners who owned a sawmill, where large logs of wood were chopped down into lumber. One year, their biggest customer informed them that he would be sending them a lot of work that summer. He said that he would be providing them with a very large amount of raw wood that he would need them to cut up for him.

Since their current facilities would not be large enough for the job, he told them to buy new equipment and enlarge their premises, saying that he would pay for part of the upgrades.

In the end, the customer backed out on the deal and left the partners high and dry after they spent a fortune on the capital upgrades.

The Zekan Aharon ruled that the customer cannot be held liable, neither as a *mazik* or as an *aruv*. For one thing, the deal was done in the form of a purchase, which we previously explained is not subject to the laws of *arvus*. Another reason he offers to exempt the customer from liability is the fact that he never committed to a set amount, which we also explained is not a valid *arvus*.

While he does say that the customer is not technically liable, he does urge him to make some form of restitution to the partners because he did indirectly cause them a substantial monetary loss.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit:
www.baishavaad.org/yorucha-topics
Or signup to receive them via whatsapp: 732.232.1412

Core Curriculum

(subject to change)

PART I

Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
  - Obligation to Adhere to Civil Law
  - How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
  - What Constitutes a Minhag
  - How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II

Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1
- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2
- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
  - Backing Out
  - Where Backing Out Causes a Loss
  - Working Pro Bono and Hiring Jewish
  - Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
  - Understanding Asmachta
  - Agreements and Kinyan Devarim
  - The Halachic "Agreement Validation" Clause
  - Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
  - Structuring
  - Legal Entities and Trusts
  - Management
  - Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III

Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
  - Ani Hamehapech
  - Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
  - Mechusar Amana
  - Mi Shepara
  - Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 3

* Number of weeks for this topic

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser - 8

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Pruzbul and other Shemitah Topics

Winter 5782 (Leap Year) - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Collections and Bankruptcy- 2
- Ribbis 101 / The Basics - 4
- Ribbis by way of Commerce -4

Winter 5782 - 2nd Semester - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 4
- Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Quitting, Firing, and Severance - 2
- Partnership Dissolution - 2

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Maintaining a Facility on Pesach

Summer 5782 - Final Testing and Review

PART IV

Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shcheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen
- Employment Training
- Facility and Housekeeping
- Compliance and Fiduciary
- Partnership and Employment
- Medical Issues

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bese'ah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika:Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two
- Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devarim
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

MISSION *To facilitate and provide a framework for the frum businessman to gain the in-depth halachic knowledge he needs for contemporary business dealings.*

VISION *Through increased knowledge and guidance, Yorucha will elevate the frum public's adherence to halacha as it pertains to choshen mishpat and standard business practices.*

What

This ambitious project will harness the collective expertise of a team comprised of advanced talmidei chachamim, experienced, seasoned Dayanim, that are well versed in corporate practice and common business norms. Collaborating with a talented group of editors and writers, they have created a syllabus and curriculum of study, with accompanying shiurim and personal guidance.

How

The core curriculum is segmented in modules, and can be learned as an individual self paced; or, participants can join chaburos coordinated by the Bais HaVaad for those that desire group study. Page by page, step by step, the learning will be facilitated with a daily audio "Blatt shiur" guiding the participant through the sources as well as a weekly video shiur presented on each topic by Dayanim that will share fundamental and practical applications of the sugya covered.

Daily practical Q&A applications of the subject matter will be offered alongside through the Business Halacha Daily series.

Why

As participants amass a broad and deep knowledge on an academic level directly from the source — coupled with real life scenarios presented by experienced Dayanim — they will acquire the clarity to determine not only what is a שאלה, but, more important - why.

Only through עמלות בתורה — understanding the fundamentals of the subject — can one truly appreciate and internalize what defines right and wrong.

Similar to a sofer who, with his intensive knowledge of hilchos safrus, is confident and secure in the propriety of his profession; so, too, businessmen will gain the peace of mind knowing with conviction that they ply their trade *be'emunah uveyosher*.

CURRENT YORUCHA CHABUROS

BELLE HARBOR
Congregation Bais Yehuda
R' *Dovid Semel*

BROOKLYN
Bais Aharon (Felder's)
Rabbi Heshy Wolf

Flatbush Park Jewish Center
Rabbi Eli Moskovitz
Rabbi Yisroel Perelson

Magen Avraham
Rabbi Duvi Bensoussan
Rabbi Eliezer Elbaz

Yad Yosef Torah Center
Rabbi Eddie Kassin

CATSKILL REGION
Tamarack Hills - Ellenville
Rav Dovid Grossman

CHICAGO
Agudas Yisroel of West Rogers Park
Rabbi Moshe Scheinberg

CINCINNATI
Cincinnati Community Kollel
Rav Meir Minster

CLEVELAND
Beis Doniel
Rabbi Dovid Aron Gross

DALLAS
Congregation Toras Chaim
Rabbi Yaakov Rich

DETROIT
Lakewood Kollel
Rabbi Boruch Miller

FAIRLAWN
Rabbi David Pardo

FAR ROCKAWAY
Khal Zichron Moshe Dov
Rabbi Ahron Stein

Sulitzer Bais Medrash
Rabbi Avrohom Hartman

GATESHEAD, UK
Rabbi Dov Oppenheimer

GIBRALTAR
Massias Hall
Rabbi Rafi Bitan

JACKSON
Khal East Veterans
Rabbi Baruch Issac

LAKEWOOD
Bais HaVaad
Rav Dovid Grossman

Bais Medrash Ohev Yisroel
Dayan Shmuel Honigwachs
Reb Shaya Ellinson

Bais Medrash of Chestnut
Rabbi Yosef Greenfeld

Bernath and Rosenberg
Rav Baruch Fried
R' Yossi Schuck
R' Yehoshua Wolf

Bitbean
Rabbi Aryeh Caplan
R' Ephraim Arnstein

Clearstream Chabura
Rabbi Yosef Fund
R' Yitzy Rosenbaum

Kehal Nachlas Yaakov
Rabbi Mayer Boruch Turin
R' Moshe Netzer

Madison Executive Offices
Rabbi Doniel Dombroff

Minyan Avreichim Sefaradi
Rav Ariel Ovadia

LAWRENCE
Heichal Dovid (W)
Reb Yakov Lowinger
Rabbi Mattisyahu Blumenthal

Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov
Rabbi Yisroel Gold

LOS ANGELES
Bait Aaron Torah Outreach Center
Rabbi Moshe Nourollah
R' Avraham Hirshberg

Kollel of LA
Rabbi Zalmen Frager

LIDO BEACH
Lido Beach Synagogue
Reb Yakov Lowinger

MARGATE
Young Isreal of Margate NJ
Rabbi Yankey Orimland

MINNEAPOLIS
Minneapolis Kollel
Rabbi Maeier Kutoff
Rabbi Binyomin Stoll

MONSEY
Brisker Kollel
Rabbi Michoel Illes

Congregation Torah Utfila
Rabbi Moshe Langer

Haverstraw Community Chabura
Rabbi Tzvi Rubin

Khal Chaye Avraham
Rav Yecheskel Spitzer
Rabbi Eli Moskovitz

Monsey Night Kollel
Rabbi Yisroel Sapirstein
Reb Shimon Marlin

Zichron Yakov
Rabbi Yehuda Russack
R' Simcha Levi

PASSAIC
Rabbi Yaakov Pascal

PHILADELPHIA
Philadelphia Community Kollel
Rabbi Yosef Prupas
Rabbi Yaakov Baum

QUEENS
Cong. Ohr Bechor Halevi
Rabbi Chaim Schwartz

ST. LOUIS
St. Louis Chabura
Rabbi Eliyahu Chaim Goldstone
Reb Yaakov Klein

STATEN ISLAND
Kehilas Niles
Rabbi Dovid Waldman

TORONTO
Ateres Mordechai, Thornhill Kollel
Rabbi Yosef Rothbart

WATERBURY
Yeshiva Ateres Shmuel
Rabbi Bernstein

WEST HEMPSTEAD
Eitz Chayim of Dogwood Park
Rabbi Dov Greer

Young Israel of W. Hempstead
Reb David Felt
Reb Aaron Gershonowitz

WOODMERE
Aish Kodesh
Rabbi Yoni Levin

Kehillas Bnai Hayeshivos
Rabbi Shmuel Witkin

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

732.232.1412 888.485.VAAD(8223) #302 yorucha@baishavaad.org baishavaad.org/yorucha

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

888.485.VAAD(8223) #303
yorucha@baishavaad.org
baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.

CURRENT CHABUROS

Baltimore • Belle Harbor • Brooklyn • Catskills • Chicago • Cincinnati • Cleveland • Dallas • Detroit • Fairlawn • Far Rockaway
Gateshead, UK • Gibraltar • Jackson • Lakewood • Lawrence • Los Angeles • Lido Beach • Margate • Minneapolis • Monsey
Passaic • Philadelphia • Queens • St. Louis • Staten Island • Toronto • Waterbury • W. Hempstead • Woodmere